

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAHE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV
HLAVNÁ ŠPECIALIZÁCIA: MEDZINÁRODNÁ POLITIKA A DIPLOMACIA**

**SÚČASNÉ PROBLÉMY EURÓPSKEJ
BEZPEČNOSTNEJ A OBRANNEJ POLITIKY EÚ A
JEJ PERSPEKTÍVY**

Diplomant: Barbora Slančová

Vedúci diplomovej práce: JUDr. Zdeněk Matějka

Prehlásenie

Prehlasujem, že som diplomovú prácu na tému „Súčasný problémy Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ a jej perspektívy“ vypracovala samostatne a použitú literatúru a zdroje uvádzam v priloženom zozname použitej literatúry.

V Prahe 28.11.2007

Podpis diplomanta

Pod'akovanie

Rada by som sa poďakovala pánovi JUDr. Zdeňkovi Matějкови zo Strediska medzinárodných štúdií Jana Masaryka na Vysokej škole ekonomickej v Prahe za metodické vedenie, odborné rady, pripomienky a podporu pri písaní tejto diplomovej práce.

Obsah

Úvod	3
1 Utváranie a vznik Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky.....	5
1.1 Európska bezpečnosť a obrana počas studenej vojny	5
1.1.1 Bruselská zmluva	5
1.1.2 Severoatlantická zmluva	6
1.1.3 Európske obranné spoločenstvo	6
1.1.4 Západoeurópska únia	7
1.1.5 Nemecká otázka	7
1.1.6 Varšavská zmluva	7
1.1.7 Konferencia o bezpečnosti a spolupráci v Európe	8
1.1.8 Jednotný európsky akt	8
1.2 Európska bezpečnosť a obrana po páde železnej opony	9
1.2.1 Parížska Charta pre novú Európu	9
1.2.2 Maastrichtská zmluva	10
1.2.3 Petersberské úlohy	11
1.2.4 Amsterdamská zmluva	11
1.2.5 Európska bezpečnostná a obranná identita	12
1.2.6 Summit v Saint-Malo	12
1.2.7 Washingtonský summit NATO	13
1.2.8 Zasadnutie Európskej rady v Kolíne nad Rýnom	13
1.2.9 Helsinský summit	14
1.2.10 Summit v Santa Maria da Feira	14
1.2.11 Summit v Nice	15
1.2.12 Laekenský summit	16
1.2.13 EÚPM	16
2 Štruktúry EBOP	17
2.1 Politický a bezpečnostný výbor	17
2.2 Vojenský výbor Európskej únie	18
2.3 Vojenský štáb Európskej únie	19
2.4 Európska obranná agentúra	20
2.5 Satelitné stredisko Európskej únie	21
2.6 Inštitút Európskej únie pre bezpečnostné štúdie	22
2.7 Európska akadémia bezpečnosti a obrany	23
2.8 Operačné centrum Európskej únie	24
2.9 Vysoký predstaviteľ EÚ pre SZBP	25
3 Bezpečnostné stratégie.....	27
3.1 Bezpečnostná stratégia EÚ – Bezpečná Európa v lepšom svete	27
3.2 Národná bezpečnostná stratégia USA	29
3.3 Porovnanie európskej a americkej bezpečnostnej stratégie	35
4 Operácie EÚ	39
4.1 Ukončené operácie	40
4.1.1 Vojenská operácia v Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko (fYROM/CONCORDIA)	40
4.1.2 Policajná misia EÚ v Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko (EUPOL PROXIMA)	40

4.1.3 Policajný poradný tím EÚ v Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko (EUPAT).....	41
4.1.4 Misia EÚ na podporu právneho štátu v Gruzínsku (EUJUST THEMIS).....	41
4.1.5 Acehská pozorovateľská misia (APM).....	41
4.1.6 Operácia ARTEMIS – Demokratická republika Kongo.....	42
4.1.7 Policajná misia EÚ v Kinshase (EUPOL Kinshasa).....	43
4.1.8 EUFOR Konžská demokratická republika (EUFOR RD Kongo).....	43
4.2 Prebiehajúce operácie.....	44
4.2.1 Policajná misia EÚ v Bosne a Hercegovine (EÚPM).....	44
4.2.2 Vojenská operácia EÚ v Bosne a Hercegovine (EUFOR Althea).....	45
4.2.3 Plánovací tím EÚ v Kosove (EUPT).....	46
4.2.4 Hraničná misia EÚ pre Moldavsko a Ukrajinu (EU BAM).....	47
4.2.5 Policajná misia EÚ na palestínskych územiach (EUPOL-COPPS).....	47
4.2.6 Pomocná hraničná misia EÚ na hraničnom priechode v Rafahu (EUBAM Rafah).....	48
4.2.7 Integrovaná misia EÚ – vláda zákona v Iraku (EUJUST LEX).....	49
4.2.8 Policajná misia EÚ v Afganistane (EUPOL Afghanistan).....	50
4.2.9 Poradná a asistenčná misia EÚ pre bezpečnostnú reformu v Konžskej demokratickej republike (EUSEC RD Kongo).....	51
4.2.10 EUPOL RD Kongo.....	51
4.2.11 Podpora EÚ pre AMIS II Dárfúr.....	52
4.2.12 Operácia na východe Čadu a severe Stredoafrickej republiky.....	53
4.3 Kosovská otázka.....	54
4.4 Financovanie operácií.....	57
4.5 Bojové zoskupenia (Battle Groups).....	59
5 Spolupráca EÚ – NATO.....	61
5.1 Budovanie partnerstva.....	61
5.1.1 Deklarácia EÚ – NATO ohľadom EBOP.....	63
5.1.2 Dohody Berlín Plus.....	64
5.2 Problémy spolupráce.....	65
5.3 Efektívnejšie partnerstvo NATO – EÚ.....	67
5.4 Možné oblasti spolupráce.....	69
Záver.....	71
Zoznam použitej literatúry.....	75
Zoznam použitých skratiek.....	82
Prílohy.....	85

Úvod

Medzinárodné vzťahy sa za posledné dve desaťročia veľmi zmenili. Po skončení studenej vojny boli mnohí plní očakávania a nádeje, že svet bude bezpečnejší. Kým počas studenej vojny sa o bezpečnosť Európy starala Severoatlantická aliancia, po jej skončení sa vynorili dohady ako ďalej, keď hrozba z východu pominula. Udalosti deväťdesiatych rokov na Balkáne ukázali, že Európa ešte nie je schopná sama sa postarať o svoju bezpečnosť. Preto postupne začala podnikat' kroky vedúce k lepšej bezpečnosti a obrane na svojom kontinente.

Udalosti z 11. septembra 2001 zmenili svet. Do popredia vystúpili hrozby ako terorizmus či šírenie zbraní hromadného ničenia, proti ktorým štáty nedokážu bojovať samostatne, bez vzájomnej pomoci. Bolo preto potrebné vyvinúť nové prostriedky, nové mechanizmy, pomocou ktorých by Európa dokázala s hrozbami bojovať. V tomto procese musela prejsť mnohými úskaliaми, azda najväčším bola iracká kríza, ktorá spôsobila krízu aj v Európe samotnej.

Tému práce – Súčasný problémy Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ a jej perspektívy – som si vybrala z toho dôvodu, že ide o aktuálnu a závažnú oblasť dnešného sveta a takisto preto, že som do tejto problematiky chcela preniknúť hlbšie, dozvedieť sa viac o jej fungovaní. V dnešnom globalizovanom svete sa nás totiž môžu týkať hrozby vzdialené niekoľko tisíc kilometrov rovnako intenzívne ako tie, ktoré sú od nás len na skok. Situácia v Európe je, až na pár výnimiek, pokojná a práve o zachovanie tohto stavu sa musíme snažiť. Pritom je dôležité si uvedomiť, že hrozby súčasnosti sú iného charakteru ako tie, ktoré svet poznal v minulosti. Preto aj stratégia boja s týmito hrozbami musí byť iná.

Európska únia, tradične chápaná ako tzv. „soft power“, prostredníctvom svojej bezpečnostnej a obrannej politiky presadzuje pri boji s dnešnými hrozbami využívanie nástrojov diplomatického charakteru a veľký dôraz kladie na civilné aspekty krízového manažmentu. Na rozdiel od politiky Spojených štátov, ktoré sú aj naďalej zástancami vojenského zásahu. Ten však sám o sebe nemôže byť úspešný, ak nie je nasledovaný premyslenou stratégiou obnovy.

Cieľom diplomovej práce je poukázať na úspechy a neúspechy Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky a pokúsiť sa načrtnúť perspektívy jej ďalšieho smerovania.

Po preštudovaní materiálov som prácu štruktúrovala do piatich častí.

V prvej časti sa zaoberám vytváraním bezpečnostnej a obrannej politiky od podpísania Bruselskej zmluvy v roku 1948 až po uskutočnenie vôbec prvej operácie pod záštitou Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky (EBOP) v roku 2003. Je rozdelená na vývoj počas studenej vojny a na vývoj po jej skončení. V oboch podkapitolách sa snažím poukázať na najdôležitejšie míľniky na ceste k vzniku spoločnej bezpečnosti a obrany.

Druhá časť hovorí o štruktúrach EBOP, akú funkciu zohrávajú jednotlivé výbory a agentúry pri vykonávaní bezpečnostnej a obrannej politiky, aké je ich poslanie, úlohy, právomoci. Pozornosť je venovaná i vzdelávacím inštitúciám zaoberajúcim sa bezpečnosťou a obranou a úlohe vysokého predstaviteľa pre Spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku.

Osobitnú (tretiu) časť som vymedzila pre bezpečnostné stratégie dvoch najdôležitejších aktérov svetového diania dneška – Európskej únie a Spojených štátov amerických. Porovnaním týchto dvoch stratégií chcem poukázať na odlišný prístup Európy a Ameriky k bezpečnosti vo svete.

Štvrtá, najrozsiahlejšia, časť sa zaoberá jednotlivými operáciami a misiami Európskej únie jednak tými, ktoré stále prebiehajú, ale i tými, ktoré už boli ukončené. Následne sa v nej snažím vysvetliť mechanizmus financovania týchto operácií a zaoberám sa i bojovými zoskupeniami. Osobitne sa v tejto časti venujem kosovskej otázke, ktorá je pre Európsku úniu do blízkej budúcnosti hádam najväčšou výzvou.

Posledná, piata, časť je zameraná na spoluprácu Európskej únie a Severoatlantickej aliancie. Zaoberám sa v nej vývojom, spoločnými oblasťami i problémami tejto spolupráce. V závere časti sa venujem ďalším možným oblastiam, kde by mohli EÚ a NATO podnikat' spoločné kroky.

Na pochopenie, analýzu a zhodnotenie danej problematiky som využívala materiály z odborných časopisov, internetových stránok EÚ, NATO a ďalších významných štruktúr, knižné publikácie i encyklopédie. Nemenej prínosné sa pre mňa stali i komentáre a kritika vedúceho mojej diplomovej práce, pána JUDr. Zdeňka Matějku.

1 Utváranie a vznik Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky

„Európska bezpečnostná a obranná politika je projektom predovšetkým politickým, ktorý sa dotýka bytostných záujmov jednotlivých členských štátov. Deklarovaným cieľom Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky nie je vytvorenie európskej armády, ale vytvorenie takých vojenských a civilných kapacít a nutného inštitucionálneho zázemia, ktoré Európskej únii umožní rýchlo reagovať na krízové situácie“¹

1.1 Európska bezpečnosť a obrana počas studenej vojny

Európska bezpečnostná a obranná politika (EBOP) oficiálne vznikla na summite v Helsinkách v decembri 1999 ako súčasť Spoločnej bezpečnostnej a zahraničnej politiky. Ale myšlienka spoločnej bezpečnosti a obrany je taká stará ako európska integrácia sama. Je pochopiteľné, že sa tieto myšlienky zrodili hneď po skončení druhej svetovej vojny, najväčšej akú ľudstvo dovtedy zažilo.

Už od začiatku integračného procesu prišla Veľká Británia, ako dôležitý európsky hráč, s mnohými návrhmi a iniciatívami. Jedna vec je však prísť s nejakým návrhom, druhá zasa podpísať zmluvu, ratifikovať ju, vstúpiť do nejakej štruktúry. A práve v tomto ohľade Veľká Británia často podnikala kroky, ktoré integráciu brzdili.

Jedným z najranejších pokusov bol návrh Sira Winstona Churchilla vytvoriť Spojené štáty európske. Bol presvedčený, že len zjednotená Európa dokáže zaručiť mier. Zoskupenie pod týmto názvom síce nikdy neuzrelo svetlo sveta, ale Európa sa zjednocovať začala.

1.1.1 Bruselská zmluva

Prvým veľkým krokom bolo podpísanie Bruselskej zmluvy 17. marca 1948 piatimi európskymi krajinami: Veľká Británia, Francúzsko, Belgicko, Holandsko a Luxembursko. Bola to spoločná medzivládna obranná zmluva, ktorá takisto podporovala ekonomickú, kultúrnu a sociálnu spoluprácu. Prijatím Bruselskej zmluvy sa začala etapa utvárania spoločnej bezpečnosti.

---

¹ Společná zahraniční a bezpečnostní politika Evropské unie (SZBP EU), dostupné z: <http://www.mzv.cz/www/mzv/default.asp?ido=9865&idj=1&amb=1&trid=1&prsl=&poccl=5>, (17.5.2007)

1.1.2 Severoatlantická zmluva

Všetci mali v čerstvej pamäti hrôzy, ktoré svetová vojna spôsobilá, preto nielen na európskom kontinente prebiehali rozhovory o spoločnej bezpečnosti a o tom, ako zabrániť tomu, aby sa niečo podobné už nikdy nezopakovalo. Krátko po prijatí Bruselskej zmluvy došlo k rozhovorom medzi európskymi signatármi, USA a Kanadou, ktoré viedli k podpísaniu Severoatlantickej zmluvy 4. apríla 1949 vo Washingtone. Dánsko, Island, Taliansko, Nórsko a Portugalsko boli takisto prizvané a po schválení prístupu k zmluve sa sformoval spoločný bezpečnostný systém, založený na partnerstve týchto 12 krajín, vznikla Severoatlantická aliancia (NATO).

Článok 5 zmluvy hovorí, že „ozbrojený útok proti jednej alebo viacerým signatárskym krajinám v Európe alebo Severnej Amerike sa bude posudzovať ako útok proti všetkým“ a „ak nastane taký ozbrojený útok, každá z krajín uplatní právo na individuálnu alebo kolektívnu sebaobranu uznanú článkom 51 Charty Spojených národov, pomôže zmluvnej strane alebo zmluvným stranám takto napadnutým tak, že bezodkladne podnikne sama a v súlade s ostatnými stranami takú akciu, akú bude považovať za potrebnú, vrátane použitia ozbrojenej sily s cieľom obnoviť a udržať bezpečnosť v severoatlantickej oblasti“.² Článok teda hovorí, že zmluvné strany podniknú kroky, ktoré budú považovať za potrebné, ale štáty explicitne nezaväzujú k použitiu ozbrojenej sily. Tá sa síce použiť môže, ale nie je nutnosťou. NATO je verejnosťou považované za garanta bezpečnosti. Rozhodujúce slovo v Aliancii však majú Spojené štáty. Preto nepredpokladám, že by NATO vojensky zasiahlo v oblasti, kde USA nemajú strategické záujmy, ale koniec koncov ich k tomu ani nič nezaväzuje.

1.1.3 Európske obranné spoločenstvo

Od konca druhej svetovej vojny uplynulo len niekoľko rokov, keď v júni 1950 vypukla Kórejská vojna, ktorá svetu ukázala, že komunistická hrozba je silná. Európski lídri cítili, že je potreba sa pred touto hrozbou chrániť, a tak vznikla myšlienka vytvoriť Európske obranné spoločenstvo (EOS) pod záštitou NATO. S návrhom prišiel vtedajší francúzsky premiér René Pleven. Idea sa zakladala na spojení Francúzska, Talianska, krajín Beneluxu a Západného Nemecka v akúsi európsku obrannú silu. Zmluva bola podpísaná 27. mája 1952, ale plán vytvoriť EOS sa nikdy neuskutočnil. Aj napriek tomu, že Francúzsko pôvodne stálo pri zrode a realizácii tejto myšlienky, francúzsky

---

² The North Atlantic Treaty, dostupné z: <http://www.nato.int/docu/basic/txt/treaty.htm> (17.5.2007)

parlament nakoniec odmietol zmluvu zakladajúcu EOS ratifikovať. Francúzi mali jednak obavu, že členstvo v spoločenstve by mohlo obmedziť ich suverenitu a jednak sa obávali opätovného vyzbrojenia Nemecka.

1.1.4 Západoeurópska únia

Práve neúspech EOS viedol k vytvoreniu alternatívneho plánu, ako zapojiť Západné Nemecko do bezpečnostného systému západnej Európy. Od 26. septembra do 3. októbra 1954 sa v Londýne konala konferencia za účasti signatárskych krajín Bruselskej zmluvy, USA, Kanady, Talianska a Západného Nemecka. Závery konferencie boli sformulované do Parížskych dohôd, k podpisu ktorých došlo 23. októbra toho istého roku. Prijatím týchto dohôd sa dotvorila Západoeurópska únia (ZEÚ). Signatári v preambule jasne stanovili tri hlavné ciele:

- vytvoriť v západnej Európe pevný základ pre ekonomickú obnovu Európy
- poskytnúť si navzájom pomoc pri vzdorovaní akejkoľvek forme napadnutia
- podporovať jednotu a postupnú integráciu Európy³

1.1.5 Nemecká otázka

Po vyzbrojení západného Nemecka volali hlavne Spojené štáty. Obávali sa útoku Sovietskeho zväzu v západnej Európe, o čom svedčila jednak situácia na Kórejskom polostrove a jednak nukleárne zbrane, ktoré ZSSR vlastnil už od roku 1949. Konrád Adenauer, západonemecký kancelár, zasa argumentoval možným útokom zo strany východného Nemecka. Otázka Nemecka bola veľmi citlivá aj z toho dôvodu, že verejnosť sa s veľkou nevôľou pozerala na to, ako krajina, ktorá spôsobila toľko žiaľu a bolesti len pár rokov predtým, dostáva opäť šancu byť silnou. Preto na základe Parížskych dohôd bolo Nemecku zakázané vyrábať alebo vlastniť atómové, biologické a chemické zbrane hromadného ničenia. Vyzbrojenie však povolené bolo, Nemecko mohlo vytvoriť svoju vlastnú armádu (Bundeswehr) a 5. mája 1955 sa stalo členom NATO.

1.1.6 Varšavská zmluva

Takýto akt a vytvorenie silného obranného celku nielen na území západnej Európy, ale aj Severnej Ameriky nemohol nechať chladným Sovietsky zväz. Krátko na to, 14. mája 1955, došlo k vytvoreniu Varšavskej zmluvy, vojenskému zoskupeniu

---

³ Western European Union, dostupné z: <http://www.weu.int/> (17.5.2007)

štátov strednej a východnej Európy pod vedením Sovietskeho zväzu. Dá sa predpokladať, že to nebola len odvetná reakcia na vytvorenie ZEÚ a prijatie západného Nemecka do NATO, ale že ZSSR si chcel zároveň upevniť pozíciu v danom priestore.

1.1.7 Konferencia o bezpečnosti a spolupráci v Európe

Čo sa týka bezpečnosti, na istý čas sa celoeurópske iniciatívy dostali do úzadia, čo do značnej miery spôsobila pretrvávajúca studená vojna. Ale na druhej strane bolo jasné, že práve v tomto období je potrebné o celoeurópskej bezpečnosti a spolupráci diskutovať, aby studená vojna neprepukla vo vojnu „horúcu“.

Prelomovým aktom bolo usporiadanie prvej fázy Konferencie o bezpečnosti a spolupráci v Európe (KBSE) v Helsinkách v novembri 1972. Po prvýkrát od druhej svetovej vojny sa na tomto grémiu stretli predstavitelia takmer všetkých európskych štátov (s výnimkou Albánska) a dve námorské mocnosti. Jednotlivé otázky boli rozdelené do troch košov, pričom do prvého koša patrili otázky týkajúce sa bezpečnosti v Európe. Najdôležitejšou úlohou v rámci tohto tematického okruhu bolo definovať jasné princípy vzájomných vzťahov medzi zúčastnenými štátmi. KBSE vyvrcholila podpísaním helsinského Záverečného aktu 1. augusta 1975. Medzi štátmi však aj naďalej pretrvávali nezhody a Záverečný akt nebol častokrát dodržiavaný. Ďalšie rokovania pokračovali o dva roky v Belehrade a potom v Madride, ale nepriniesli veľký úspech.

Podstata KBSE však spočívala v jej dlhodobom efekte na vývoj európskej bezpečnosti. „Počas jej trvania, neskôr aj v priebehu celého európskeho procesu, dochádzalo ku konfrontácii nielen dvoch rôznych poňatí bezpečnosti, ale predovšetkým dvoch rôznych poňatí spoločenských a štátnych systémov – demokracie a totality. Preto jej výsledky mali nielen bezprostredný vplyv na zaistenie európskej bezpečnosti, ale aj latentný vplyv na utváranie spoločenských podmienok, v ktorých postupne prevážili a nakoniec aj zvíťazili demokratické hodnoty“.⁴

1.1.8 Jednotný európsky akt

V súvislosti s podpísaním Jednotného európskeho aktu (JEA) v roku 1986 sa európska bezpečnosť opäť stala objektom diskusií. Odsek 2 čl. 30 hovorí:

---

⁴ LEŠKA, V.: KBSE/OBSE: Minulost, přítomnost, perspektivy. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-85864-32-0, str. 60

„a) Vysoké zmluvné strany sa domnievajú, že užšia spolupráca v otázkach európskej bezpečnosti by podstatným spôsobom prispela k rozvíjaniu európskej identity v zahraničnopolitických záležitostiach. Sú ochotné užšie koordinovať svoje pozície k politickým a hospodárskym aspektom bezpečnosti.

b) Vysoké zmluvné strany sú odhodlané udržiavať technologické a priemyselné podmienky nutné pre ich bezpečnosť. S týmto cieľom budú pôsobiť tak v rovine vnútroštátnej, ako aj podľa potreby v rámci príslušných orgánov a inštitúcií.

c) Nič v tejto hlave nie je na prekážku užšej spolupráci v oblasti bezpečnosti medzi niektorými z Vysokých zmluvných strán v rámci Západoeurópskej únie alebo Severoatlantickej aliancie.“⁵

Do podpísania JEA sa spolupráca v Európe uskutočňovala na medzivládnej úrovni. JEA síce formalizoval takúto spoluprácu bez toho, aby zmenil jej podstatu a metódy, ale spoločná európska bezpečnosť zostala aj naďalej oblasťou medzivládnej spolupráce.

1.2 Európska bezpečnosť a obrana po páde železnej opony

1.2.1 Parížska Charta pre novú Európu

Po skončení studenej vojny a páde komunizmu sa všetky štáty snažili čo najskôr istým spôsobom zmluvne zabezpečiť a zakotviť bezpečnosť v Európe. V novembri roku 1990 sa v Paríži konal summit najvyšších predstaviteľov štátov a vlád vtedajších 34 účastníckych krajín KBSE, kde boli prijaté dva dôležité dokumenty. Prvým bola dlhodobá zmluva o obmedzení konvenčných ozbrojených síl v Európe, podpísaná 19. novembra 1990 22 členmi NATO a vtedajšej Varšavskej zmluvy, ktorá mala (a stále má) zabrániť rýchlemu ozbrojenému útoku na území od Atlantického oceánu po pohorie Ural. 21. novembra 1990 bola prijatá Parížska Charta pre novú Európu. Táto Charta ustanovila Radu ministrov zahraničných vecí KBSE, Výbor vysokých funkcionárov a tri stále orgány: Sekretariát KBSE v Prahe, Stredisko pre predchádzanie konfliktom vo Viedni a Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva vo Varšave. Čo sa týka európskej bezpečnosti, Charta je veľmi dôležitá z hľadiska neskoršieho vytvorenia EBOP.

---

⁵ Jednotný európsky akt, dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/sk/treaties/dat/11986U/word/11986U.doc>, (19.5.2007)

1.2.2 Maastrichtská zmluva

Skutočným krokom vpred sa stalo podpísanie Maastrichtskej zmluvy (Zmluvy o EÚ) 7. februára 1992. Do platnosti vstúpila 1. novembra 1993. Z hľadiska spoločnej európskej bezpečnosti to bol zásadný akt. Vznikla Európska únia založená na troch pilieroch: Európske spoločenstvá, Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika a Spolupráca v oblasti justície a vnútorných vecí. Podľa článku J.1 odseku 2 ciele spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky sú:

- chrániť spoločné hodnoty, základné záujmy a nezávislosť Únie;
- posilňovať bezpečnosť Únie a jej členských štátov vo všetkých smeroch;
- zachovať mier a posilniť medzinárodnú bezpečnosť v súlade so zásadami Charty OSN, ako aj zásadami helsinského Záverečného aktu a cieľmi Parížskej charty;
- podporovať medzinárodnú spoluprácu;
- rozvíjať a upevňovať demokraciu a právny štát a rešpektovať ľudské práva a základné slobody.⁶

Podľa zmluvy by teda štáty mali spolupracovať pri uskutočňovaní svojich politík tak, aby boli v súlade so spoločným postojom, nachádza sa tu výzva na uskutočňovanie spoločných krokov v oblasti obrany, na splnenie tejto úlohy sa počíta s kooperáciou Západoeurópskej únie, rešpektujú sa záväzky jednotlivých krajín v rámci NATO. Predpokladá sa spolupráca v tretích krajinách a v medzinárodných organizáciách, ako aj politický dialóg s kandidátskymi krajinami. Maastrichtská zmluva stanovila, že „spoločná zahraničná a bezpečnostná politika bude zahŕňať všetky otázky, ktoré majú vzťah k bezpečnosti únie, vrátane eventuálneho formovania spoločnej obrannej politiky, čo by mohlo časom viesť k spoločnej obrane“. Táto formulácia je zreteľne odvážnejšia ako tá, ktorú obsahoval JEA, kde sa zmluvné strany JEA iba dohodli „užšie koordinovať svoje stanoviská k politickým a ekonomickým aspektom bezpečnosti“. Zmluva rovnako po prvýkrát jasne definovala vzťah Európskej únie a Západoeurópskej únie.

---

⁶ Maastrichtská zmluva, dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/sk/treaties/dat/11992M/word/11992M.doc>, (19.5.2007)

1.2.3 Petersberské úlohy

V tomto období sa stala ešte jedna významná udalosť. V júni 1992 sa v Nemeckom Bonne konal summit rady Západoeurópskej únie, kde sa členské štáty dohodli na použitie ozbrojených síl a prípadné nasadenie sa malo odohrávať pod velením ZEÚ. Tieto dohody sú známe pod názvom Petersberské úlohy (Petersberské preto, že summit sa konal v hoteli Petersberg pri Bonne). Sú formulované ako:

- humanitárne a záchranné operácie
- mierové operácie
- misie ozbrojených síl v rámci krízového manažmentu⁷

Pôvodne boli Petersberské úlohy v zodpovednosti ZEÚ, neskôr sa stali súčasťou Amsterdamskej zmluvy.

1.2.4 Amsterdamská zmluva

Podstatným pokrokom v budovaní EÚ bolo podpísanie Amsterdamskej zmluvy 17. júna 1997. Do platnosti vstúpila 1. mája 1999. Amsterdamská zmluva mení Zmluvu o EÚ, Zmluvy o založení európskych spoločenstiev a niektoré súvisiace akty. SZBP patrí podľa tejto zmluvy do oblasti medzivládnej a nie nadnárodnej spolupráce. To znamená, že za uskutočňovanie politiky sú naďalej zodpovedné členské štáty EÚ. Zmluva hovorí:

„Únia vymedzuje a uskutočňuje spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku zahŕňajúcu všetky oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky, ktorej cieľom je:

- chrániť spoločné hodnoty, základné záujmy, nezávislosť a celistvosť únie v súlade so zásadami Charty Organizácie spojených národov;
- posilniť bezpečnosť únie vo všetkých smeroch;
- zachovať mier a posilniť medzinárodnú bezpečnosť v súlade so zásadami Charty Organizácie spojených národov, ako aj zásadami helsinského Záverečného aktu a cieľmi Parížskej charty, a to aj na vonkajších hraniciach;
- podporovať medzinárodnú spoluprácu;
- rozvíjať a upevňovať demokraciu a právny štát, rešpektovať ľudské práva a základné slobody“.⁸

---

⁷ Petersberg Tasks, dostupné z: http://europa.eu/scadplus/glossary/petersberg_tasks_en.htm (23.5.2007)

Amsterdamská zmluva zvýšila zodpovednosť EÚ v mierových misiách a humanitárnych akciách, predovšetkým v rámci užšej spolupráce so ZEÚ. Predpokladá postupné vytvorenie spoločnej obrannej politiky v budúcnosti, kým však k tomu dôjde, štáty ju budú podporovať spoluprácou v oblasti vyzbrojovania. Tým, že predpokladá postupné začlenenie ZEÚ do EÚ, počíta sa s veľmi úzkou spoluprácou s NATO. Zahrnutím Petersberských úloh do Amsterdamskej zmluvy sa ony stávajú súčasťou primárneho práva Únie a tvoria tak právny rámec na rozvíjanie obrannej dimenzie EÚ. Zavádza funkciu vysokého predstaviteľa EÚ pre SZBP, ktorý je zároveň generálnym tajomníkom Rady EÚ. Od svojho počiatku je mužom na tomto poste Javier Solana. Medzi ďalšie významné inovácie, ktoré Amsterdamská zmluva priniesla, patrilo zavedenie tzv. konštruktívnej absencie, ktorá umožňuje pružnejšie rozhodovanie EÚ, vytvorenie nového nástroja SZBP – spoločné stratégie i zriadenie Útvaru pre politické plánovanie a včasné varovanie.

1.2.5 Európska bezpečnostná a obranná identita

Od podpísania Amsterdamskej zmluvy sa už robili konkrétne kroky na vytvorenie spoločnej obrannej politiky. V roku 1996 sa v Berlíne konal summit NATO, kde bolo dohodnuté, že ZEÚ bude dohliadať na vytvorenie Európskej bezpečnostnej a obrannej identity (EBOI) v rámci štruktúr NATO. EBOI mala vytvoriť akýsi európsky pilier v rámci NATO, sčasti preto, aby umožnila európskym krajinám zasiahnuť vojensky tam, kde NATO zasahovať nechcelo, a sčasti preto, aby sa Spojené štáty oslobodili od finančného bremena, ktoré im vzniklo v dôsledku zriadenia početných vojenských základní v Európe už od studenej vojny. Tieto Berlínske dohody (neskôr známe ako Berlín Plus) umožnili Európskej únii prostredníctvom ZEÚ využiť kapacity Severoatlantickej aliancie.

1.2.6 Summit v Saint-Malo

V roku 1998 sa stretli britský premiér Tony Blair a francúzsky prezident Jacques Chirac na summite v Saint-Malo. Tento summit bol mimoriadne dôležitý hneď z niekoľkých hľadísk: došlo k zásadnému zblíženiu postojov Veľkej Británie a Francúzska v oblasti európskej bezpečnosti; po tom, čo Veľká Británia nevstúpila ani do Schengenského priestoru, ani neprijala euro, to bol významný krok zapojenia sa do

---

⁸ Amsterdamská zmluva, dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/sk/treaties/dat/11997D/word/11997D.doc>, (24.5.2007)

spoločných európskych štruktúr; práve tu dostala európska spoločná obrana a bezpečnosť jasné kontúry. Vzhľadom na to, že britské ozbrojené sily patria k najlepším v Európe, prípadná neparticipácia Veľkej Británie by bola citelným nedostatkom. Aj zo strany Francúzska nastal istý posun, keď uznalo prvoradé postavenie NATO pri formovaní európskej bezpečnosti. Najdôležitejšie závery prijaté v deklarácii boli stanovené takto: EÚ musí disponovať kapacitami na autonómne akcie, ktoré budú zastrešené spoľahlivou vojenskou silou, spravodajskými kapacitami i potrebnými štruktúrami a kapacitami na analýzu situácie.⁹

Najväčším prínosom summitu bolo to, že dve najdôležitejšie vojnové mocnosti – Francúzsko a Veľká Británie – prejavili ochotu spolupracovať na ďalšom rozvoji európskej bezpečnostnej a obrannej politiky. A od tohto momentu sa európska bezpečnosť a obrana rozvíjala skutočne míľovými krokmi.

1.2.7 Washingtonský summit NATO

V dňoch 23. – 25. apríla 1999 sa konal summit NATO vo Washingtone. Predstavitelia Aliancie na ňom oznámili, že sú pripravení poskytnúť EÚ prístup k vybraným vojenským kapacitám a zdrojom NATO. Sledovali tým hlavne to, aby EÚ začala zohrávať významnejšiu úlohu jednak v operáciách NATO, jednak v operáciách, kde sa aliancia zúčastňovať nebude. Washingtonský summit NATO vyjadril podporu pre rozvíjanie EBOP za predpokladu, že pôsobenie EÚ ako bezpečnostného aktéra neoslabí transatlantické väzby a nedôjde k duplicitě organizačných štruktúr a vojenských kapacít medzi EÚ a NATO. Ďalšou podmienkou bolo zabrániť diskriminácii európskych členov aliancie, ktorí nie sú členmi Únie. Rešpektovanie týchto princípov otvorilo priestor na konštituovanie takej podoby EBOP, ktorá by nebola konkurenčná s NATO, ale naopak, plne komplementárna s jeho koncepciou EBOI.¹⁰

1.2.8 Zasadnutie Európskej rady v Kolíne nad Rýnom

Kolínska Európska rada zasadala 3. – 4. júna 1999. Na jej zasadnutí sa rozhodlo o začlenení úloh ZEÚ do EÚ s tým, že by postupne došlo k rozpusteniu ZEÚ. Rada

---

⁹ Joint Declaration Issued at the British-French Summit, Saint Malo, France, dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/French-British%20Summit%20Declaration,%20Saint-Malo,%201998%20-%20EN.pdf> (25.5.2007)

¹⁰ KORBA, M.: *Európska bezpečnostná a obranná politika a jej limity*, dostupné z: http://209.85.135.104/search?q=cache:3FROjn8u_xMJ:www.ciaonet.org/olj/inti/v13n3/inti_v13n3b.pdf+helsinki+summit+1999+bezpecnost&hl=sk&ct=clnk&cd=11&gl=sk&lr=lang_sk, s. 6, (25.5.2007)

stanovila, že „EÚ musí mať kapacity na autonómnu vojenskú akciu podporovanú vierohodnou vojenskou silou, prostriedky na rozhodnutie o jej použití a pohotovosť urobiť to ako reakciu na medzinárodné krízy bez predsudkov k akciám NATO.“¹¹

1.2.9 Helsinský summit

V Helsinkách v decembri 1999 sa európski lídri dohodli na posilnení európskych obranných kapacít a založení Európskej sily rýchlej reakcie. Prijali tzv. Hlavný cieľ 2003, podľa ktorého počas dobrovoľnej spolupráce v operáciách vedených EÚ členské štáty musia byť schopné, do roku 2003, rozmiestniť v priebehu 60 dní a zotrvať najmenej po dobu jedného roka sily s veľkosťou zhruba 50 - 60 tisíc vojakov, a to v plnom rozsahu Petersberských úloh.¹² Helsinský summit nakoniec oficiálne zaviedol pojem Európska bezpečnostná a obranná politika.

1.2.10 Summit v Santa Maria da Feira

Ďalšie zasadnutie Európskej rady sa konalo 19. – 20. júna 2000 v portugalskom Santa Maria da Feira. Zástupcovia krajín kladne zhodnotili pokrok od helsinského summitu. Zaoberali sa aj otázkou civilného aspektu krízového manažmentu v štyroch hlavných oblastiach: *polícia* (schopnosť nasadiť až 5000 príslušníkov, z nich 1400 do 30 dní, na medzinárodné misie týkajúce sa prevencie konfliktov a operácií krízového manažmentu), *posilnenie právneho štátu* (schopnosť poskytnúť 300 pracovníkov v oblasti súdnictva, prokuratúry a väzenstva), *posilnenie civilnej správy* (schopnosť nasadiť do misie pracovníkov civilnej administratívy) a *ochrana civilistov* (schopnosť pohotovo pripraviť tímy expertov).¹³ Bolo stanovené, že stále politické a vojenské štruktúry by mali byť vytvorené čo najskôr po summite v Nice.

Je potešiteľné, že Európa sa už v tomto období zaoberala civilným aspektom krízového manažmentu, pričom v tom čase nebola nútená sa ním zaoberať. Myslela perspektívne. Na rozdiel od Američanov, ktorí vpálili do Iraku a potom zistili (respektíve celý svet na to upozorňoval), že tadiaľto cesta nevedie. No bolo už neskoro.

---

¹¹ Kolínske zasadnutie Európskej rady, dostupné z: http://europa.eu.int/council/off/conclu/june99/june99_en.htm (24.5.2007)

¹² Helsinki European Council, dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/summits/hel1_en.htm (26.5.2007)

¹³ Santa Maria da Feira European Council, dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/summits/fei1_en.htm (26.5.2007)

V tom istom mesiaci bolo vysokým predstaviteľom J. Solanom navyše definovaných 5 hlavných cieľov, na ktorých má byť EBOP založená a ktoré sú dodnes jasným vymedzením jej podoby:

- princíp *dobrovoľnosti* (každý štát môže dobrovoľne zvážiť, či sa na operácii zúčastní, a ak áno, v akom rozsahu);
- princíp *uprednostňovania národných ozbrojených síl* (na európskej rovine vytvárať iba štruktúry, ktoré sa javia ako nevyhnutné na prijímanie rozhodnutí, politickú kontrolu a strategické riadenie operácií);
- dôraz na *kapacity a vojenské schopnosti*;
- princíp *otvorenosti a transparentnosti*;
- princíp *spolupráce s NATO*.¹⁴

1.2.11 Summit v Nice

Summit v Nice sa konal 7. – 9. decembra 2000. Podľa Zmluvy z Nice (podpísaná 26. februára 2001, do platnosti vstúpila 1. februára 2003) je cieľom EÚ uplatňovať Európsku bezpečnostnú a obrannú politiku čo najskôr. V nadväznosti na helsinský summit boli vytvorené niektoré orgány EBOP: Politický a bezpečnostný výbor, Vojenský výbor a Výbor pre civilné aspekty krízového manažmentu (v rámci neho bol vytvorený Vojenský štáb). Zmluva významne rozširuje sféru oblastí, ktoré spadajú pod hlasovanie kvalifikovanou väčšinou, zavádza sa možnosť tzv. záchranej brzdy, to znamená, že Rada rozhoduje kvalifikovanou väčšinou, ale každý členský štát si môže vyžiadať, aby vec bola odovzdaná Európskej rade na jednomyselné rozhodnutie. Hovorí o tom, že spoločná obranná politika by mohla viesť k spoločnej obrane, ak by tak rozhodla Európska rada, i o tom, že EBOP je kompatibilná s politikou, ktorú vedie NATO a zároveň neovplyvňuje špecifickú podstatu bezpečnostných a obranných politík jednotlivých členských štátov.

Únia tiež definovala podmienky účasti na európskych akciách krízového manažmentu pre ostatné krajiny (t.j. krajiny, ktoré sú členmi NATO, ale nie sú členmi EÚ a kandidátske krajiny na vstup do EÚ). Ďalšou inováciou bola možnosť nastoliť užšiu spoluprácu z hľadiska implementácie spoločnej akcie alebo spoločného postoja,

---

¹⁴DUBSKÝ, Z.: Bezpečnostní a politická dimenze integračního procesu (Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU). 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1152-5, str. 87

pričom táto užšia spolupráca sa nedá uplatniť vo veciach vojenského charakteru alebo tých, ktoré môžu mať vplyv na záležitosti obrany. Zmluva odstraňuje ustanovenie definujúce vzťahy medzi EÚ a ZEÚ, pretože predpokladá, že otázky Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky sú plne v kompetencii EÚ a v neposlednom rade umožňuje Rade EÚ poveriť Politický a bezpečnostný výbor riešením určitej krízy.¹⁵

1.2.12 Laekenský summit

Zo zasadnutia Európskej rady v Laekene (14. – 15. decembra 2001) vzišli určité požiadavky, ako zvládať operácie krízového manažmentu. Na ich základe bol vypracovaný Akčný plán európskych schopností, ktorý mal prehĺbiť európske schopnosti pri krízovom manažmente a naplniť ciele vytýčené Európskou radou. EÚ zároveň deklarovala, že už je schopná niektoré operácie riadiť sama.

1.2.13 EÚPM

Európska bezpečnostná a obranná politika bola teda na svete a EÚ sa mohla pustiť do vlastných misií. Historicky prvou sa stala Policajná misia EÚ v Bosne a Hercegovine, ktorá sa začala 1. januára 2003 a bola naplánovaná na tri roky, no v súčasnosti stále trvá (bližšie o jednotlivých operáciách v časti 4).

---

¹⁵ European Council – Nice, dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/summits/nice1_en.htm (27.5.2007)

2 Štruktúry EBOP

Aby mohla Európska únia plne prebrať zodpovednosť za krízový manažment, rozhodla Rada EÚ o vytvorení politických a vojenských štruktúr. Na základe tohto rozhodnutia tak vznikli Politický a bezpečnostný výbor, Vojenský výbor EÚ a Vojenský štáb EÚ. Do štruktúr Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky patria i jednotlivé agentúry, ktoré boli založené za účelom vykonávania veľmi špecifickej technickej, vedeckej a riadiacej úlohy. Patria sem: Európska obranná agentúra, Satelitné stredisko EÚ a Inštitút EÚ pre bezpečnostné štúdie. V oblasti vzdelávania pôsobí Európska akadémia bezpečnosti a obrany a na riadenie operácií vzniklo Operačné centrum EÚ. Dôležitú úlohu pri vykonávaní úloh týkajúcich sa bezpečnosti a obrany má i vysoký predstaviteľ EÚ pre SZBP.

2.1 Politický a bezpečnostný výbor

Od začatia Európskej politickej spolupráce a následne po podpise Maastrichtskej zmluvy i v rámci SZBP fungoval ako hlavná prevodová páka medzi politickou rovinou medzivládnej spolupráce a expertnou rovinou Politický výbor. Ale vzhľadom na dynamicky sa rozvíjajúcu EBOP po roku 1999 bolo potrebné posilniť expertnú rovinu. Medzivládna konferencia v roku 2000 na návrhy Talianska a krajín Beneluxu rozhodla o zmene názvu Výboru aj o rozšírení kompetencií.¹⁶

Pôvodne bol Politický a bezpečnostný výbor (PBV) zriadený ako dočasný orgán (na základe rozhodnutia Rady EÚ na zasadaní v Nice 22. januára 2001), ale vznikol z neho orgán trvalý. Je zložený zo zástupcov členských štátov na úrovni vyšších predstaviteľov a stretáva sa aspoň dvakrát týždenne v Bruseli. Predseda mu členský štát, ktorý drží rotujúce predsedníctvo Rady EÚ.

Hlavné funkcie Výboru sú:

- sledovať medzinárodnú situáciu v oblastiach spadajúcich do SZBP,
- vydávať smernice pre ostatné výbory spadajúce do SZBP,
- udržiavať prednostné spojenie s generálnym tajomníkom/vysokým predstaviteľom (GT/VP) a s ďalšími vyššími predstaviteľmi,
- vydávať smernice a prijímať názory a odporúčania od Vojenského výboru,

---

¹⁶ DUBSKÝ, Z.: Bezpečnostní a politická dimenze integračního procesu (Společná zahraniční a bezpečnostní politika EÚ). 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1152-5, str. 90

- prijímať informácie, odporúčania a názory od Výboru pre civilné aspekty krízového manažmentu,
- koordinovať, kontrolovať a monitorovať rozhovory v súvislosti s problémami SZBP,
- viesť politický dialóg samostatne,
- poskytnúť prednostné fórum na politický dialóg v rámci EÚ a rovnako aj s NATO,
- pod záštitou Rady EÚ niesť zodpovednosť za politické riadenie vývoja vojenských kapacít.

Výbor svoje závery predkladá Rade, a to nepriamo, prostredníctvom COREPER-u (Výbor stálych zástupcov). V priebehu operácií krízového riadenia uskutočňuje Rada EÚ výkon ich politickej kontroly a strategického vedenia na PBV.¹⁷

2.2 Vojenský výbor Európskej únie

Vojenský výbor Európskej únie (VVEÚ) je najvyšší vojenský orgán vytvorený Radou EÚ. Je zložený z ministrov obrany členských krajín, ktorí sú reprezentovaní stálymi vojenskými zástupcami. Výbor je zodpovedný za poskytovanie vojenských rád a odporúčaní pre Politický a bezpečnostný výbor o všetkých vojenských záležitostiach v rámci EÚ. Hlavnými úlohami Výboru sú:

- je zdrojom vojenských rád založených na konsenze,
- je fórom na konzultácie o vojenských otázkach a na kooperáciu medzi členskými štátmi EÚ týkajúcu sa prevencie konfliktov a krízového manažmentu,
- poskytuje rady vo vojenskej oblasti a vytvára odporúčania pre PBV.
- v situáciách krízového manažmentu:
  - na žiadosť PBV vydáva vedúcu smernicu pre generálneho riaditeľa Vojenského štábu Európskej únie (VŠEÚ) na zostavenie a predloženie strategických vojenských možností,

¹⁷ Spracované podľa: Official Journal of the European Communities, Council Decision of 22 January 2001 setting up the Political and Security Committee, dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/1_02720010130en00010003.pdf (9.10.2007)

- hodnotí strategické vojenské možnosti vypracované VŠEÚ a postupuje ich PBV spoločne so svojím hodnotením a vojenským odporúčaním,
  - na základe vojenských možností označených Radou EÚ schvaľuje počiatočnú plánovaciú smernicu pre veliteľa operácie
- v priebehu operácie:
    - Výbor monitoruje správne vykonanie vojenských operácií v zodpovednosti veliteľa operácie,
    - členovia Výboru zasadaajú alebo sú reprezentovaní vo Výbore spolupracovníkov.

VVEÚ má stáleho predsedu, aktuálne generál Henri Bentégeat, ktorý je volený ministrami obrany členských štátov na tri roky, musí to byť generál so štyrmi hviezdikami, najlepšie bývalý minister obrany niektorého z členských štátov.¹⁸

2.3 Vojenský štáb Európskej únie

Vojenský štáb Európskej únie je úrad EÚ zodpovedný za kontrolu operácií vo sfére pôsobenia EBOP. Ako stály orgán založený 11. júna 2001 prijíma rozhodnutia a smernice od VVEÚ a pomáha pri odhade situácie a vojenských aspektoch strategického plánovania. Na žiadosť GT/VP alebo PBV poskytuje podporu dočasným misiám v tretích krajinách alebo medzinárodných organizáciách. Zaisťuje spojenie medzi VVEÚ a dostupnými vojenskými zdrojmi. Za jeho hlavné operačné funkcie sa považujú:

- včasné varovanie,
- strategické plánovanie,
- odhad situácie.

Ďalšími dôležitými úlohami sú:

- monitorovanie potenciálnych kríz,
- splnenie vojenských aspektov strategického predbežného plánovania,

---

¹⁸ Spracované podľa: Official Journal of the European Communities, Council Decision of 22 January 2001 setting up the Military Committee of the European Union, dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/1_02720010130en00040006.pdf (9.10.2007)

- organizácia a koordinácia európskych vnútroštátnych a mnohonárodných síl na operácie vedené EÚ v spolupráci s NATO,
- programovanie, plánovanie, riadenie a hodnotenie vojenských aspektov pri postupoch krízového manažmentu,
- nadviazanie trvalých vzťahov s NATO.

VŠEÚ ďalej poskytuje vlastné vojenské expertízy pre GT/VP, úzko spolupracuje s Európskou obrannou agentúrou, Operačným centrom a ďalšími úradmi v rámci EBOP, prispieva k boju proti terorizmu.

Je tvorený vojenskými expertmi členských štátov a na jeho čele stojí generálny riaditeľ VŠEÚ, v súčasnosti generálporučík David Leakey.¹⁹

2.4 Európska obranná agentúra

Cieľom Európskej obrannej agentúry (EOA) je zvyšovať efektivitu vojenských výdavkov členských krajín EÚ synergickým efektom užšej spolupráce v oblasti plánovania bezpečnostného výskumu a vývoja, či obstarávania obranných zariadení. Bola zriadená jednotnou akciou Rady 12. júla 2004. Jej úlohy boli definované takto:

- zlepšiť obranné kapacity EÚ, najmä pokiaľ ide o krízové riadenie,
- podporovať európsku spoluprácu v oblasti zbrojenia,
- posilňovať obrannú priemyselnú a technologickú základňu EÚ a vytvárať konkurencieschopný európsky trh s obrannými zariadeniami,
- podporovať výskum zameraný na posilňovanie priemyselného a technologického potenciálu Európy v oblasti obrany,
- vytvoriť komplexný a systematický prístup pri definovaní a realizácii požiadaviek EBOP,
- podporovať spoluprácu medzi členskými štátmi EÚ v oblasti obranných zariadení,
- napomáhať pri rozvoji a celkovej reštrukturalizácii európskeho obranného priemyslu,

---

¹⁹ Spracované podľa: Official Journal of the European Union, Council Decision 2005/395/CFSP of 10 May 2005 amending Decision 2001/80/CFSP on the establishment of the Military Staff of the European Union, dostupné z: http://www.lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2005/l_132/l_13220050526en00170024.pdf (9.10.2007)

- podporovať európsky obranný výskum a technológie pri zohľadnení európskych politických priorít,
- rozvíjať úzku spoluprácu s Komisiou pri vytváraní medzinárodne konkurencieschopného európskeho trhu s obrannými zariadeniami.

Agentúra sídli v Bruseli, predsedá jej vysoký predstaviteľ EÚ pre SZBP Javier Solana. Orgánmi EOA sú Správna rada a Riadiaci výbor.²⁰ Agentúra je od svojho vzniku pomerne aktívna a zameriava sa na niekoľko oblastí: rozvíjanie európskych vojenských kapacít, príprava projektu nepilotovaných lietadiel s dlhým doletom, snaha o zjednotenie technických požiadaviek na obrnené vozidlá, výskum možností čiastočnej liberalizácie armádnych zákaziek, vytvorenie dlhodobej vízie európskych obranných kapacít a potrieb. Pilotným projektom Agentúry je zavedenie medzivládneho režimu na podporu konkurenčného prostredia na Európskom trhu s obrannými zariadeniami. Členské štáty sa v ňom zaväzujú zverejňovať na centrálnom internetovom portáli zákazky v oblasti obrany v hodnote vyššej ako 1 mil. € a otvoriť tieto zákazky konkurencii z ostatných členských krajín. Slabinou tohto dokumentu je jeho fungovanie na báze dobrovoľnosti a široký rozsah výnimiek.

Armády v Európe budú musieť byť postupne v nasledujúcich rokoch reformované. Ak bude EOA v tomto smere náležite ambiciózna, mohla by sa stať v budúcnosti jedným z gravitačných centier bezpečnostnej dimenzie a zároveň od koordinácie činností jednotlivých už existujúcich zbrojných agentúr prejsť k prevzatiu ich aktivít.²¹

2.5 Satelitné stredisko Európskej únie

Úlohou Satelitného strediska Európskej únie (SSEÚ) je využívanie a poskytovanie informácií založených na analýze satelitných snímok Zeme. Jeho cieľom je podporovať rozhodovací proces EÚ v rámci SZBP. Centrum bolo vytvorené už v roku 1992 a do štruktúr EÚ bolo začlenené na základe jednotnej akcie Rady z 20. júla 2001. S činnosťou začalo 1. januára 2002. Poskytuje informácie Únii, členským krajinám, Komisii, ale aj tretím štátom a medzinárodným organizáciám. Podporuje najmä:

²⁰ Spracované podľa: European Defence Agency - Background, dostupné z: <http://www.eda.europa.eu/genericitem.aspx?area=Background&id=122> (10.10.2007)

²¹ DUBSKÝ, Z.: Bezpečnostní a politická dimenze integračního procesu (Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU). 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1152-5, str. 101-102

- všeobecné bezpečnostné sledovanie,
- Petersberské úlohy,
- overovanie Zmluvy,
- kontrolu zbraní a ich šírenia,
- námorné sledovanie,
- environmentálny monitoring (vrátane prírodných i človekom vyvolaných katastrof).

Aby mohlo Stredisko vykonávať svoju funkciu, má vlastnú právnu subjektivitu a nachádza sa pod politickým dohľadom PBV a pod operačným riadením generálneho tajomníka.²²

2.6 Inštitút Európskej únie pre bezpečnostné štúdie

Úlohou Inštitútu Európskej únie pre bezpečnostné štúdie (ISS) je napomáhať pri vytváraní spoločnej európskej obrannej kultúry a podporovať strategickú diskusiu na základe prepojenia európskych rozhodovacích orgánov a neformálnych odborných kruhov.

Inštitút bol zriadený v roku 2002 na základe jednotnej akcie Rady z 20. júla 2001. Má postavenie autonómnej agentúry spadajúcej pod SZBP.

Činnosti inštitútu sa zameriavajú na analýzu údajov a vypracovávanie odporúčaní potrebných v rámci rozhodovacieho procesu EÚ. Inštitút:

- organizuje výskumné aktivity a diskusie o kľúčových otázkach v oblasti bezpečnosti a obrany, ktoré sú z hľadiska EÚ dôležité,
- prehľbuje spoluprácu medzi akademickou obcou, úradníkmi, odborníkmi a rozhodovacími orgánmi z členských štátov EÚ, z iných európskych krajín, z USA a z Kanady na účely vypracovania dlhodobých analýz v oblasti obrany pre Radu ministrov EÚ a vysokého predstaviteľa pre SZBP,
- rozvíja transatlantický dialóg o akýchkoľvek bezpečnostných záležitostiach medzi krajinami Európy, USA a Kanadou s cieľom prehĺbiť transatlantické vzťahy a zabezpečiť väčší prínos oboch strán k otázkam bezpečnosti,

---

²² Spracované podľa: European Union Satellite Centre, dostupné z: <http://www.eusc.europa.eu> (10.10.2007)

- poskytuje štipendiá s cieľom rozšíriť kontakty a zdokonaľiť súčinnosť s národnými odborníkmi.

Inštitút má autonómny status a „intelektuálnu slobodu“, čo znamená, že neobhaja žiadne národné záujmy.²³

2.7 Európska akadémia bezpečnosti a obrany

Európska akadémia bezpečnosti a obrany (EABO) bola zriadená jednotnou akciou Rady 2005/575/SZBP z 18. júla 2005. Akadémia sa organizuje ako sieť medzi národnými inštitútmi, vyššími odbornými školami, akadémiami a inštitúciami v EÚ, ktoré sa zaoberajú otázkami bezpečnostnej a obrannej politiky, a ISS.

EABO poskytuje odborné vzdelávanie v oblasti EBOP na strategickej úrovni s cieľom vytvoriť a posilňovať jednotné chápanie EBOP medzi civilným a vojenským personálom a prostredníctvom svojej vzdelávacej činnosti určiť a šíriť osvedčené postupy vo vzťahu k rôznym záležitostiam EBOP.

Ciele EABO sú:

- naďalej posilňovať európsku bezpečnostnú kultúru v rámci EBOP,
- podporovať lepšie porozumenie EBOP ako dôležitej časti SZBP,
- poskytovať orgánom EÚ kvalifikovaný personál, ktorý je schopný efektívne pracovať vo všetkých oblastiach EBOP,
- poskytovať správnym orgánom členských štátov a zamestnancom kvalifikovaný personál, ktorý má dobrú znalosť politik, inštitúcií a postupov EÚ,
- pomáhať rozvíjať odborné vzťahy a kontakty medzi účastníkmi odborného vzdelávania.

Hlavnými úlohami EABO sú organizácia a vykonávanie vzdelávacej činnosti. Uchádzači pri tom môžu absolvovať buď vyšší odborný kurz alebo orientačný kurz EBOP. Za organizáciu EABO sú zodpovedné tieto orgány: Riadiaci výbor, Výkonná akademická Rada a Stály sekretariát EABO.

Účasť na všetkých vzdelávacích činnostiach EABO je otvorená pre štátnych príslušníkov všetkých členských a prístupujúcich štátov a v zásade aj pre štátnych

---

²³ Spracované podľa: Council Joint Action of 20 July 2001 on the establishment of a European Union Institute for Security Studies, dostupné z: http://www.consilium.eu.int/uedocs/cmsUpload/l_20020010725en00010004.pdf (10.10.2007)

príslušníkov kandidátskych krajín a podľa potreby aj pre štátnych príslušníkov tretích štátov.²⁴

2.8 Operačné centrum Európskej únie

Prvý krát sa o zriadení Operačného centra EÚ rokovalo na tzv. pralinkovom summite v apríli 2003, kde sa stretli zástupcovia Nemecka, Francúzska, Belgicka a Luxemburska. Štátnici týchto štyroch krajín vyzvali EÚ k razantnejšiemu a hlbšiemu pokroku v EBOP (súčasťou návrhov bolo aj zriadenie samostatného vojenského centra na plánovanie a riadenie operácií pod vedením EÚ). „V politickej rovine bol návrh mnohými členskými krajinami EÚ (...) vnímaný ako zle maskovaná snaha o podkopanie NATO a oslabenie pozícií Veľkej Británie v EBOP, kde hrá zatiaľ s Francúzskom rozhodujúcu úlohu.“²⁵ Ešte v októbri toho roku však došlo k zblíženiu postojov Veľkej Británie, Francúzska a Nemecka, keď Londýn pripustil, že „nejaké európske velenie“ by bolo na mieste.²⁶ Tony Blair však ubezpečil, že tým nedôjde k oslabeniu pozície NATO.

Základom pre neskoršie vytvorenie Operačného centra sa stala civilno-vojenská plánovacia bunka. O jej vytvorení sa oficiálne rozhodlo v decembri 2003, rámcová podoba bola schválená v júni 2004 a konkretizovaná v decembri 2004. Bunka predstavovala vytvorenie robustnejšej základne na vedenie možných samostatných vojenských akcií, pretože v prípade jednomyselného súhlasu Rady môže bunka prevziať velenie nad operáciou EÚ.²⁷

Operačné centrum bolo nakoniec zriadené v Bruseli začiatkom roka 2007. Jeho činnosť bola po prvýkrát vyskúšaná v dňoch 7. – 15. júna 2007, keď EÚ vytvorila virtuálnu misiu (MILEX 07) s 2000 vojakmi. Misia mala pomôcť misii OSN riešiť humanitárnu krízu spôsobenú občianskou vojnou v krajine (fiktívna krajina Alisia).²⁸

---

²⁴ Jednotná akcia Rady 2005/575/SZBP z 18. júla 2005, ktorou sa zriaďuje Európska akadémia bezpečnosti a obrany (EABO), dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005E0575:SK:HTML> (14.10.2007)

²⁵ GRANT, CH.: *Reviewing European defence cooperation*, NATO Review, Winter 2003, str. 1 (resp. DUBSKÝ, str. 102)

²⁶ RAUS, D.: *Neplánovanou témou bruselského summitu EÚ sa stalo velenie európskej obrany*, Rádio Slobodná Európa, 17.10.2003, dostupné z: <http://www.slobodka.org/programs/slovenskoaeu/2003/10/20031017152502.asp> (9.11.2007)

²⁷ DUBSKÝ, Z.: *Bezpečnostní a politická dimenze integračního procesu (Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU)*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1152-5, str. 103

²⁸ The EU Operations Centre, dostupné z: http://www.consilium.eu.int/uedocs/cmsUpload/070228-EU_OpsCentre.pdf (20.10.2007)

Centrum bolo zriadené predovšetkým na to, aby Únii pomáhalo plánovať a viesť vojensko-strategické operácie, ktoré sú mimo rámca NATO. Zatiaľ nie je dostatočne vybavené, preto využíva vybavenie a kapacity Severoatlantickej aliancie.

2.9 Vysoký predstaviteľ EÚ pre SZBP

Funkcia vysokého predstaviteľa EÚ pre SZBP bola zavedená na základe Amsterdamskej zmluvy prijatej v roku 1997. Úlohou vysokého predstaviteľa je poskytovať asistenciu predsedajúcej krajine EÚ v záležitostiach týkajúcich sa SZBP, koordinovať EBOP a zodpovedať za špeciálnych predstaviteľov EÚ.

Vysoký predstaviteľ pomáha aj s formuláciou, prípravou a implementáciou politických rozhodnutí Rady. Na požiadanie predsedníctva môže viesť dialóg s tretími krajinami a konať v mene Rady. Je zodpovedný aktuálne predsedajúcej krajine EÚ.

Osoba na tomto poste je zároveň:

- generálny tajomník Rady Európskej únie
- generálny tajomník Západoeurópskej únie
- prezident Európskej obrannej agentúry

Od októbra 1999 je na poste vysokého predstaviteľa EÚ pre SZBP bývalý generálny tajomník NATO Javier Solana, v roku 2004 opätovne zvolený na ďalšie funkčné obdobie 5 rokov. V pôvodnom znení Ústavnej zmluvy sa počítalo s vytvorením funkcie ministra zahraničných vecí, a práve J. Solana mal zastávať túto funkciu.²⁹ Ústavná zmluva však prijatá nebola, pretože sa proti nej vyslovili voliči vo francúzskom a holandskom referende v roku 2005. EÚ sa potom dostala do inštitucionálnej krízy, ktorú sa jej hľadám podarilo zažehnať prijatím novej reformnej zmluvy. Lisabonská zmluva, ktorej schválenie blokovalo predovšetkým Poľsko a Taliansko, by mala byť podpísaná 13. decembra 2007 (ak ju ratifikuje všetkých 27 štátov, bude platiť od roku 2009).

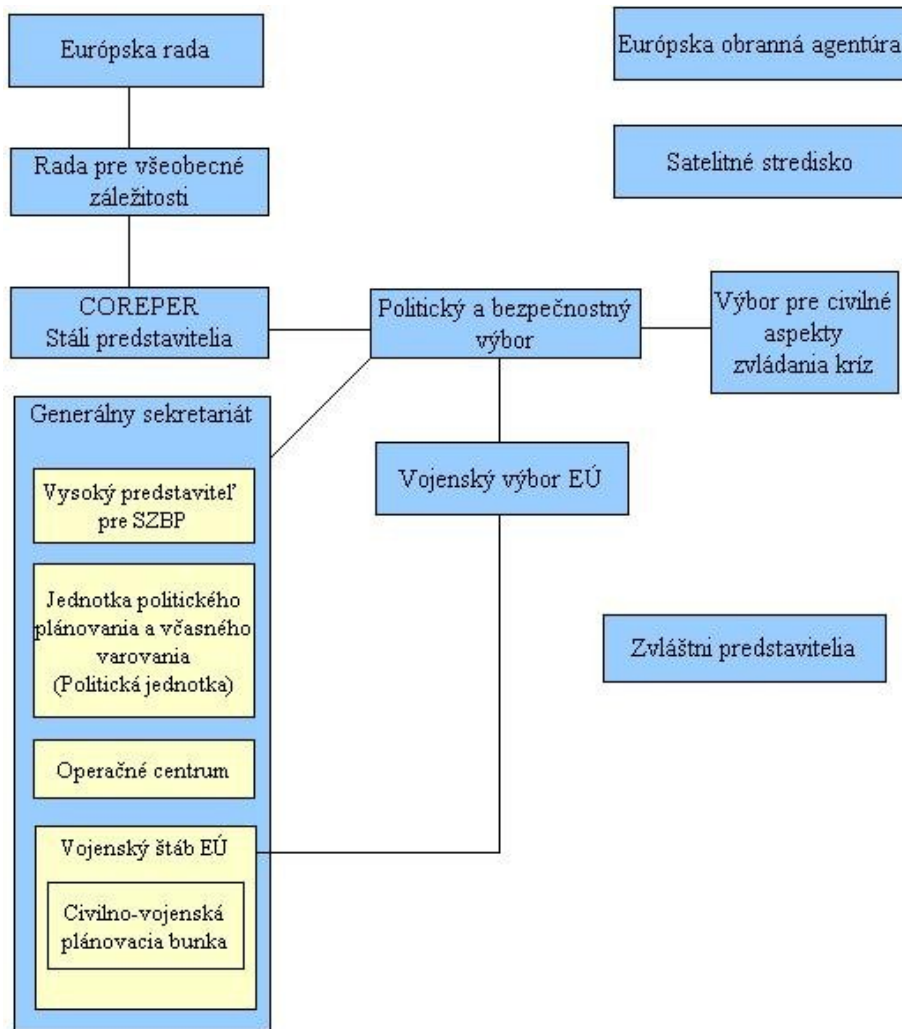
Hlavné odlišnosti od pôvodnej Ústavnej zmluvy sú v tom, že nová zmluva nemá ústavný charakter (vypustila sa hymna, motto a vlajka – hoci tie sa budú aj naďalej využívať), nenahrádza súčasnú základnú úniou zmluvu, ale ju len doplní, Charta základných práv sa posunula do dodatku zmluvy.

---

²⁹ Spracované podľa: Vysoký predstaviteľ EÚ pre SZBP, dostupné z: http://www.europskaunia.sk/vysoky_predstavitel_eu_pre_szbp (20.10.2007)

Zrušený bol aj post ministra zahraničných vecí, ale nová funkcia, spojená s podpredsedníctvom Európskej komisie, skĺbi doterajší úrad vysokého predstaviteľa EÚ pre SZBP a komisára pre zahraničné vzťahy (Benita Ferrerová-Waldnerová) – čiže zmenil sa len názov funkcie, nie jej podstata.

Obrázok 1: Štruktúra orgánov zapojených do bezpečnostnej problematiky SZBP a EBOP

Zdroj: DUBSKÝ, Z.: Bezpečnostní a politická dimenze integračního procesu (Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU). 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1152-5, str. 93

3 Bezpečnostné stratégie

3.1 Bezpečnostná stratégia EÚ – Bezpečná Európa v lepšom svete

Európska bezpečnostná stratégia (EBS) bola prijatá 12. decembra 2003 a je prvým spoločným strategickým koncepčným dokumentom EÚ. Jej zostavením bol v marci 2003 poverený J. Solana. Bolo to práve v období irackej krízy, keď sa názory európskych štátov na túto problematiku dostali do rozporu. Východisková situácia teda vôbec nebola jednoduchá. Solana bol ako bývalý generálny tajomník NATO požiadaný, aby sa týmto strategickým dokumentom pokúsil vylepšiť nezhodami okolo Iraku dotknuté transatlantické spojenectvo.

Paradoxný je fakt, že celý rok, ktorý predchádzal úspešnému vzniku prvej EBS v histórii EÚ, bol v znamení neschopnosti EÚ dohodnúť sa na jednotnom postoji k vojne v Iraku. Napriek tomuto jasnému neúspechu v úniovej oblasti SZBP a EBOP sa však podarilo na konci toho istého roka dospieť k zblíženiu postojov členských štátov k základným otázkam európskej bezpečnosti.

V predsluve EBS sa konštatuje, že „žiadna krajina nie je schopná riešiť problémy dnešného sveta sama“ a „ako únia zložená z 25 štátov s vyše 450 mil. obyvateľov produkujúca štvrtinu svetového HDP je EÚ nevyhnutne globálnym hráčom ... a mala by byť pripravená niesť zodpovednosť za globálnu bezpečnosť a budovanie lepšieho sveta“. Obsah stratégie je rozdelený do troch častí:

1. Bezpečnostné prostredie: globálne výzvy a kľúčové hrozby;
2. Strategické ciele;
3. Politické implikácie pre Európu.

Začiatok prvej kapitoly hovorí o globálnych výzvach, za ktoré sa považujú predovšetkým ozbrojené konflikty (v nich od roku 1990 zomrelo vyše 4 mil. ľudí, 90% z nich civilisti), bieda (45 mil. ľudí zomiera každý rok na dôsledky hladu a podvýživy), chudoba, choroby (hlavne AIDS a pripúšťa rozšírenie ďalších), súťaž o prírodné zdroje (ktorá spôsobí migračné pohyby) a energetická závislosť.

Za kľúčové hrozby boli označené:

- *terorizmus* (Európa je nielen cieľom, ale aj základňou pre terorizmus),
- *rozšírenie zbraní hromadného ničenia* (považuje sa za potenciálne najväčšiu hrozbu našej bezpečnosti),

- *regionálne konflikty*,
- *zlyhávajúce štáty* (t.j. korupcia, zneužívanie moci, slabé inštitúcie a nezodpovednosť – práve v takomto štáte sa môžu tvoriť podmienky pre terorizmus a organizovaný zločin),
- *organizovaný zločin* (Európa je primárnym cieľom organizovaného zločinu ako je pašovanie drog, žien, imigrantov či zbraní).

Druhá kapitola sa zaoberá tromi strategickými cieľmi:

- *čelenie hrozbám* (stratégia navrhuje opatrenia na čelenie hrozbám opísaným v prvej kapitole; mení tradičnú koncepciu sebaobrany z dôb studenej vojny na koncepciu, v ktorej prvá línia obrany bude často za hranicami; takisto konštatuje, že žiadna zo súčasných hrozieb nie je výlučne vojenská, preto nestačí čeliť takýmto hrozbám iba vojenskými prostriedkami, ale je nutné ich kombinovať; stratégia uvádza, že EÚ je mimoriadne dobre vybavená reagovať na takéto mnohotvárne konflikty),
- *budovanie bezpečnosti v susedstve* (napriek ére globalizácie je geografia stále dôležitá a je záujmom EÚ, aby štáty v jej susedstve boli dobre spravované; ako kľúčové oblasti sú uvádzané Balkán, Blízky východ, oblasť Stredozemného mora, ale aj krajiny na východ od EÚ, kde by sa južný Kaukaz mohol stať bezprostredným susedom Únie – po prípadnom rozšírení; za prvoradý strategický záujem je považované vyriešenie arabsko-izraelského konfliktu),
- *medzinárodný poriadok budovaný na efektívnom multilateralizme* (naša bezpečnosť a prosperita stále viac závisia od efektívneho multilaterálneho systému, kde základný rámec tvorí Charta Spojených národov; stratégia vyzdvihuje spoluprácu s medzinárodnými organizáciami, s potešením konštatuje, že došlo k ich rozšíreniu o nových členov; jedným z hlavných prvkov medzinárodného systému je transatlantické partnerstvo).

Tretia kapitola poukazuje a zvyrazňuje tri potreby na realizáciu bezpečnostnej stratégie. Európa musí byť viac:

- *aktívna* (je potrebné vyvinúť strategickú kultúru, ktorá podporuje skorú, rýchlu a ak to je nutné robustnú intervenciu; preventívne zaangažovanie môže pomôcť predísť vážnejším problémom v budúcnosti; ak bude EÚ na seba brať väčšiu

ťarchu zodpovednosti a bude aktívnejšia, stane sa dôležitejším politickým aktérom),

- *akcieschopná* (stratégia konštatuje, že bude potrebný istý čas na to, aby sa EÚ stala plne akcieschopnou; je potreba transformovať armády, aby boli flexibilnejšie, mobilné a aby dokázali čeliť novým hrozbám; takisto je potrebné vybudovať silnejšiu diplomatickú akcieschopnosť; využívanie Berlín Plus dohôd),
- *koherentná* (základnou myšlienkou SZBP i EBOP je, že „sme silnejší, keď pracujeme spoločne“; koherentnejšia musí byť Európa nielen ako celok, ale aj jej jednotlivé členské štáty a rovnako ostatné regióny, predovšetkým keď musia čeliť konfliktom).³⁰

Schválenie EBS bolo nesporne veľmi dôležitým krokom v rámci ďalšieho budovania EBOP. Vďaka prijatiu stratégie boli prekonané dovtedajšie nezhody medzi členskými štátmi EÚ alebo medzi niektorými členskými štátmi a USA vzhľadom na vojnu v Iraku.

Určitou slabinou dokumentu je to, že je viac-menej deskriptívny a menej preskriptívny. Definuje problémy, pomenúva ich, ale v prípade nachádzania implementácie už nie je schopný definovať s takou rozhodnosťou a tak konkrétne ciele, ktoré chce v budúcnosti Európa dosiahnuť. Pozitívne je však to, že EÚ dokázala pomenovať problémy, lebo to jej doteraz chýbalo.³¹

3.2 Národná bezpečnostná stratégia USA

Národná bezpečnostná stratégia (NBS) je dokument, ktorý by mala pravidelne predkladať každá americká administratíva na základe Goldwaterovho-Nicholsovho zákona (Goldwater-Nichols Act) z roku 1986.³² Z tohto dôvodu sa predpokladá, že bezpečnostná stratégia USA môže obsahovať relatívne podrobné, pripravované opatrenia prezidenta USA s dôrazom na to, čo dokument prináša nové oproti predošlým strategickým dokumentom rovnakého druhu.

---

³⁰ Spracované podľa: A Secure Europe in a Better World – European Security Strategy, dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> (20.10.2007)

³¹ ŽITNÝ, M.: *Rozširovanie NATO*, dostupné z: <http://www.slobodka.org/programs/rnato/2003/12/20031202151351.asp> (31.10.2007)

³² KHOL, R.: *Národní bezpečnostní strategie USA*, Praha, Ústav mezinárodních vztahů, Mezinárodní vztahy 1/05, str. 72

Súčasná NBS je už druhou za obdobie pôsobenia kabinetu Georga W. Busha ml. Prvá bola prijatá rok po tom, ako teroristické útoky z 11. septembra 2001 zmenili pohľad na svetovú bezpečnosť ako takú. Nová (renovovaná) stratégia bola prijatá v marci 2006. Každý okruh sa začína zhodnotením dosiahnutých výsledkov, úspechmi americkej administratívy po prijatí stratégie v roku 2002 a pomenúva ciele a nástroje ako by sa malo postupovať ďalej. V nasledujúcich riadkoch v krátkosti priblížim, čím sa stratégia zaoberá:

- *podpora ľudskej dôstojnosti*
  - úspechy – demokratizácia spoločnosti v Afganistane a Iraku, progres v Libanone, Egypte, Saudskej Arábii, Jordánsku, Kuvajte a Maroku, „farebné revolúcie“ v Gruzínsku, Kyrgyzsku a na Ukrajine, demokratické pokroky v Afrike, Latinskej Amerike a Ázii
  - ďalšie kroky – skončiť s tyraniou, propagovať efektívne demokracie, pri rozširovaní slobody sa riadiť heslom „principiálni v cieľoch, pragmatickí v prostriedkoch“),
- *posilniť zväzky v boji proti globálnemu terorizmu a zabrániť útokom proti nám a našim priateľom:*
  - úspechy – oslabenie Al-Kajdy; globálny konsenzus, že úmyselné zabíjanie nevinných nie je nikdy ospravedlniteľné; prijatie kľúčových reforiem ako je „PATRIOT Act“;
  - ďalšie kroky – definícia terorizmu a jeho prameňov, je potrebné, aby boj proti terorizmu mal dlhodobé účinky a na to je potrebné uskutočniť krátkodobé opatrenia – zabrániť útokom teroristických sietí predtým, než sa objavia, odoprieť zbrane hromadného ničenia „darebáckym štátom“ a spojencom teroristov, ktorí by ich mohli bez váhania použiť, odoprieť teroristickým skupinám podporu od „darebáckych štátov“ a útočisko v nich a odoprieť teroristom kontrolu akéhokoľvek národa, ktorý by použili ako základňu a štartovaciu rampu pre teror,
- *spolupracovať s ostatnými na zmiernení regionálnych konfliktov*
  - úspechy – v Sudáne, Libérii, v pásme Gazy; zlepšenie vzťahov India – Pakistan; pomoc Indonézii po zasiahnutí vlnou cunami – a následné politické zmeny, ktoré napomohli pokojnému urovnaniu v separatistickom konflikte

Aceh; implementácia kľúčových častí mierovej Dohody Veľkého Piatku v Severnom Írsku,

- ďalšie kroky – existujú tri stupne zaangažovania: prevencia a rozoznanie konfliktu, zásah a stabilizácia a rekonštrukcia po konflikte.
- *zabrániť našim nepriateľom, aby nás, našich spojencov a priateľov zastrašovali zbraňami hromadného ničenia*

Spojené štáty si naďalej ponechávajú možnosť preventívneho zásahu, tzv. preempcie, ktorá bola ukotvená v stratégii z roku 2002.

- úspechy – spustenie Iniciatívy proti šíreniu zbraní hromadného ničenia v máji 2003, dobrovoľný súhlas Líbye eliminovať programy ZHN, administratíva vytvorila nový komplexný rámec s názvom Bio-obrana pre 21. storočie.
- ďalšie kroky – stratégia určuje hlavné ciele vo vzťahu k jednotlivým druhom zbraní hromadného ničenia; vo vzťahu k nukleárnym zbraňam, sú pomenované dva ciele: 1. zatvoriť zadné vrátka Zmluve o nešírení jadrových zbraní, ktorá umožňuje vyrábať štiepateľný materiál, použiteľný na výrobu nukleárných zbraní pod rúškom civilného nukleárneho programu, 2. zabezpečiť, aby sa štiepateľný materiál nedostal do rúk „darebáckych štátov“ a teroristov; o biologických a chemických zbraňach platí to isté, t.j. aby sa nedostali do nesprávnych rúk.
- *podnietiť novú éru globálneho ekonomického rastu pomocou voľných trhov a voľného obchodu*
  - úspechy – uchopenie globálnej iniciatívy, podpora regionálnych a bilaterálnych obchodných iniciatív, podpora otvorených trhov, finančnej stability a hlbšej integrácie svetovej ekonomiky, zvýšenie energetickej bezpečnosti a čistého rozvoja
  - ďalšie kroky – otvorenie trhov a integrácia rozvojových krajín, otvorenie, integrácia a rozšírenie energetických trhov, aby bola zaistená energetická nezávislosť, reformácia medzinárodného finančného systému, aby bola zabezpečená stabilita a rast,

- *rozšíriť okruh rozvoja pomocou otvorených spoločností a budovania infraštruktúry demokracie*
  - úspechy a výzvy – postupujúci vývoj a posilnenie reforiem (pomocou Účtu pre miléniové výzvy), zameranie sa na AIDS a ďalšie infekčné nákazy, propagácia udržateľného dlhu a cesty k súkromným kapitálovým trhom, adresovanie urgentných potrieb a investície do ľudí, posilnenie sily súkromného sektora, boj s korupciou a propagácia transparentnosti (multilaterálne snahy ako napr. G-8 Iniciatíva za transparentnosť),
  - ďalšie kroky – transformačná diplomacia (spolu s medzinárodnými partnermi vybudovať a udržať demokratické štáty) a efektívna demokracia (pomôcť budovať zodpovednú zvrchovanosť, nie neustálu závislosť), zefektívniť zahraničnú podporu.
- *vyvinúť agendy na spoločnú akciu s ostatnými hlavnými centrami globálnej moci*
  - úspechy – globálna koalícia proti teroru sa rozrástla, zaznamenanie mimoriadnej kooperácie s historickými rivalmi v otázke nukleárneho programu Severnej Kórey, transformácia NATO a jeho vedúca úloha v stabilizácii oblasti Balkánu a Afganistanu, zlepšenie vzťahov s Indiou
  - ďalšie kroky – stratégia vymenúva päť princípov pre vzťahy s hlavnými centrami globálnej moci (západná hemisféra, Afrika, Blízky východ, Európa, Rusko, južná a stredná Ázia, východná Ázia): 1. tieto vzťahy musia byť založené na vhodnom kontexte, 2. musia byť podporované vhodnými inštitúciami na regionálnej a svetovej úrovni, 3. záujem USA v propagácii efektívnej demokracie je založený na historickom fakte – štáty, kde sa dobre vládne, inklinujú k dobrému správaniu, 4. nediktujeme iným štátom ich voľby, ale požadujeme ovplyvňovať úvahy, na ktorých sú tieto voľby založené, 5. Amerika musí byť pripravená pracovať samostatne, ak to bude nevyhnutné.
- *transformovať americké národné bezpečnostné inštitúcie, aby boli schopné čeliť výzvam a príležitostiam 21. storočia; a*
  - úspechy – zriadenie Ministerstva vnútornej bezpečnosti, v roku 2004 Výbor tajných služieb zaznamenal najväčšiu reorganizáciu od prijatia Národného

bezpečnostného zákona v roku 1947, Úrad pre obranu pomenoval štyri okruhy výziev: tradičné, neregulárne, katastrofické a ničivé,

- ďalšie kroky – doma sú to tri priority: udržať transformáciu na Ministerstve obrany, vnútornej bezpečnosti a spravodlivosti, na Federálnom vyšetrovacom úrade a v spravodajstve, pokračovať v preorientovaní Štátneho departmentu na transformačnú diplomáciu a zlepšovanie agentúrnych kapacít na plánovanie, prípravu, koordináciu, integráciu a vykonanie reakcie; v zahraničí ide o snahu o zmysluplnú reformu OSN, posilnenie úlohy demokracií a propagácie demokracie pomocou medzinárodných a multilaterálnych inštitúcií a ustanovenie partnerstva orientovaného na výsledky.
- *priať šance a konfrontovať výzvy globalizácie*
  - nové výzvy vo svete globalizácie – pandémie (HIV/AIDS, vtáčia chrípka), ktoré nepoznajú hranice, nezákonný obchod s drogami, ľuďmi alebo sexom, ktorý zneužíva jednoduchosť prepravy a výmeny tejto doby, environmentálna deštrukcia spôsobená buď človekom alebo klímou, ako sú povodne, hurikány, zemetrasenia alebo cunami.³³

Stratégia z roku 2006 najprv na začiatku každej časti bilancuje, k akým pokrokom došlo od roku 2002, ale často Američania úspechy zveličujú. Príkladom je vyjadrenie, že došlo k demokratizácii spoločnosti v Iraku a Afganistane. Nemyslím si, že sa situácia v Iraku pripomínajúca občiansku vojnu môže nazvať demokratizáciou – a úspechom. Áno, došlo k zvrhnutiu diktátorského režimu, ale následne nedošlo k nastoleniu poriadku. Po zvrhnutí talibanského režimu v Afganistane sa naopak oživila činnosť islamských milícií Talibanu, v krajine vládne všadeprítomná korupcia a ozbrojené strety sú na dennom poriadku. Šírenie demokracie vojenskou cestou a (v podstate) bez premyslenej stratégie obnovy nemôže viesť k dobrým výsledkom.

Farebné revolúcie na Ukrajine a v Gruzínsku vyvolali veľkú eufóriu, ale tá, bohužiaľ, nevydržala dlho. Na Ukrajine sa niečo vyše roka po „oranžovej revolúcii“ vo voľbách dostal k moci opäť prorusky orientovaný politik. Gruzínsko po „revolúcii ružii“ naštartovalo mnoho reforiem a ukazovatele hovoria o veľkých pokrokoch. Ale viac ako

---

³³ National Security Strategy 2006, dostupné z: <http://www.whitehouse.gov/nsc/nss/2006/nss2006.pdf> (20.10.2007)

polovica obyvateľov žije pod hranicou chudoby a začiatkom novembra do ulíc vyšli desaťtisíce ľudí, ktorí nesúhlasia s politikou prezidenta Saakašviliho.

V pásme Gazy aj naďalej pretrvávajú nepokoje a zaujímavé je i tvrdenie Američanov, že koalícia proti teroru sa rozrástla, keď sa po vojenskej akcii v Iraku objektívne zúžila.

Po tom, ako bola NBS v marci 2006 zverejnená, stala sa predmetom širokého záujmu. Základnou otázkou bolo, či priniesla niečo nové než stratégia z roku 2002. Na základe rôznych komentárov i zhodnotenia oboch dokumentov sa dá konštatovať, že stratégia „mení skôr štýl ako podstatu“.³⁴ Kým v stratégii z roku 2002 boli za hlavnú hrozbu označené Irak a Severná Kórea, v tej novej je to hlavne Irán. Po prijatí NBS (hlavne tej z roku 2002, kde sa objavilo niekoľko nových konceptov) sa k nej kriticky vyjadrovali mnohí politici či ľudia z akademických kruhov.

Základná výhrada na adresu Busha ml. znela, že sa pokúša zaviesť nové usporiadanie medzinárodnebezpečnostných vzťahov (prevaha americkej sily by sa tak mala stať zásadou, na ktorej základe by bolo možné ovládať nebezpečný a neusporiadaný svet a dávať mu určitý poriadok).³⁵

Diskutabilnou sa stala aj koncepcia zvrhávania diktátorských režimov (regime change policy), k čomu by podľa pôvodnej stratégie malo dochádzať hlavne silou. Nová stratégia (nepochybne v reakcii na kritiku Irackej kampane) uvádza, že sloboda nemôže byť presadená silou, ale postupnou diplomatickou aktivitou.³⁶ Takúto zmenu, teda dôraz na multilateralizmus a diplomatické nástroje, možno badať vo viacerých častiach novej stratégie.

Asi najviac kritiky sa ušlo tzv. Bushovej doktríny – konceptu preempcie. Napr. M. Albrightová vyjadrila obavu, že „...doktrína preventívnej vojny znamená nahradenie medzinárodného práva. V dôsledku toho väčšina sveta inváziu (do Iraku)

---

³⁴ HERSI A. a kol.: *Národná bezpečnostná stratégia USA (I) – Bushova doktrína v novom kontexte*, dostupné z: <http://www.mepoforum.sk/index.php?id=135&art=212&cat=75&l=0> (31.10.2007)

³⁵ TALBOTT, S.: *War in Iraq, revolution in America*. International Affairs, 2003, vol. 79, n. 5, str. 1040, dostupné z: <http://www.brookings.edu/views/articles/talbott/20031013.pdf> (1.11.2007)

³⁶ PŘÍKRYL, P.: *Washington zveřejnil novou bezpečnostní strategii*, dostupné z: http://www.amo.cz/cz/vyzkumne_centrum/publikace/?IDp=222 (1.11.2007)

vnímala nie ako využitie sily v rámci prijatých pravidiel, ale ako zavedenie nového súboru pravidiel, ktoré sólovo spísali a uplatnili Spojené štáty.³⁷

Ďalším z radu kritikov bol Robert Jervis, profesor medzinárodnej politiky na Kolumbijskej univerzite. Ten poukázal na tri základné úskalia doktríny. Prvým z nich sú ťažkosti spojené so získavaním spoľahlivých informácií, pretože ide o predpovedanie naliehavosti hrozieb v budúcnosti. Z toho vyplýva aj druhé úskalie, ktorým sú sklony k preceňovaniu naliehavosti a vážnosti hrozieb zdôvodňujúcich preemptívny úder. Ako tretie úskalie označil získavanie nielen domácej, ale aj medzinárodnej podpory, ktorá je pri akciách tohto druhu nevyhnutná. Takisto upozornil, že uplatňovanie tejto doktríny so sebou prinesie nové bezpečnostné dilemy, pretože jej základom je presvedčenie, že ak USA nebudú tvárou v tvár hrozbám súčasného sveta dôrazne konať, ich bezpečnostná situácia sa bude ďalej zhoršovať.³⁸

V novej stratégii sa koncept preempcie naďalej vyskytuje, ale v jemnejšej podobe a len v súvislosti so šírením zbraní hromadného ničenia. Zároveň dokument kladie dôraz na vyčerpanie všetkých diplomatických možností v súčinnosti s kľúčovými spojencami a regionálnymi partnermi pred uplatnením práva sebaobrany.³⁹

Aj napriek zjemneniu rétoriky v podobe multilaterálneho prístupu sa z viacerých častí stratégie dá dedukovať, že Američania sa budú správať unilaterálne – napr. „Amerika musí byť pripravená pracovať samostatne, ak to bude nevyhnutné“ (str. 28). Pravdepodobne sa dostatočne nepoučili z Iraku, pretože stále sa spoliehajú predovšetkým na vojenskú silu (i keď v tomto ohľade došlo tiež k zjemneniu rétoriky v prospech diplomatických nástrojov).

3.3 Porovnanie európskej a americkej bezpečnostnej stratégie

Hneď na prvý pohľad je rozdielom oboch stratégií ich rozsah. Je to pochopiteľné, keďže európska stratégia je úplnou prvotinou, bolo potrebné položiť nejaký bezpečnostný rámec, smerovanie. Okrem toho, na prijatie takéhoto dokumentu je potrebný konsenzus zástupcov všetkých členských štátov. EBS musíme vnímať skôr

---

³⁷ ALBRIGHT, M.: *Bridges, Bombs or Bluster?* Foreign Affairs, Sept/Oct 2003, str. 8, dostupné z: <http://www.foreignaffairs.org/20030901faessay82501/madeleine-k-albright/bridges-bombs-or-bluster.html> (1.11.2007)

³⁸ EICHLER, J.: *Bezpečnostní strategie USA a EU – shoda i rozdíly*. In: Vojenské rozhledy. Teoretický časopis Armády České republiky. Praha. ISSN 1210-3292. Roč. 13, č. 4 (11.2004), str. 7

³⁹ PŘÍKRYL, P.: *Washington zveřejnil novou bezpečnostní strategii*, dostupné z: http://www.amo.cz/cz/vyzkumne_centrum/publikace/?IDp=222 (1.11.2007)

ako spoločný menovateľ jednotlivých národných stratégií (je poznamenaná názorovou nejednotnosťou, čo sa ukázalo predovšetkým v názoroch na irackú krízu). Navyše je EBS veľmi obmedzená, čo sa týka jej použitia v praktickej rovine. Na rozdiel od USA, kde vďaka federálnej štruktúre na aplikáciu NBS stačí schválenie príslušného vykonávacieho zákona, je v EÚ nevyhnutné podstúpiť nové a relatívne veľmi zdĺhavé kolo negociácií v rámci všetkých členských štátov a je potrebné dospieť ku konsenzu, čo je na poli SZBP a EBOP neraz ťažké.⁴⁰

Ďalší rozdiel je viditeľný hneď v závere príhovoru prezidenta Busha ml., keď svoj prejav končí vetou „America must continue to lead“. Na to, že Američania chápu samých seba ako svetovú veľmoc číslo 1, netreba ani poznať bezpečnostnú stratégiu. Európa je samozrejme takisto významným globálnym hráčom, ale nikde nenájdeme vyjadrenie, že by mala viesť, odvoláva sa na spoluprácu s ďalšími štátmi či organizáciami (princíp efektívneho multilateralizmu).

V definovaní kľúčových hrozieb je to v oboch stratégiách sčasti rovnaké. NBS považuje za základné hrozby terorizmus, šírenie zbraní hromadného ničenia a regionálne konflikty, EBS k tomu pridáva aj zlyhávajúce štáty a organizovaný zločin. EBS vymenúva viac hrozieb jednak preto, že sa geograficky nachádza v inom priestore ako USA, jednak preto, že je to prvý dokument svojho druhu vôbec, a preto musel pomenovať všetky existujúce hrozby (na rozdiel od americkej stratégie, ktorá má dlhšiu históriu a každá nová stratégia sa snaží dať dopopredia nové hrozby a nové okolnosti, ktoré sa od prijatia predchádzajúcej stratégie vyskytli). Pri definovaní teroristickej hrozby sa však líši konkrétne označenie. Kým Američania (ako jediní) používajú výraz *vojna s terorom*, Európania (a ostatný svet) hovoria o *boji proti terorizmu*. Rovnako zmienka o tejto hrozbe je v NBS oveľa častejšia ako v EBS. Zaujímavosťou je napríklad aj to, že slovo vojna sa v európskej stratégii vôbec nevyskytuje – naopak americká začína slovami „Amerika je vo vojne“.

V boji proti hrozbám sa USA a EÚ nie príliš zhodujú. V EBS je za hlavný spôsob riešenia konfliktov považovaný tzv. efektívny multilateralizmus. Ten je daný systémom medzinárodných organizácií s určujúcim postavením OSN a Rady bezpečnosti. Práve tieto orgány považuje EÚ za schopné usmerňovať štáty a iné subjekty, aby dodržiavali medzinárodné právo. Zásadným rozdielom oboch stratégií

---

⁴⁰ WEISS, T.: *Evropská bezpečnostní strategie ve světle Národní bezpečnostní strategie USA*, dostupné z: http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=733 (31.10.2007)

z tohto pohľadu je prístup k Rade bezpečnosti OSN. Kým EBS vylučuje operácie bez schválenia RB, NBS aj naďalej vychádza z unilateralizmu a súhlas RB pre ňu nie je nevyhnutný.

Spojené štáty si síce vážia úlohu medzinárodných organizácií, ale len do tej miery, kým to podľa ich názoru nie je v rozpore s ich vlastnou bezpečnosťou.⁴¹ V tom prípade majú Američania podľa NBS právo konať samostatne vrátane preventívneho zásahu. Koncepcia tzv. preempcie (Bushova doktrína) sa po prvýkrát objavila v NBS z roku 2002. V medzinárodnom práve je preempcia tradične chápaná ako „anticipatórne použitie sily voči okamžite hroziacemu útoku a teda preemptívny útok je legitímny za predpokladu existencie bezprostrednej hrozby“.⁴² V americkom chápaní však nemusí ísť o bezprostrednú hrozbu, t.j. nie je známy čas a ani miesto útoku.⁴³ V stratégii z roku 2006 sa preempcia opäť objavuje, síce sa jej použitie trochu zjemňuje a definuje sa koncept multilateralizmu, ale je jasné, že ak by malo dôjsť k nejakej akcii, pre USA strategicky významnej, správali by sa Američania skôr unilaterálne. Na základe Bushovej doktríny bol vlastne vysvetlený útok na Irak, keďže bezprostredná hrozba neexistovala, ale USA predsa zaútočili.

V pôvodnej verzii EBS sa dokonca vyskytovala možnosť preventívneho využitia sily, ale vo finálnej verzii sa nachádza už zjemnená podoba – preventívne konanie (súčasťou sú ekonomické sankcie vrátane diplomatických prostriedkov). Napriek tomu je EBS a ustanovenie o preventívnej akcii chápané ako gesto zmierenia s USA a ako záväzok EÚ zlepšiť svoje vojenské schopnosti s cieľom byť ešte platnejším partnerom Spojených štátov.

EÚ je tradične chápaná ako tzv. „soft power“. Hrozbám sa snaží čeliť rozsiahlym súborom nástrojov, ktoré má k dispozícii: politické, diplomatické, vojenské, civilné aktivity i nástroje obchodnej a rozvojovej politiky. Reakcia teda nie je nutne chápaná ako vojenský problém, ale EÚ sa snaží využívať predovšetkým tzv. „mäkké nástroje“. Použitie sily však nevylučuje a pri reakcii vyžaduje „včasný, rýchly a kde je

---

⁴¹ WEISS, T.: *Evropská bezpečnostní strategie ve světle Národní bezpečnostní strategie USA*, dostupné z: http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=733 (31.10.2007)

⁴² HERSI A. a kol.: *Národná bezpečnostná stratégia USA (I) – Bushova doktrína v novom kontexte*, dostupné z: <http://www.mepoforum.sk/index.php?id=135&art=212&cat=75&l=0> (31.10.2007)

⁴³ KORBA, M.: *Nová Národnobezpečnostná stratégia USA*. In: *Medzinárodné otázky* 3/2003, str. 46

to potrebné robustný zásah“. Preto sa prijatím EBS z EÚ stáva skôr akási „soft power-plus“.⁴⁴

Európska stratégia hovorí o budovaní bezpečnosti v susedstve. Hranice EÚ pravdepodobne stále nie sú uzavreté, počet členov nie je konečný a po prípadnom ďalšom rozšírení by sme sa mohli stať susedmi štátov, kde by teoreticky mohol hroziť bezprostredný konflikt. Je logické, že v americkej stratégii takýto cieľ nenájdeme, jej hranice sú dávno pevne dané, od susedov konflikt nehrozí.

Vo vzťahu k Európe vidí americká stratégia spoluprácu predovšetkým na poli Severoatlantickej aliancie. Európska stratégia vyzdvihuje transatlantické partnerstvo a NATO považuje za dôležité vyjadrenie tohto vzťahu.

Európska bezpečnostná stratégia i Národná bezpečnostná stratégia USA nie sú v zásade vo vzájomnom rozpore. Oba dokumenty sa zhodujú na tom, že USA a EÚ sú najbližšími spojencami a že ani jeden sa z dlhodobého hľadiska bez toho druhého neobíde. V každom prípade sa však budúcnosť transatlantického spoločenstva bude odvíjať od toho, ako obaja transatlantickí partneri vyhodnotia bezpečnostné riziká a spôsoby, ako im čeliť.⁴⁵

Obe stratégie sú osobité, obe sa snažia vyrovnať s dnešnými hrozbami čo najlepšie. Ako dlho budú ešte v platnosti, je otázne, keďže budúci rok budú mať Spojené štáty nového prezidenta a podľa slov francúzskeho prezidenta bude mať francúzske predsedníctvo ambíciu prijať novú Európsku bezpečnostnú stratégiu.

---

⁴⁴DUBSKÝ, Z.: *Bezpečnostní a politická dimenze integračního procesu (Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU)*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1152-5, str. 99

⁴⁵WEISS, T.: *Evropská bezpečnostní strategie ve světle Národní bezpečnostní strategie USA*, dostupné z: http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=733 (31.10.2007)

4 Operácie EÚ

Európska bezpečnostná stratégia bola prijatá 12. decembra 2003. Na jej základe sa chce EÚ podieľať na zodpovednosti za globálnu bezpečnosť a byť globálnym hráčom. Stratégia uvádza, že žiadna zo súčasných hrozieb nie je výlučne vojenská, a preto je nutné vysporiadať sa s takouto hrozbou kombinovaním rozvojových a bezpečnostných nástrojov počas vonkajšej akcie EÚ. Únia podporuje nenásilné riešenie sporov, preto zdôrazňuje potrebu rozvíjať okrem vojenských kapacít i tie nevojenské.

Všetky akcie EÚ sa uskutočňujú na základe rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN. Politickú kontrolu a strategické smerovanie operácií zabezpečuje PBV.

EÚ má tri možnosti na realizáciu velenia operácie:

1. využitie vlastných operačných veliteľstiev (Postupim, Mont Valérien, Centocelli, Northwood a Larissa),
2. využitie kapacít NATO na základe dohôd Berlín Plus (Monsa),
3. priame velenie z Bruselu (veľkosť operácie do 2000 príslušníkov).⁴⁶

Čo sa týka činnosti jednotlivých operácií a misií, existujú i kritické ohlasy, predovšetkým v zmysle duplicity činností NATO a EÚ. Obe majú jednotky rýchleho nasadenia i samostatné vojenské ústredia. V tejto súvislosti sú rozpory i medzi jednotlivými členskými štátmi EÚ, predovšetkým Francúzskom a Veľkou Britániou. Kým Francúzsko je zástancom autonómnej európskej obrany, Veľká Británia trvá na úzkej spolupráci so Severoatlantickou alianciou. EÚ však ešte nie je v úplnosti pripravená (predovšetkým z materiálnej stránky) viesť operácie bez participácie NATO. Hlavné nedostatky sú v leteckej preprave a v satelitnej komunikácii. Európsky systém navigácie je zatiaľ v štádiu vývoja s tým, že EÚ a USA sa dohodli na využívaní spoločného optimalizovaného GPS-Galileo signálu. (GPS – Globálny lokalizačný systém USA, Galileo – Európsky systém satelitnej navigácie).

---

⁴⁶ EU Operations Centre, dostupné z: http://www.consilium.eu.int/cms3_fo/showPage.asp?id=1211&lang=SK&mode=g (9.10.2007)

4.1 Ukončené operácie

4.1.1 Vojenská operácia v Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko (FYROM/CONCORDIA)

Concordia bola historicky prvou vojenskou operáciou EÚ na zaistenie mieru, ktorá bola realizovaná za pomoci plánovacích a veliteľských štruktúr NATO v súlade s dohodami Berlín Plus. Svoju činnosť vykonávala na základe požiadavky macedónskej vlády od 31. marca 2003 pod velením admirála Rainera Feista.

Kľúčovou úlohou misie bolo prispieť k stabilnému a bezpečnému prostrediu a hlavne umožniť implementáciu Ochridskej dohody⁴⁷ z 13. augusta 2001. Operácia prispela k úsiliu o mierovú, demokratickú a prosperujúcu krajinu na Balkáne.

Operácia Concordia zohrala dôležitú úlohu v transatlantickom vzťahu, predovšetkým vo vzťahu medzi EÚ a NATO. Pre Úniu bola otázkou určitej prestíže a hrdosti a relatívnej schopnosti zasahovať v krízových oblastiach. Aj napriek obmedzenému mandátu sa operácia Concordia dá nazvať úspešnou. Svoje pôsobenie ukončila 15. decembra 2003.⁴⁸

4.1.2 Policajná misia EÚ v Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko (EUPOL PROXIMA)

Misia s kódovým označením EUPOL Proxima sa začala 15. decembra 2003 (jednotná akcia Rady 2003/681/SZBP) a nadviazala na misiu Concordia.

Policajní experti EÚ monitorovali a školili policajné zložky tejto krajiny a poskytovali im poradenstvo, čím napomáhali boju proti organizovanému zločinu a presadzovali európske normy policajnej práce. Proxima bola súčasťou celkového záväzku EÚ napomôcť úsiliu vlády FYROM-u priblížiť sa k integrácii do EÚ. Jej veliteľom bol policajný komisár Bart D'Hooge.

Operácia splnila svoju funkciu a bola ukončená 14. decembra 2005.⁴⁹

---

⁴⁷ Ochridská dohoda - podpísaná medzi FYROM-om a albánskymi predstaviteľmi. Ukončila boje medzi armádou a bezpečnostnými zložkami a položila základ pre zlepšovanie práv etnických Albáncov vo FYROM-e.

⁴⁸ EU Military Operation in Former Yugoslav Republic of Macedonia (FYROM/CONCORDIA), dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=594&lang=EN&mode=g (10.10.2007)

⁴⁹ Spracované podľa: Rada EÚ, LIMITE 14199/06, dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/14199_06/14199_06sk.pdf (10.10.2007)

4.1.3 Policačný poradný tím EÚ v Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko (EUPAT)

EUPAT nadviazal na ukončenú policajnú misiu EÚ Proxima 15. decembra 2005, a to na obdobie 6 mesiacov. Misia zahŕňala 30 policajných poradcov, ktorí adaptovali miestnu políciu na európske štandardy, najmä v oblasti boja s korupciou a organizovaným zločinom a v oblasti verejného poriadku. EUPAT sa špeciálne zameriavala na celkovú implementáciu policajnej reformy, spoluprácu polície a súdnictva, implementáciu policajných štandardov a internú kontrolu. Na jej čele stál Jürgen Scholtz. Misia pozostávala z centrály v Skopje, jednej jednotky na ministerstve vnútra a z mobilnej jednotky v rámci krajiny.

EUPAT ukončil svoju činnosť v júni 2006 a na jeho činnosť nadviazal twinningový projekt EÚ.⁵⁰

4.1.4 Misia EÚ na podporu právneho štátu v Gruzínsku (EUJUST THEMIS)

Táto misia bola prvou vôbec na podporu právneho štátu, ktorú EÚ začala v súvislosti s EBOP. Svoje pôsobenie začala 16. júla 2004. V rámci misie skúsený personál napomáhal, dával inštrukcie a radil ministrom, vysokým úradníkom a príslušným orgánom na úrovni ústrednej vlády.

Operácia sa zameriavala na podporu gruzínskych orgánov pri riešení naliehavých výziev v systéme trestného súdnictva a zároveň na pomoc gruzínskej vláde pri príprave koordinovaného celkového prístupu k procesu reformy. Vedúcou misie bola Sylvie Pantz.

Operácia dosiahla hlavný cieľ a úspešne zavŕšila svoju činnosť 14. júla 2005.⁵¹

4.1.5 Acehská pozorovateľská misia (APM)

Civilná monitorovacia misia bola vyslaná do indonézskeho Acehu s podporou krajín ASEAN (konkrétne Thajsko, Malajzia, Brunej, Filipíny a Singapur), ako aj Nórska a Švajčiarska. Dohliadala na implementáciu viacerých aspektov mierovej dohody tak ako bola definovaná v Memorande o porozumení podpísanom vládou Indonézie a Hnutím slobodný Aceh z 15. augusta 2005 v Helsinkách. APM sa stala

---

⁵⁰ EU Police Advisory Team in the Former Yugoslav Republic of Macedonia (EUPAT), dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=994&lang=EN&mode=g (10.10.2007)

⁵¹ Spracované podľa: EU Rule of Law Mission to Georgia, dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=701&lang=en (10.10.2007)

operatívnu 15. septembra 2005. Pôsobila na základe oficiálneho pozvania indonézskej vlády, s podporou lídrov Hnutia slobodný Aceh a pri plnom rešpektovaní územnej integrity Indonézie. Súčasťou jej úloh bola likvidácia zbraní Hnutia a monitorovanie splnenia podmienky rozpustenia vojenského krídla Hnutia. Misia monitorovala situáciu v oblasti ľudských práv, proces legislatívnych zmien a reintegráciu členov Hnutia.

APM pôsobila až do decembra 2006, keď sa v Acehu konali miestne voľby. Zúčastnilo sa na nej 36 pozorovateľov, celkovo 80 neozbrojených členov personálu. Bola prvou misiou na území Ázie a prvou realizovanou v spolupráci s krajinami ASEAN. Misia bola od začiatku pod vedením Pietra Feitha. Náklady na misiu boli financované jednak z rozpočtu EÚ (9,3 mil €), jednak z príspevkov členských štátov EÚ a zúčastnených štátov (6 mil €)⁵²

V správe, ktorú pripravila misia (Spolupráca EÚ – ASEAN na základe skúseností Acehskej pozorovateľskej misie), sa konštatuje, že spolupráca medzi EÚ a piatimi prispievateľskými krajinami ASEAN-u výrazne prispela k úspechu acehského mierového procesu.

4.1.6 Operácia ARTEMIS – Demokratická republika Kongo

Rozhodnutie o uskutočnení operácie Artemis bolo prijaté Radou v júni 2003. Právny základ pre túto operáciu tvorí rezolúcia RB OSN č. 1484 z 30. mája 2003. Jej cieľom bol núdzový vojenský zásah v konžskom regióne Ituri. Prispela k stabilizácii bezpečnostných podmienok a zlepšeniu humanitárnej situácie v oblasti Bunia. Zaisťovala ochranu letiska, vnútorne vysídlených osôb v táboroch a ak to situácia vyžadovala, zabezpečovala aj ochranu civilistov a pracovníkov OSN či iných humanitárnych pracovníkov.

Operácia Artemis predstavovala prvý úspešný príklad spolupráce EÚ a OSN (spolupráca operácie EÚ Artemis a misie OSN MONUC), keď EÚ bola schopná nasadiť svoje jednotky do dvoch týždňov po tom, čo ju Bezpečnostná rada OSN požiadala o vyslanie vojenských síl do oblasti. Operácii velil generálmajor Neveux. Artemis bola prvou operáciou bez Berlína Plus a prvou operáciou odohrávajúcou sa mimo

---

⁵² Spracované podľa: EU Monitoring Mission in Aceh (Indonesia), dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/061215_ACEHfactsheet_061215.pdf (10.10.2007)

európskeho kontinentu. Išlo pri nej aj o overenie, či je EÚ schopná rozvíjať a nasadzovať svoje vojenské sily i mimo Severoatlantickej aliancie.⁵³

Výsledky operácie by sa dali zhodnotiť ako pozitívne, pretože misia prispela k stabilizácii situácie a posilneniu mieru v oblasti. Ozývajú sa aj hlasy, že išlo o operáciu v oblasti záujmov bývalých koloniálnych mocností (Francúzsko, Veľká Británia) a že práve Francúzsko má bohaté skúsenosti s operáciami v Afrike. Preto sa vynorila otázka, či vlastne ide o akciu EÚ. Vzhľadom na to, že Únia uplatňuje pri misiách princíp tzv. framework nation, môžeme konštatovať, že šlo o úniuvú operáciu. Z humanitárneho hľadiska a z pohľadu stanovených cieľov bola Artemis určite krátkodobým úspechom. Z dlhodobého hľadiska sa to môže zdať diskutabilné, keďže situácia v KDR sa nedá nazvať optimistickou. Pre ďalšie fungovanie ESDP však bola významná, pretože na jej základe vznikli niektoré nové koncepty EBOP, ako bojové zoskupenia, sily rýchlej reakcie a operačné centrum EÚ.

Operácia bola oficiálne ukončená 1. septembra 2003.

4.1.7 Policajná misia EÚ v Kinshase (EUPOL Kinshasa)

Misia EUPOL Kinshasa začala svoju činnosť v apríli 2005, a to opäť v úzkej spolupráci s OSN. Išlo o prvú civilnú misiu krízového manažmentu v regióne Afrika v rámci EBOP. Cieľom bolo vytvoriť rámec pre integrované policajné jednotky pod konžským velením, ako aj poskytnúť im fundované poradenstvo. Bolo potrebné zaručiť, že akcie budú v súlade s medzinárodnou praxou. Na misii sa podieľalo 30 príslušníkov pod velením portugalského komisára Adilia Custodia. Činnosť operácie usmerňoval aj Špeciálny predstaviteľ EÚ pre región Veľkých jazier, od 14. februára 2007 Roeland van de Geer.

Misia úspešne ukončila svoju činnosť v júni 2007.⁵⁴

4.1.8 EUFOR Konžská demokratická republika (EUFOR RD Kongo)

Operácia EUFOR nadväzovala na predchádzajúce operácie, najmä na operáciu Artemis a prebiehala paralelne s misiami EUSEC RD Kongo a EUPOL Kinshasa. Vojenská misia bola vyslaná do KDR ako podpora misii OSN MONUC počas

---

⁵³ EU Military Operation in Democratic Republic of Congo (DRC/Artemis), dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=605&lang=EN&mode=g (10.10.2007)

⁵⁴ Spracované podľa: EUPOL-KINSHASA – The first European Police Mission in Africa, dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/DocumentPresentationEUPOLOctobre2006EN.pdf> (11.10.2007)

volebného procesu odohrávajúceho sa v krajine. Mandátom jednotiek bolo zaistiť bezpečnosť počas volieb a zároveň chrániť civilistov a 250 volebných pozorovateľov. Operácii velil poručík generál Karlheinz Viereck. Rovnako ako misia Artemis, aj táto operácia prebiehala bez využitia mechanizmu Berlín Plus.

Misia prispela k pokojnému priebehu volieb a úspešne ukončila svoje pôsobenie 30. novembra 2006.⁵⁵

4.2 Prebiehajúce operácie

4.2.1 Policajná misia EÚ v Bosne a Hercegovine (EÚPM)

EÚPM je vôbec prvou operáciou, ktorá sa uskutočnila pod záštitou EBOP. Svojím pôsobením nadviazala na činnosť Medzinárodnej policajnej jednotky OSN ustanovenej na základe Daytonských dohôd z r. 1995. Operácia sa začala 1. januára 2003, plánovaná bola na tri roky. Jej hlavné úlohy spočívali v monitorovaní bosnianskej polície, jej výcviku a tréningoch, vo vykonávaní inšpekcií a zavádzaní policajných postupov v zhode s najlepšimi európskymi a medzinárodnými skúsenosťami. V počiatočnej fáze, ktorá prebiehala v rokoch 2003 – 2005, sa na misii podieľalo približne 500 policajných dôstojníkov z viac ako 30 krajín.⁵⁶

„Hlavným problémom fungovania polície v súčasnej Bosne a Hercegovine je jej zložitá a nefunkčná štruktúra, malá účinnosť a vysoká miera korupcie.“⁵⁷ V októbri 2005 síce bosniansko-srbský parlament prijal návrh policajnej reformy, ale ani dva roky od jej prijatia sa reformu implementovať nepodarilo. Preto sa na požiadanie vlády Bosny a Hercegoviny EÚ rozhodla vytvoriť novú policajnú misiu pozostávajúcu z 200 medzinárodných príslušníkov. Jej poslaním je napomáhať pri reformnom procese, ktorým prechádza bosnianska polícia. Šéfom misie je brigádny generál Vincenzo Coppola .

V decembri 2006 bola Rade ministrov odovzdaná záverečná správa o implementácii reforiem za prvé dva roky. Správa síce považuje ich implementáciu za úspešnú, ale policajné jednotky sú naďalej nejednotné a miera korupcie vysoká. Preto by som misiu za úspešnú nepovažovala, i keď k istým pokrokom došlo. Od januára

---

⁵⁵ Spracované podľa: Eufor RD Congo, dostupné z:

http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=1091&lang=EN&mode=g (11.10.2007)

⁵⁶ Spracované podľa: EU Police Mission in Bosnia and Herzegovina (EUPM), dostupné z:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Factsheet_060312.pdf (11.10.2007)

⁵⁷ SIEGL, E.: *Reforma armády a polície v Bosně a Hercegovině*, Mezinárodní politika, 11/2005, str. 9, dostupné z: <http://www.iir.cz/upload/MP/MPArchive/2005/MP112005.pdf> (12.10.2007)

2007 sa misia zameriava predovšetkým na boj proti organizovanému zločinu. Svoje pôsobenie by mala ukončiť koncom roka 2007 (počíta sa s jej prípadným predĺžením do jari 2008).

4.2.2 Vojenská operácia EÚ v Bosne a Hercegovine (EUFOR Althea)

Operácia Althea bola spustená 2. decembra 2004. Na základe rezolúcie BR OSN č. 1575 Únia prebrala dohľad nad krajinou po ukončení misie Severoatlantickej aliancie SFOR. Misia začala svoju činnosť s počtom zhruba 7000 vojakov z 33 krajín a bola realizovaná v súlade s dohodami Berlín Plus.

Politický a bezpečnostný výbor EÚ 27. februára 2007 v súlade s rozhodnutím Rady z 11. decembra 2006 o prechodnej fáze operácie Althea schválil revidovaný operačný plán. Rekonfigurácia a zníženie počtu príslušníkov EUFOR-u sa začali vo februári 2007 a skončili v apríli 2007 pred stanoveným termínom. K zníženiu počtu príslušníkov došlo pod podmienkou, že bude zachovaná schopnosť navýšiť tieto stavy, ak to bude potrebné a situácia si to bude vyžadovať.

Misia Althea má za úlohu podporu úradu špeciálneho predstaviteľa EÚ v Bosne a Hercegovine, ktorým je v súčasnosti slovenský diplomat Miroslav Lajčák. Ďalej zabezpečuje podporu Medzinárodného trestného tribunálu pre bývalú Juhosláviu (ICTY), vrátane zatýkania osôb obvinených z vojnových zločinov. V tom má operácia skutočne iba podpornú funkciu, hlavná zodpovednosť priviesť vinníkov pred spravodlivosť leží na bosnijských úradoch. Misia má takisto za úlohu vytvoriť bezpečné prostredie pre policajnú misiu EÚ, ktorá v krajine školí mnohonárodnostné bosnijske zložky.

V bosnijskom vojnovom konflikte bojovali tri samostatné vojenské sily bosnijských Srbov, Chorvátov a sarajevskej vlády. Dnes, viac ako desať rokov po skončení konfliktu, tieto tri ozbrojené zložky stále existujú. V európskom kontexte je to anomália. V posledných rokoch sa začalo s reformami v sektore obrany, ale tento proces si vyžaduje ešte veľa času. „Snahou medzinárodnej správy je zmeniť koncept troch samostatných ozbrojených zložiek a dosiahnuť integráciu a reformu entitných ozbrojených síl v modernú a finančne únosnú jednotnú bosnijsku armádu.“⁵⁸

---

⁵⁸ SIEGL, E.: *Reforma armády a policie v Bosně a Hercegovině*, Mezinárodní politika, 11/2005, str. 9, dostupné z: <http://www.iir.cz/upload/MP/MPArchive/2005/MP112005.pdf> (12.10.2007)

Misia EÚ počas svojho doterajšieho pôsobenia významne prispela k stabilizácii a rekonštrukcii Bosny a Hercegoviny a dodržiavaniu Daytonských dohôd (reforma ozbrojených síl ich súčasťou nebola). Na základe rád a odporúčaní Vojenského výboru EÚ, že vojenská prítomnosť Únie v Bosne je naďalej potrebná, zložky EÚ zostávajú v krajine pomáhať. A budú v Bosne prítomné tak dlho, ako to bude potrebné na zachovanie a udržanie bezpečného prostredia v krajine. Operácii v súčasnosti velí admirál Hans-Jochen Witthauer.⁵⁹

4.2.3 Plánovací tím EÚ v Kosove (EUPT)

Rada EÚ 10. apríla 2007 rozhodla o vytvorení plánovacieho tímu, ktorý má byť prípravou na posilnenú prítomnosť EÚ v Kosove. Do budúcnosti sa počíta s možnou operáciou krízového manažmentu pre oblasť právneho štátu alebo iné oblasti. Všetko závisí od definitívneho vyriešenia štatútu Kosova a následne jeho postavenia v medzinárodnom spoločenstve. Preto by zmyslom budúcej misie mala byť pomoc pri presune kompetencií z medzinárodnej správy UNMIK na kosovské úrady. Politické a bezpečnostné opatrenia sú pripravované dvoma štruktúrami: Prípravný tím ICO-EUSR (International Civilian Office/EU Special Representative – Medzinárodný civilný úrad/Špeciálny predstaviteľ EÚ), ktorý reprezentuje medzinárodné spoločenstvo pod vedením EÚ, a EUPT (EU Planning Team – Plánovací tím EÚ).

Úlohou *ICO-EUSR* je:

- dohliadať na implementáciu štatútu,
- príprava prenosu moci z UNMIK na kosovské úrady.

Úlohou *EUPT* je:

- podpora kosovských úradov pri rozvíjaní právneho štátu a vlády zákona na základe monitorovania, školenia a odporúčaní, predovšetkým v oblasti polície, súdnictva, ciel a nápravných zariadení,
- zaistenie, v úzkej spolupráci s kosovskými predstaviteľmi, že vážne zločiny budú vyšetrené a rozsudky vynúiteľné.

---

⁵⁹ Spracované podľa: EU Police Mission in Bosnia and Herzegovina (Operation EUFOR-Althea), dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/070228AltheaUpdate8a.pdf> (10.10.2007)

Pripravovaná misia bude zahŕňať približne 1800 expertov z oblasti polície, súdnictva, prokuratúry a colných úradov.⁶⁰

4.2.4 Hraničná misia EÚ pre Moldavsko a Ukrajinu (EU BAM)

Misia EU BAM bola založená na základe spoločného listu prezidentov Moldavska a Ukrajiny z 2. júna 2005. Svoju činnosť začala 30. novembra 2005 a jej mandát bol stanovený na dva roky s možným predĺžením.

Misia má pomáhať v boji proti pašeráctvu, prevádzachtvu a colným podvodom prostredníctvom tréovania ukrajinských a moldavských hraničných a colných zložiek. Ďalej sa snaží o harmonizáciu hraničných štandardov a výkonov tak, ako sú bežné v členských štátoch EÚ, podporuje cezhraničnú spoluprácu, pomáha rozvíjať kapacity v analýze rizík.

Misia zatiaľ dosahuje dobré výsledky, ale aj naďalej je potrebná jej prítomnosť v oblasti, preto bola činnosť misie predĺžená o ďalších 24 mesiacov, začínajúc 1. decembrom 2007. Vedúcom misie je maďarský brigádny generál Ferenc Banfi.⁶¹

4.2.5 Policajná misia EÚ na palestínskych územiach (EUPOL-COPPS)

Palestínska misia bola zriadená Radou EÚ 14. novembra 2005 Radou a svoju činnosť začala 1. januára 2006 s trojročným mandátom s cieľom pomôcť palestínskej civilnej polícii pri tvorbe udržateľného a účinného systému polície.

EUPOL-COPPS pomáha palestínskej civilnej polícii pri implementácii rozvojového policajného programu, s poradenstvom a inštruktážou palestínskej polície a špeciálne vyšších úradníkov v ústredí. Jej úlohou je tiež koordinovať a uľahčovať rozvojovú pomoc z členských štátov EÚ a poskytovať poradenstvo k policajným a kriminálnym otázkam. Rozpočet na misiu do konca roka 2007 je 8,9 mil. €, jej veliteľom je policajný komisár Colin Smith.

EÚ samozrejme nie je jediným aktérom, ktorý sa snaží o pomoc v tejto oblasti. Únia zastáva prvoradé miesto v úsilí o mierový proces na Blízkom východe spolu so svojimi partnermi USA, Ruskom a OSN (tzv. Blízkovýchodné kvarteto).

---

⁶⁰ Spracované podľa: Preparing for a future international and EU presence in Kosovo, dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/EU_Background-May_2007.pdf (11.10.2007)

⁶¹ Spracované podľa: European Union Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine, dostupné z: <http://www.eubam.org> (12.10.2007)

Po voľbách, ktoré sa konali začiatkom roka 2006 a ktoré vyhralo radikálne hnutie Hamas a po následných vyhláseniach kvarteta obmedzila misia svoje aktívne zapojenie sa do činností palestínskej civilnej polície a upravila svoje aktivity podľa zásad kvarteta.⁶² Ale po tom, čo bola v lete Salamom Fayyadom vytvorená vláda, EÚ sa plne vrátila k misii. Od leta sa misia početne rozšírila a do konca októbra sa stalo jej súčasťou ďalších 33 policajných príslušníkov z jednotlivých členských krajín EÚ, vrátane Českej republiky. Títo policajti sa pripoja k palestínskym policajným veliteľom v niekoľkých „West Bank cities“, kde im ponúknu profesionálne poradenstvo v oblasti tréningu, kriminálneho vyšetrovania a reorganizácie polície.

4.2.6 Pomocná hraničná misia EÚ na hraničnom priechode v Rafahu (EUBAM Rafah)

15. novembra 2005 došlo k podpísaniu Dohody o pohybe a prístupe medzi izraelskou vládou a Palestínskou samosprávou, kde bola EÚ prizvaná, aby plnila úlohu tretej strany pri budovaní dôvery medzi izraelskými a palestínskymi úradmi. Operačná fáza začala 30. novembra 2005 s pôvodným trvaním 12 mesiacov.

Úlohou misie je monitorovať, inštruovať, overovať a vyhodnocovať výkony palestínskych samosprávnych úradov čo sa týka kontroly hraníc, bezpečnosti a colnej kontroly. Velí jej generálporučík Pietro Pistolese.

Od krízy, ktorá sa začala 25. júna 2006, hraničný prechod v Rafahu bol pre bežné operácie uzatvorený. Misia je v plnej pohotovosti, urobili sa dôležité kroky na to, aby mohol byť prechod otvorený čo najčastejšie. Rovnako boli vykonané dôležité kroky, aby sa znovu mohli uskutočňovať bežné operácie.

Mandát misie bol pôvodne predĺžený na ďalších 6 mesiacov a po ich uplynutí Rada rozhodla o jeho ďalšom predĺžení do novembra 2007. Misia aj naďalej pokračuje v tvrdej práci počas konzultácií so stranami a snaží sa o navrátenie bežného života do oblasti. Po tom ako sa v júni hnutie Hamas zmocnilo pásma Gazy, EÚ premiestnila svojich pozorovateľov do „West Bank cities“, kde budú trénovať palestínskych hraničných policajtov a colných úradníkov. Európsky parlament sa na svojom zasadnutí z 11. októbra 2007 uzniesol, že vzhľadom na pokračujúcu kritickú situáciu v oblasti, bude misia aj naďalej plniť svoje úlohy.⁶³

---

⁶² Spracované podľa: European Union Police Mission for the Palestinian Territories, dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/070907-EUPOL_COPPS.pdf (12.10.2007)

⁶³ Spracované podľa: EU BAM Rafah, dostupné z: <http://www.eubam-rafah.eu/portal/> (12.10.2007)

Misie EUPOL-COPPS a EU BAM Rafah pri svojej činnosti úzko spolupracujú. Veliteľ policajnej misie Colin Smith sa vyjadril, že „ak situácia ostane stabilná najbližších 18 mesiacov, bude možné vytvoriť palestínsku políciu na takej úrovni, ako je ktorákoľvek policajná sila na Strednom východe“.⁶⁴ Na stretnutí Smitha a Tonyho Blaira (zástupca kvarteta) sa bývalý britský premiér vyjadril, že kým v oblasti nebude bezpečie a stabilita, nemôže dôjsť k žiadnemu diplomatickému pokroku a žiadal o zlepšenie palestínskych bezpečnostných služieb.

4.2.7 Integrovaná misia EÚ – vláda zákona v Iraku (EUJUST LEX)

EUJUST LEX je operáciou civilného krízového manažmentu. Bola zostavená na základe pozvania vtedajšieho predsedu dočasnej irackej vlády Ibrahima al-Jaafariho a svoju činnosť začala 1. júla 2005. Misia poskytuje možnosti profesionálneho rastu vyšším irackým funkcionárom z oblasti trestného súdnictva. Členské štáty Únie organizujú rôzne kurzy, poskytujú možnosti na vzdelávanie a oboznamujú so štandardmi v oblasti vlády zákona. Cieľom kurzov je predovšetkým posilnenie dôvery, vzájomného rešpektu a spolupráce medzi jednotlivými odvetvami irackých policajných, súdnych a väzenských zložiek.

Šéf misie Stephen White už na začiatku vymedzil tri hlavné princípy pre personál misie:

- bezpečnosť je prvoradá,
- iracké zaangažovanie na každom stupni,
- flexibilita a ústretovosť k irackým potrebám.

EUJUST LEX je prvou misiou EÚ pre integrovaný právny systém. Po prvom rozšírení v roku 2006 bol mandát misie predĺžený do konca roka 2007. Potom ako Výbor EÚ pre civilné aspekty krízového manažmentu odhadol úspechy a súčasné a budúce potreby Iraku, Politický a bezpečnostný výbor 25. septembra 2007 rozhodol o ďalšom predĺžení mandátu misie o 18 mesiacov, to znamená do 30. júna 2009. Doteraz misia vyškolila 1273 irackých vyšších súdnych úradníkov v oblasti

---

⁶⁴ BARAK, R.: *Israeli, Palestinian cops to resume cooperation*, dostupné z: <http://www.haaretz.com/hasen/spages/907533.html> (12.10.2007)

kriminalistiky a podľa Stephena Whitea misia zohráva významnú úlohu pri podpore nevyhnutných reforiem irackého kriminálneho súdneho systému.⁶⁵

4.2.8 Policajná misia EÚ v Afganistane (EUPOL Afghanistan)

Vzhľadom na svoju dlhodobú a intenzívnu prítomnosť v Afganistane sa EÚ rozhodla zriadiť v krajine policajnú misiu, ktorá je súčasťou koordinovaného prístupu EÚ. Ten je zabezpečený prostredníctvom úradu špeciálneho predstaviteľa EÚ Francesca Vedrella a Delegácie Európskej komisie v Kábule. Misia bola spustená 15. júna 2007 s plánovaným trvaním tri roky.

Cieľom misie EUPOL Afghanistan je pomáhať pri budovaní riadnych a efektívnych policajných síl pod afganským velením a v súlade s medzinárodnými štandardmi. Má na starosti výcvik, inštruktáž a poradenstvo na úrovni afganského ministerstva vnútra, regiónov a provincií.⁶⁶

Bohužiaľ už od začiatku musí misia čeliť mnohým problémom. Meškali dodávky základného vybavenia, ľudsky i finančne bola poddimenzovaná a hádam najväčším problémom bola a je všadeprítomná korupcia. Brigádnny generál Fridrich Eichele, ktorý misii velil od začiatku, po troch mesiacoch na vlastnú žiadosť odstúpil. Komplikácie spôsobilo aj Turecko, ktoré zablokovalo dohodu o rámcovej spolupráci v Afganistane medzi NATO a EÚ pre cyperský problém.

Policajná misia sa vôbec nedá považovať za úspešnú, ale to súvisí s celkovým zhoršením situácie v Afganistane. Hlavnou prekážkou je ilegálne pestovanie maku a následná výroba ópia a z toho vyplývajúca korupcia. Podľa výskumov Úradu OSN pre drogy a zločin bolo v roku 2005 až 52 percent hrubého domáceho produktu Afganistanu – asi 2,7 miliardy dolárov – zarobených prostredníctvom ilegálneho pestovania maku.⁶⁷ Vzhľadom na to, že práve pestovanie maku je zdrojom obživy pre väčšiu časť obyvateľstva, nedá sa predpokladať, že by sa situácia nejako výrazne zmenila.

Misia má teda pred sebou veľmi ťažkú úlohu. „Výcvik je katastrofa. Nízke mzdy, nedávno zvýšené z 50 USD na 100 USD mesačne, spôsobili rozšírenie korupcie,

---

⁶⁵ EU Integrated Rule of Law Mission for Iraq (EUJUST LEX), dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=823&lang=en&mode=g (11.10.2007)

⁶⁶ EU Police Mission in Afghanistan (EUPOL AFGHANISTAN), dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/070514_factsheet_EUPOL_AFGH.pdf (12.10.2007)

⁶⁷ MIKHOS, A.: *Drogová výzva pre Afganistan*, dostupné z: <http://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/slovak/analysis.html> (7.11.2007)

predovšetkým v narkoteritórii. Práca na budovaní spoľahlivých policajných zložiek sa sotva začala“.⁶⁸

4.2.9 Poradná a asistenčná misia EÚ pre bezpečnostnú reformu v Konžskej demokratickej republike (EUSEC RD Kongo)

Misia EUSEC RD Kongo bola založená na základe požiadavku konžskej vlády k EÚ, aby jej pomohla s uskutočnením reformy troch hlavných zložiek sektoru bezpečnosti: armády, polície a súdnictva. Svoju činnosť začala 8. júna 2005 a prospešná mala byť predovšetkým pri reforme armády (reformu polície má na starosti misia EUPOL RD Kongo).

V úzkej spolupráci a koordinácii s ostatnými členmi medzinárodného spoločenstva sa misia usiluje pomáhať konžským príslušníkom sektora bezpečnosti predovšetkým tým, že poskytuje poradenstvo a asistenciu, aby tak zaistila bezpečnosť obyvateľov KDR a možnosť národného zmierenia a stability v regióne.

Po uvedení novozvolenej vlády do úradu vo februári 2007 ostáva situácia v krajine pomerne napätá, preto aj naďalej vysokou prioritou misie je poskytovanie pomoci konžským úradom v integračnom procese bojovníkov z bývalých frakcií.

V súčasnosti misia pozostáva približne zo štyridsiaticich osôb a postupne rozširuje svoje pôsobenie na celé územie KDR. Prebieha pod velením francúzskeho generála Pierre-Michela Joana. 14. mája 2007 Rada schválila predĺženie misie do júla 2008, zároveň sa zaoberala jej ďalším pôsobením. Novou úlohou, ktorú by mala misia EUSEC RD Kongo plniť, bude pomoc vláde s reštrukturalizáciou a rekonštrukciou ozbrojených síl.⁶⁹

4.2.10 EUPOL RD Kongo

EUPOL RD Kongo plynulo nadviazala na úspešnú misiu EUPOL Kinshasa. Svoju činnosť začala 1. júla 2007 a predpokladaná doba jej trvania je 12 mesiacov.

Misia má na základe monitorovania, inštruktáže a poradenstva pomôcť konžským predstaviteľom s reformou sektora bezpečnosti v sektore polície a v jeho vzťahu k zložkám justície. Koná v úzkej spolupráci s misiou EUSEC RD Kongo

---

⁶⁸ COHEN, R.: *Afghanistan at the Brink*, dostupné z: <http://www.nytimes.com/2007/11/01/opinion/01cohen.html?pagewanted=print> (2.11.2007)

⁶⁹ Spracované podľa: The EUSEC RD Congo Mission, dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/071008-EUSEC_FACTSHEET.EN.pdf (12.10.2007)

a perspektívne sa uvažuje o ich prípadnom spojení do jednej misie. Vedúcim misie bol vymenovaný superintendant Adílio Ruivo Custódio.⁷⁰

Situácia v krajine, hlavne v jej východnej časti, je aj naďalej vyhrotená, stále dochádza k ozbrojeným stretom povstaleckých skupín, humanitárna situácia je takisto katastrofálna. V apríli sa vyskytli prvé prípady nákazy ebola, násilie páchané na ženách stále pokračuje a v niektorých prípadoch je veľmi brutálne, obyvatelia sú často donútení v dôsledku konfliktu opustiť svoje domovy. Misie EÚ v KDR teda určite nemajú a nebudú mať ľahkú úlohu, aby situáciu v krajine stabilizovali či zlepšili. Únia bude musieť vydať ešte množstvo síl a prostriedkov, aby krajine pomohla.

4.2.11 Podpora EÚ pre AMIS II Dárfúr

Konflikt v oblasti Dárfúr vypukol začiatkom roka 2003. Hlavným sprostredkovateľom pri hľadaní politického riešenia konfliktu sa stala Africká únia (AÚ), ktorá 28. mája 2004 rozhodla o rozmiestnení pozorovateľskej misie v tejto oblasti (AMIS) s úlohou dohliadať na dodržiavanie Dohody o prímerí z apríla 2004.

EÚ a jej členské štáty poskytujú širokú podporu AÚ pri stabilizácii situácie v Dárfúre od januára 2004. Táto podpora pozostáva jednak z finančnej, personálnej a politickej pomoci pre rozhovory v Abudži a pre Komisiu pre prímerie, jednak ide o poskytovanie nástrojov a prostriedkov, plánovacej a technickej pomoci, vojenských pozorovateľov, školenia afrických vojakov a civilných policajných príslušníkov a strategickej prepravy.

Nielen EÚ ako celok, ale aj jednotlivé členské štáty pomáhajú misii AMIS. Ide o podporu nielen finančnú, ale aj o poskytovanie odborných posudkov, nástrojov, potravinových dávok či leteckej prepravy.

Od júla 2005 má EÚ Špeciálneho predstaviteľa pre Sudán. V súčasnosti je ním Torben Brylle, menovaný v máji 2007. Jeho úlohou je zaisťovať koordináciu a súdržnosť prispievania EÚ AMIS-u. Asistuje mu pri tom skupina vojenských a policajných konzultantov v Addis Abebe.⁷¹

---

⁷⁰ Spracované podľa: EUPOL RD Congo, dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cms3/fo/showPage.asp?id=1303&lang=EN&mode=g> (12.10.2007)

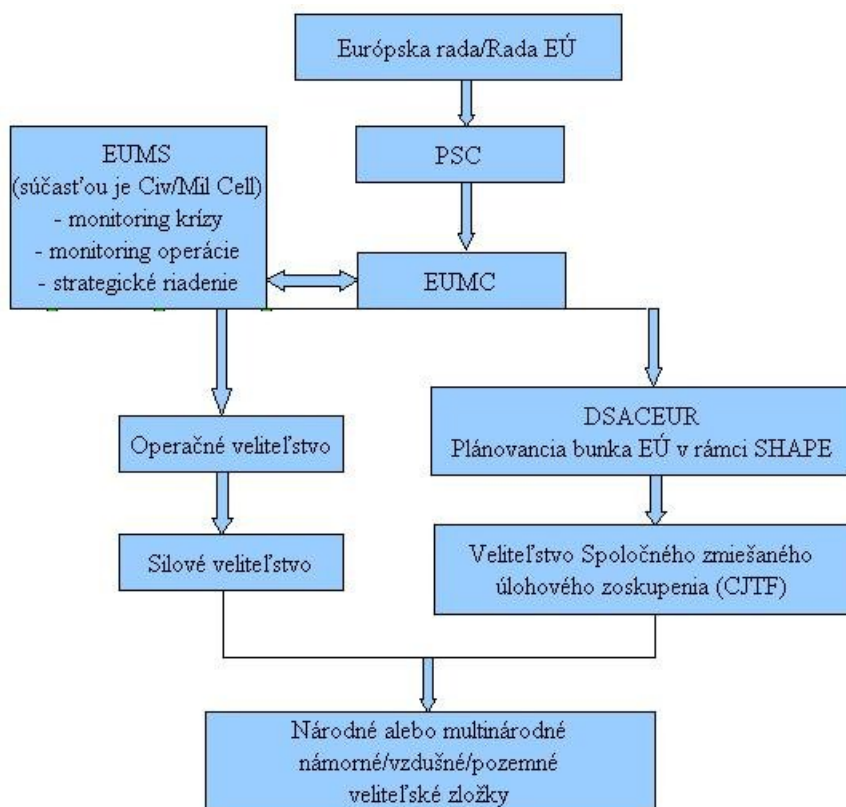
⁷¹ Spracované podľa: EU support to the African Union Mission in Darfur – AMIS, dostupné z: http://www.consilium.eu.int/uedocs/cmsUpload/070507-factsheet6-AMIS_II.pdf (12.10.2007)

4.2.12 Operácia na východe Čadu a severe Stredoafrickej republiky

Európsky parlament sa na svojom zasadnutí z 27. septembra 2007 uzniesol na vytvorení mierovej misie na východe Čadu a severe Stredoafrickej republiky v trvaní jedného roka. Svoj konečný súhlas však podmieňuje splnením viacerých podmienok: EUFOR musí vytvoriť podmienky pre bezpečné pracovné prostredie policajných síl OSN, návrat vnútorne vysídlených osôb, poskytovanie humanitárnej pomoci, voľný pohyb humanitárnych pracovníkov, pokračovanie dialógu politických síl v regióne, sily EUFOR musia byť nestranné, musia svoju činnosť efektívne koordinovať s UNAMID, musia pôsobiť ako odstrašujúce sily, musia byť dostatočne vybavené a musia byť považované za „premostovacie sily“ s dočasným mandátom.

Konečné schválenie misie bude tiež podmienené poskytovaním úplných informácií o prípravnej fáze operácie.⁷²

Obrázok 2: Štruktúra velenia a riadenia operácií EÚ

Zdroj: VRETTOS, K.: ESDP developments and the Headline Goal 2010 – reply to the annual report of the Council. Western European Union Parliamentary Assembly, DOCUMENT A/1898, 15 June 2005, http://www.assembly-weu.org/en/documents/sessions_ordinaires/rpt/2005/1898.html (20.10.2007) (resp. ZÁVĚŠICKÝ 2, str. 36)

⁷² Uznesenie Európskeho parlamentu z 27. septembra 2007 o operácii EBOP na východe Čadu a severe Stredoafrickej republiky, dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2007-0419+0+DOC+XML+V0//SK> (14.10.2007)

Doteraz EÚ uskutočnila 19 operácií pod záštitou EBOP. Väčšina z nich mala relatívne malý rozsah, až operácia Althea preverila schopnosti EÚ sklbiť „komplexný mix civilných a vojenských úloh“.⁷³ Na základe uskutočnených akcií sa dá konštatovať, že „EÚ je momentálne schopná viesť menšie operácie v relatívne prístupných oblastiach, ale zatiaľ nie je jasné, ako sa vyrovná s komplexnejšími úlohami väčšieho rozsahu. Potrvá ešte nejaký čas, kým bude EÚ schopná sama uskutočniť náročnú operáciu s dlhodobou podporou a rozsiahlym využitím leteckých síl. Problém môže nastať i s podporou jednotlivých štátov pri rozhodovaní o obsiahlej a riskantnej operácii“.⁷⁴

Svojou prítomnosťou EÚ pomáha(la) nielen na európskom kontinente, ale aj za jeho hranicami, ako je KDR, Aceh/Indonézia, palestínske územia či v oblasti Dárfúru. EBOP sa stále viac a viac zlepšuje na operatívnom stupni a rozširuje svoje akcie do nových oblastí sveta (Kosovo, Čad). To napovedá o ambíciách EÚ stať sa svetovým hráčom na medzinárodnom poli.⁷⁵

4.3 Kosovská otázka

Problém Kosova trvá už dvadsať rokov a v súčasnosti opäť prebiehajú ostré diskusie o jeho budúcom štatúte. Spor vyplýva z toho, že Kosovo požaduje nezávislosť, ale Srbsko je ochotné poskytnúť provincii iba rozsiahlu autonómiu.

Po rozpade Juhoslávie v roku 1992 sa zvýšila snaha o osamostatnenie územia. Pôvodne tu žilo viac srbského obyvateľstva, ale v dôsledku priaznivejšieho demografického vývoja získali Albánci postupne prevahu (v súčasnosti okolo 90%). Rozpad Juhoslávie bol bohužiaľ sprevádzaný krvavými bojmi, najprv medzi Srbmi a Chorvátmi, neskôr došlo k masakrom v Bosne a Hercegovine a nakoniec sa boje odohrali aj v Kosove. Proti sebe bojovali kosovská povstalecká organizácia UCK a srbská armáda. Zomieralo však pri tom mnoho civilistov, niekoľko tisíc obyvateľov sa stalo utečencami, krviprelievania bolo hrozné. Bolo jasné, že túto situáciu si Albánci a Srbi sami nevyriešia, pravdepodobne by poumieralo a poutekalo mnohonásobne viac ľudí.

---

⁷³ BURWELL, F. a kol: *Transatlantic Transformation: Building a NATO-EU Security Architecture*, dostupné z: http://www.acus.org/docs/0603-Transatlantic_Transformation.pdf (28.10.2007), str. 8

⁷⁴ Ten istý zdroj, str. 8-9

⁷⁵ PES Position paper on EU Security and Defence policy, Draft paper – 12.11.06, str.14

Ozbrojený konflikt sa vyostřil začiatkom roka 1999 a v marci 1999 začali lietadlá NATO letecký útok proti Juhoslovanskej zväzovej republike (JZR). Bombardovanie trvalo celých 78 dní, hoci pôvodne to mala byť iba niekoľkodňová akcia. „Výsledkom konfliktu bolo skoro milión utečencov, niekoľko stotisíc osôb vyhnaných z vlastných domovov, stovky civilných obetí medzi albánskym i srbským obyvateľstvom Kosova. Najmenšie straty utrpela Aliancia. Najväčšie JZR, ktorá po skončení konfliktu zostala zdevastovaná politicky, ekonomicky i morálne.“⁷⁶

Na základe rezolúcie 1244 BR OSN sa územie Kosova v júni 1999 dostalo pod medzinárodnú civilnú správu UNMIK (The Interim UN Administration for Kosovo – Dočasná správa OSN pre Kosovo); OSN poverila NATO, aby nastolila mier v provincii – pomocou mierových jednotiek KFOR. Postupne sa začali vytvárať orgány samosprávy, v roku 2002 došlo na základe volieb k vytvoreniu kosovskej vlády (prezident Ibrahim Rugova, premiér Bajran Redžhepi). V októbri 2003 sa po prvýkrát uskutočnili priame rokovania medzi kosovskými Albáncami a srbským vedením a v decembri 2003 stanovila OSN podmienky rokovaní o budúcom štatúte Kosova v roku 2005. Okrem iného muselo (musí) Kosovo splniť tzv. štandardy (fungovanie demokratických inštitúcií, dodržiavanie zásad právneho štátu, sloboda pohybu, práv menšín a trvalý návrat utečencov, hospodárstvo, vlastnícke práva, dialóg a Kosovské ochranné sily).

Nakoniec sa rokovania o budúcom štatúte Kosova začali vo februári 2006. Ich vyústením bol návrh splnomocnenca OSN pre Kosovo Marttiho Ahtisaariho, tzv. Ahtisaariho plán. Podľa neho má mať Kosovo ústavu, vlajku a môže sa stať členom medzinárodných organizácií, no zároveň má byť činnosť vlády pod medzinárodným dohľadom. Kosovo tak má získať faktickú nezávislosť (v dokumente nenájdeme pojem nezávislosť, hovorí sa v ňom o fatickej nezávislosti). Dohľad v podobe misie EÚ za prítomnosti vojsk NATO sa má zamerať na kľúčové oblasti, ako je ochrana práv menšín, decentralizácia, súdnictvo a ochrana srbskej pravoslávnej cirkvi. Návrh bol okamžite odmietnutý Srbskom, ktoré odmieta kosovskú nezávislosť. V Rade bezpečnosti zablokovalo prijatie plánu Rusko. Ako spojenec Srbska prijme iba taký výsledok, s ktorým bude súhlasiť Belehrad.

---

⁷⁶ BÁTŔR, P.: *Vojna*, dostupné z: <http://www.mepoforum.sk/index.php?id=90&art=107&cat=66&l=0> (23.10.2007)

Rusko nie je jedinou európskou krajinou, ktorej sa vyhlásenie nezávislosti Kosova nepáči. S kritickými ohlasmi sa ozvali aj predstavitelia Rakúska, Grécka, Španielska, Talianska, Rumunska, Cypru a Slovenska. Tieto krajiny sa obávajú dôsledkov pre svoje národnostné menšiny. Slovenský minister zahraničných vecí Ján Kubiš sa obáva hlavne toho, aby sa z kosovskej otázky nevytvoril precedens a aby bolo jasne zvýraznené, že ide o jedinečný prípad. Je ľahké si predstaviť, že po vyhlásení kosovskej nezávislosti sa môžu zosilniť separatistické tendencie menšín v ostatných krajinách.

Spojené štáty podporili Ahtisaariho plán, dokonca dali najavo, že uznajú nezávislé Kosovo aj bez súhlasu OSN. EÚ naopak neodsúhlasí návrh, ktorý by nebol odobrený OSN. Portugalský minister pre európske záležitosti Manuel Lobo Antunes na margo kosovskej otázky povedal: „Chceme riešenie, ktoré plne odráža názory medzinárodného spoločenstva a je akceptovateľné pre všetkých. Nechceli by sme vidieť Európu, ktorá by bola v tejto otázke rozdelená.“⁷⁷

Pre EÚ je vyriešenie kosovskej otázky kľúčové. Pretože je to práve Únia, ktorá bude hrať v Kosove vedúcu úlohu. Po OSN zdedí zodpovednosť za množstvo nedoriešených problémov. Jedným z nich je etnický problém. Kosovo je oveľa viac etnicky rozdelené než kedykoľvek predtým. Čo sa týka štandardov, nedá sa o nich povedať, že by boli všetky splnené. „Existujú problémy s voľným pohybom osôb, s realizáciou decentralizácie a s organizovaným zločinom. Najväčší problém je problém ekonomiky, neschopnej zaradiť sa do konkurenčnej súťaže, ktorú vyžaduje nielen EÚ, ale i globalizovaný svet“.⁷⁸

Ďalšou okolnosťou, ktorá neľahčí pôsobenie EÚ v oblasti, je postupná strata dôvery u časti obyvateľstva voči UNMIK-u, ktoré považujú za „skorumpované a miestami až okupačné sily“. Jedným z ďalších problémov by sa mohla javiť frustrácia spoločnosti, ktorá by sa mohla obrátiť proti EÚ. Dôvodov je niekoľko: kosovskí Albánci (ale aj obyvatelia iných krajín západného Balkánu) nedôverujú EÚ, čo má korene v jej váhaní pri riešení krvavých konfliktov pri rozpade bývalej Juhoslávie, ale aj v názoroch na účinnosť jej „mäkkej sily“. Okrem toho EÚ dala na prelome rokov 2006/2007 jasne najavo, že prístupový proces západobalkánskeho regiónu bude

---

⁷⁷ KAYSER, S.: *Rusko odmieta nezávislosť Kosova*, dostupné z: <http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/clanok/rusko-odmieta-nezavislost-kosova> (23.10.2007)

⁷⁸ NEČEJ, E.: *Kosovo – výzva pre Európsku úniu*, dostupné z: <http://www.eaq.sk/page.php?doc=104> (23.10.2007)

zdĺhavejší a selektívny. Vyžadovanie plnenia Kodanských prístupových kritérií sa vzhľadom na doterajšie tolerovanie problémov môže odraziť v podpore hnutí proti európskej integrácii, čím sa môže stratiť dôležitý motív pre reformy.⁷⁹

V súčasnosti prebiehajú pravdepodobne posledné fázy rokovaní, pretože kosovskí Albánci sú pripravení jednostranne vyhlásiť nezávislosť, ak do 10. decembra 2007 nebude predložené nejaké akceptovateľné riešenie (pre obe strany). Vyjednávania sa uskutočňujú pomocou sprostredkovateľa, tzv. trojky, ktorá pozostáva zo zástupcov USA, Ruska a EÚ. V poslednom čase sa uskutočnilo niekoľko takýchto stretnutí, ale bohužiaľ, nepriniesli žiadany efekt. Mnohí sú skeptickí, že ak k dohode nedošlo doteraz, pravdepodobne k nej nedôjde ani do 10. decembra.

4.4 Financovanie operácií

Financovanie samo osebe je veľmi ťažká úloha. Vezmime si len rodinu, kde sú na rozhodovanie o domácom rozpočte dvaja ľudia, a aj tak sa táto otázka stáva častou príčinou sporov. Aké to asi musí byť ťažké, keď sa na spoločnom financovaní musí dohodnúť niekoľko desiatok štátov?! Jednotlivé štáty majú rôzne záujmy, nie všetky sa chcú angažovať napr. vo vojenských operáciách, preto musí existovať nejaký fungujúci systém, podľa ktorého štáty dospejú ku konsenzu.

Proces prijatia takéhoto systému trval niekoľko rokov. Prvý dokument týkajúci sa financovania operácií s vojenskými, resp. obrannými dôsledkami bol prijatý Radou 17. júna 2002 s označením 10155/02 (pre operácie vedené EÚ). Ďalším aktom bolo rozhodnutie Rady z 22. septembra 2003 o tom, že EÚ by mala byť schopná vytvoriť do 1. marca 2004 trvalý mechanizmus financovania spoločných nákladov na budúce operácie Únie.

Takýto mechanizmus, s názvom Athena, bol ustanovený v marci 2004. Ide o správu financovania spoločných nákladov na operácie EÚ vojenského, resp. obranného charakteru. Vzhľadom na stále nové udalosti, ktoré sa vo svete dejú, musí dochádzať k istým zmenám i vzhľadom na mechanizmus Athena. Preto bolo pôvodné rozhodnutie už niekoľkokrát pozmenené (koncom roka 2004, začiatkom roka 2007) a reviduje sa po každej operácii a aspoň každých 18 mesiacov.

---

⁷⁹ NEČEJ, E.: *Kosovo – výzva pre Európsku úniu*, dostupné z: <http://www.eaq.sk/page.php?doc=104> (23.10.2007)

Athena funguje v záujme zúčastnených členských štátov (členské štáty EÚ s výnimkou Dánska) alebo v prípade špecifických operácií v záujme prispievajúcich štátov (členské štáty prispievajúce na financovanie príslušnej vojenskej operácie v súlade s článkom 28 ods. 3 Zmluvy o EÚ a tretie štáty prispievajúce na financovanie spoločných nákladov na túto operáciu na základe dohôd uzavretých medzi nimi a EÚ). Výška príspevkov jednotlivých štátov sa určuje na základe hrubého domáceho produktu krajiny. Pri operáciách s vojenskými dôsledkami to v podstate funguje tak, že ak niektorý členský štát vyhlási, že s cieľom operácie nesúhlasí alebo nemá na jej financovanie dostatok prostriedkov, tak sa na financovaní nezúčastní. Na operáciách sa môžu zúčastňovať aj jednotky z tretích štátov. V takom prípade sa ich nasadenie i financovanie uskutočňuje na tzv. ad hoc báze.

Z právneho hľadiska je Athena neziskovým mechanizmom a má potrebnú právnu spôsobilosť predovšetkým vzhľadom na bankový účet, nadobúdanie, vlastníctvo alebo užívanie majetku, uzatváranie zmlúv a administratívnych opatrení a vystupovanie pred súdom ako účastník. Svoju činnosť koordinuje s členskými štátmi, orgánmi spoločenstva i medzinárodnými organizáciami. Na základe poverenia osobitného výboru (jeden zástupca za každý zúčastnený členský štát) je riadená správcom, veliteľom tej-ktorej operácie a účtovníkom, ktorých povinnosti a právomoci sú opísané v článkoch 6 – 9 Rozhodnutia Rady 2007/384/SZBP.

Každoročne sa vypracúva rozpočet na riadenie mechanizmu (obdobie od 1. januára do 31. decembra). Pokiaľ ide o účtovníctvo, ak je hospodárením so spoločnými výdavkami poverený členský štát, inštitúcia Spoločenstva, príp. medzinárodná organizácia, uplatňuje tento štát, inštitúcia alebo organizácia pravidlá, ktoré sa vzťahujú na účtovníctvo vlastných výdavkov a vlastného inventúrneho súpisu. Rovnaké pravidlá platia pre audit.⁸⁰

Každá z operácií bola (je) osobitou, preto aj náklady na nich sa rôznia. Závisí to od účelu, na ktorý boli operácie zriadené (vojenská, na podporu právneho štátu alebo mierová), od situácie na danom území. V nasledujúcej tabuľke sú zhrnuté náklady za 12 operácií:

---

⁸⁰ Spracované podľa: ROZHODNUTIE RADY 2007/384/SZBP z 14. mája 2007, ktorým sa ustanovuje mechanizmus správy financovania spoločných nákladov na operácie Európskej únie s vojenskými alebo obrannými dôsledkami (ATHENA), dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sk/oj/2007/l_152/l_15220070613sk00140033.pdf (12.10.2007)

Tabuľka 1: Náklady na operácie EÚ

Vojenské a civilné operácie EÚ pod hlavičkou EBOP		
	Doba trvania	Náklady
EUPM	1. január 2003 - súčasnosť	Počiatkové náklady 14 mil. € na plánovaciu fázu v roku 2002, 38 mil. € v období 2003-2005
Concordia	31. marec - 15. december 2003	Spoločné výdavky vo výške 6,2 mil. €, plus ďalšie výdavky štátov na vlastné sily a vlastnú podporu v oblasti (na princípe "costs lie where they fall")
Artemis	5. jún - 1. september 2003	Približne 7 mil. €
EUPOL Proxima	15. december 2003 - súčasnosť	Počiatkové náklady 7,3 mil. €, za rok 2003 650000€, za rok 2004 7,06 mil. €
EUJUST Themis	16. júla 2004 - 16. júla 2005	4,65 mil. €
EUFOR Althea	2. december 2004 - súčasnosť	Spoločné náklady 71,7 mil. €, ostatné na princípe "costs lie where they fall"
EUPOL Kinshasa	január 2005 - súčasnosť	Náklady 4,37 mil. € na plánovaciu fázu a rok 2005
EUJUST LEX	február 2005 - súčasnosť	Náklady 10 mil. € zo spoločného rozpočtu, plus ďalšie výdavky členských štátov
EUSEC DR Congo	máj 2005 - súčasnosť	1,6 mil. €
APM	september 2005 - marec 2006	Náklady 9 mil. € zo spoločného rozpočtu, plus 6 mil. € od členských štátov
EU BAM Rafah	november 2005 - november 2006	Nešpecifikované
EUPOL COPPS	január 2006 - január 2009	Spoločné náklady 6,1 mil. € do konca roka 2006

Zdroj: http://www.acus.org/docs/0603-Transatlantic_Transformation.pdf (17.10.2007)

Ako vidíme, zatiaľ najdrahšou operáciou je operácia Althea, kde sa doteraz známe náklady vyšplhali na úroveň 71,7 mil. €. Je to pochopiteľné, vzhľadom na to, že ide o vojenskú operáciu. Na základe dostupných zdrojov je zatiaľ najlacnejšou misia EUSEC RD Kongo s kalkulovanými výdajmi 1,6 mil. €.

4.5 Bojové zoskupenia (Battle Groups)

Začiatky vytvárania európskych síl rýchlej reakcie siahajú k helsinskému summitu v roku 1999, kde Rada stanovila tzv. Hlavný cieľ 2003, v ktorom špecifikovala potrebu síl rýchlej reakcie. Táto myšlienka bola opäť zdôraznená na francúzsko-britskom summite, ktorý sa konal vo februári 2003 v Le Touquet, kde ako priorita bola zvýraznená potreba zlepšiť schopnosti síl rýchlej reakcie, a to tak, že počiatkové rozmiestnenie pevninských, vodných a vzdušných síl by sa malo uskutočniť v priebehu 5 – 10 dní. Táto idea bola implementovaná do tzv. Hlavného cieľa 2010.

Operácia Artemis v roku 2003 ukázala, že zoskupenia sú schopné rýchlej reakcie a rozmiestnenia. Nasledoval ďalší francúzsko-britský summit v novembri 2003, ktorý na základe skúseností z operácie Artemis odporučil, že EÚ by mala byť schopná na požiadanie OSN rozmiestniť sily v priebehu 15 dní.

Vo februári 2004 Francúzsko, Nemecko a Veľká Británia vydali tzv. Battlegroup Concept, podľa ktorého je európske bojové zoskupenie (Battlegroup – BG) definované ako „zoskupenie v počte 1500 vojakov, môže ho vytvoriť jeden národ alebo skupina národov. Nemusí ho nevyhnutne vytvárať špecifický počet členských štátov. Na jeho tvorbe sa môžu podieľať aj európski členovia NATO, ktorí sú kandidátmi na vstup do EÚ“.⁸¹

Kľúčová úloha európskych BGs tkvie v rozhodnutí začať operáciu v lehote 5 dní po schválení Radou. Sily by mali byť na cieľovom území do 10 dní od rozhodnutia EÚ o spustení operácie. V odpovedi na krízu alebo urgentnú žiadosť OSN by mala byť EÚ schopná viesť simultánne operácie s dvoma BGs v trvaní do 120 dní.

BGs začali byť plne akcieschopné 1. januára 2007, čím bola naplnená jedna súčasť Hlavného cieľa 2010. Ako prvé boli v pohotovosti dve BGs, francúzsko-belgická a BG č. 107 (Nemecko, Holandsko, Fínsko). Zoskupenia sa menia každých šesť mesiacov, takže v júni 2007 vystriedali pôvodné BGs ďalšie, taliansko-maďarsko-slovinské a balkánske (Grécko, Bulharsko, Cyprus a Rumunsko).⁸² Prehľad ďalších zoskupení a ich zloženie sa nachádza v prílohe 1.

---

⁸¹ The EU Battlegroups, dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/091006eubattlegroups_/091006eubattlegroups_en.pdf (13.10.2007)

⁸² LINDSTROM, G.: *Enter the EU Battlegroups*, Chaillot Paper #97, Feb. 2007, dostupné z: <http://www.iss-eu.org/chaillot/chaip97.pdf> (13.10.2007)

5 Spolupráca EÚ – NATO

Až do konca 90. rokov minulého storočia neexistovali žiadne oficiálne vzťahy medzi Severoatlantickou alianciou a EÚ, a to aj napriek tomu, že členská základňa oboch organizácií je do značnej miery totožná. Spolupráca týchto dvoch zoskupení bola dlhý čas reprezentovaná vzťahom NATO – Západoeurópska únia, až kým nedošlo k začleneniu ZEÚ do štruktúr EÚ.

5.1 Budovanie partnerstva

Celý projekt budovania európskej bezpečnosti má začiatky v diskusii o existencii „európskeho piliera NATO“. Existovali dve základné koncepcie: prvá znamenala, že európsky pilier bude jedným z dvoch „stĺpov“ (európskeho a amerického) v rámci NATO; druhá hovorila o európskom pilieri mimo NATO ako o autonómnej inštitúcii Európanov.

Tieto dva prístupy boli badateľné aj v chápaní európskej bezpečnosti a obrany. Kým v kontexte EÚ (reprezentovanom predovšetkým Francúzskom) sa hovorilo o Európskej bezpečnostnej a obrannej politike, v Aliancii sa využívalo označenie Európska bezpečnostná a obranná identita (zástancami boli hlavne USA a Veľká Británia).⁸³ Spor medzi týmito dvoma prístupmi bol vyriešený na berlínskom summite NATO v júni 1996. Tam sa Európania a Američania dohodli na vytvorení jedného európskeho piliera v rámci NATO. Touto dohodou sa snažili vyhnúť vytváraniu duplicitných štruktúr, aby nedochádzalo k zbytočnému plytvaniu už i tak obmedzených zdrojov. Európske sily by mali byť síce od NATO oddeliteľné, ale nie oddelené („separable but not separate“).

Ďalším významným stretnutím bol britsko-francúzsky summit v St. Malo v decembri 1998, kde sa predstavitelia oboch krajín zhodli na nutnosti vytvorenia spoločnej obrany (zo strany Veľkej Británie to bol obrat v postoji k európskej obrane). Stanovisko USA k európskej spoločnej obrane v tomto období formulovala Madeleine Albrightová ako 3D: „no decoupling“ – žiadne rozpojenie bezpečnosti EÚ od NATO, „no duplication“ – žiadne zdvojenie kapacít NATO a „no discrimination“ – žiadna diskriminácia členov NATO, ktorí nie sú členmi EÚ.⁸⁴

---

⁸³ ZÁVĚŠICKÝ, J.: *Institucionální vztah evropské bezpečnosti a obranné politiky a NATO*, In: *Vojenské rozhledy*. Teoretický časopis Armády České republiky. Praha. ISSN 1210-3292. Roč. 13, č. 14, str. 15

⁸⁴ ALBRIGHT, M.: *The Right Ballance will secure NATO's Future*, *Financial Times*, December 7, 1998, str. 16

V apríli 1999 na summite vo Washingtone predstavitelia Aliancie oznámili, že sú pripravení poskytnúť EÚ prístup k vybraným vojenským kapacitám a zdrojom NATO. Zároveň pripomenuli, že NATO má pri nasadzovaní jednotiek do akcie prednosť (koncept „NATO first“) a že EÚ sa bude angažovať iba tam, kde sa vojenské sily NATO nepodieľajú na riešení.

Na washingtonský summit nadviazal summit v Kolíne nad Rýnom, kde sa rozhodlo o definitívnom začlenení úloh ZEÚ do EÚ a postupnom rozpustení ZEÚ. Boli prijaté závery, že „je nevyhnutné, aby EÚ disponovala operačnými kapacitami i prostriedkami rozhodovania o ich použití v prípadoch, keď sa NATO nepodieľa na riešení ako celok“.⁸⁵

Na začiatku decembra 1999 charakterizoval generálny tajomník NATO George Robertson vzťahy medzi NATO a EÚ ako tzv. 3I: „Indivisibility of the Alliance“ – nedeliteľnosť transatlantickej bezpečnosti, „Improved European Capabilities“ – zlepšenie schopností európskej obrany a „Inclusiveness of All Partners“ – zapojenie všetkých spojencov.⁸⁶ To už bolo pozitívne vymedzenie vzťahu medzi oboma organizáciami, na rozdiel od negatívneho vymedzenia M. Albrightovej.

Krátko nato sa konal summit Európskej rady v Helsinkách, kde sa prerokovali i otázky týkajúce sa vzťahu EÚ – NATO. Prijaté boli niektoré dôležité rozhodnutia:

- budú vypracované modalities pre konzultácie, spoluprácu a transparentnosť medzi EÚ a NATO;
- budú definované príslušné spôsoby, ktoré umožnia členom NATO, ktorí nie sú členmi EÚ, a iným zainteresovaným štátom, pri zachovaní samostatného rozhodovania Únie, prispievať EÚ pri zvládaní kríz pod jej vedením;
- EÚ si ponechá nezávislosť pri rozhodovaní o začatí a vedení vojenských operácií;
- EBOP nepovedie k zdvojovaniu kapacít NATO ani k vytváraniu európskej armády.⁸⁷

---

⁸⁵ Kolínske zasadnutie Európskej rady, dostupné z:

http://europa.eu.int/council/off/conclu/june99/june99_en.htm (16.10.2007)

⁸⁶ ROBERTSON, G.: *Statement to the Press, 2.12.1999*, dostupné z:

<http://www.nato.int/docu/speech/1999/s991202a.htm> (17.10.2007)

⁸⁷ Helsinki European Council 10 and 11 December 1999, Presidency Conclusions, dostupné z:

http://www.europarl.europa.eu/summits/hell1_en.htm (22.10.2007)

Na summite sa vyriešil aj jeden z najzávažnejších sporov s Alianciou ohľadom konceptu „NATO first“. Formulácia „where NATO as a whole is not engaged“ vyjadrovala uznanie požiadavky NATO zo strany EÚ.⁸⁸

V júni 2000 na summite v Santa Maria da Feira boli založené štyri pracovné skupiny, ktorých úlohou bolo riešiť otázky spolupráce EÚ a NATO. Tematicky boli skupiny zamerané takto:

- *Bezpečnostná spolupráca* – išlo o ustanovenie bezpečnostných štandardov v EÚ zaisťujúcich ochranu utajovaných skutočností a umožňujúcich odovzdávanie citlivých (utajovaných) dokumentov medzi oboma organizáciami;
- *Obranné schopnosti* – konkrétne definovanie vojenských schopností EÚ v rámci Európskeho základného cieľa a jeho previazanie s obdobnou Iniciatívou na posilnenie obranných schopností NATO;
- *Prístup EÚ k prostriedkom a schopnostiam NATO (problematika Berlín Plus)* – v prípade operácií pod vedením EÚ mala Únia získať zaručený prístup k vopred identifikovaným kolektívnym prostriedkom a schopnostiam NATO; išlo predovšetkým o plánovacie schopnosti, vopred určené vojenské sily a prostriedky a veliace a riadiace štruktúry; ďalšou témou bolo prispôsobenie obranného plánovania Aliancie pre potreby európskych štátov;
- *Podoba stáleho usporiadania vzťahov EÚ-NATO* – išlo o nájdenie princípov a foriem každodennej spolupráce oboch organizácií.

Tieto pracovné skupiny existovali až do konca roka 2002.⁸⁹

5.1.1 Deklarácia EÚ – NATO ohľadom EBOP

Stále však neexistovala platforma, na ktorej by oficiálne fungovala spolupráca medzi NATO a EÚ. Prijatiu takejto dohody bránilo Turecko v dôsledku komplikovaných grécko-tureckých vzťahov. Našťastie sa postoj Turecka postupne zmenil a to umožnilo podpísanie tzv. deklarácie o „novej ére spolupráce medzi oboma organizáciami“. Deklarácia bola podpísaná 16. decembra 2002 generálnym tajomníkom NATO G. Robertsonom a vysokým predstaviteľom pre SZBP J. Solanom. Obaja

---

⁸⁸DUBSKÝ, Z.: Bezpečnostní a politická dimenze integračního procesu (Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU). 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1152-5, str. 113

⁸⁹ Ten istý zdroj, str. 117

predstavitelia privítali rozvíjajúce sa strategické partnerstvo, potvrdili rozdielne úlohy NATO a EBOP v rámci spolupráce a takisto odhodlanie posilňovať svoje operačné kapacity. V deklarácii boli definované základné princípy, na ktorých je vzťah EÚ–NATO založený:

- partnerstvo (zaisťujúce, že sa pri riešení krízových situácií organizácie vzájomne podporujú; zároveň pripúšťa, že EÚ a NATO sú založením rozdielne organizácie);
- efektívne vzájomné konzultácie, dialóg, spolupráca a transparentnosť;
- rovnosť a patričný ohľad na samostatné rozhodovanie a vlastné záujmy EÚ a Severoatlantickej aliancie;
- rešpektovanie záujmov členských štátov EÚ a NATO;
- rešpektovanie princípov Charty Spojených národov;
- súdržný, transparentný a vzájomne posilnený vývoj vojenských kapacít spoločných pre obe organizácie.⁹⁰

Tento dokument ako prvý vytvára skutočný rámec spolupráce, ktorý neskôr Únii umožnil prevziať niekoľko operácií, ktoré boli dovtedy pod záštitou NATO. Naďalej sa prízvukuje, aby nedochádzalo k vytváraniu duplicitných kapacít a konkurencie.

5.1.2 Dohody Berlín Plus

Posledným dôležitým krokom a predpokladom na realizáciu prevzatia operácií doposiaľ vedených NATO bolo prijatie dohôd Berlín Plus dňa 17. marca 2003. Základnou myšlienkou dohôd bola možnosť prístupu EÚ ku kapacitám a zdrojom NATO (v operáciách, kde sa NATO ako celok nebude angažovať). Hlavné princípy spolupráce sú:

- zaručený prístup EÚ k plánovacím kapacitám NATO,
- zoznam kapacít, ktoré je NATO ochotné poskytnúť Únii na jej operácie,
- identifikácia možností velenia operácií vedených EÚ a posilnenie úlohy vrchného veliteľa spojeneckých síl v Európe (DSACEUR), ktorý môže byť EÚ poverený velením operácie v rámci EBOP,

---

⁹⁰ EU – NATO Declaration on ESDP, dostupné z: <http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-142e.htm> (31.10.2007)

- ďalšie postupné úpravy obranného plánovacieho systému NATO, aby lepšie reflektoval dostupnosť ozbrojených síl pre operácie v rámci EBOP,
- tzv. bezpečnostná dohoda o výmene tajných informácií medzi NATO a EÚ,
- postupy uvoľňovania, monitorovania, navrátenia a sťahovania aliančných kapacít,
- systém vzájomných konzultácií týkajúcich sa predovšetkým vojenských operácií pod hlavičkou EÚ, v ktorých sa využívajú kapacity a prostriedky NATO.⁹¹

I keď dohody Berlín Plus predstavujú zreteľný pokrok vo formalizácii vzťahov medzi NATO a EÚ, sú definované príliš úzko na to, aby sa dali použiť aj na rozsiahle spoločné operácie vyžadujúce rýchle nasadenie jednotiek alebo zahrňujúce okrem etapy vojenského riešenia krízy i následnú stabilizáciu a rekonštrukciu oblasti.⁹² Navyše, Berlín Plus sa vzťahuje iba na operácie v rámci EBOP, pri ktorých má EÚ zaručený prístup ku kapacitám NATO. Sama organizácia však vlastní iba minimálne vojenské kapacity, väčšina patrí členským krajinám a na ich kapacity sa Berlín Plus nevzťahuje. Rozsah akejkoľvek operácie je tým veľmi obmedzený.⁹³

Aj napriek určitým slabším, ktoré dohody Berlín Plus obsahujú, na ich základe už úspešne prebehli dve operácie pod záštitou EBOP. Po prvý krát boli dohody uplatnené vo fYROM-e v rámci misie Concordia a neskôr i v operácii Althea v Bosne a Hercegovine (bližšie k jednotlivým operáciám v časti 4).

5.2 Problémy spolupráce

Doterajší vývoj potvrdil, že spolupráca medzi NATO a EÚ môže fungovať. Operácie Concordia i Althea sú dôkazom tohto fungujúceho partnerstva. Ešte stále však v mnohých oblastiach existujú problémy, ktoré treba riešiť.

Jedným z nich je nevyváženosť vo výdavkoch na zbrojenie. Spojené štáty vydávajú na vývoj moderných vojenských technológií a zbrojenie najviac prostriedkov na svete a európske štáty sú od USA z tohto pohľadu dosť závislé. Na základe získaných údajov Európska obranná agentúra porovnala výdavky členských štátov EÚ

⁹¹ NATO – EU: A strategic partnership, How did the policy evolve?, dostupné z: <http://www.nato.int/issues/nato-eu/evolution.html> (15.10.2007)

⁹² BURWELL, F. a kol: *Transatlantic Transformation: Building a NATO – EU Security Architecture*, dostupné z: http://www.acus.org/docs/0603-Transatlantic_Transformation.pdf (28.10.2007), str. ix

⁹³ Ten istý zdroj, str. 14

a USA na obranu v roku 2005. Podľa údajov Američania utratili na obranu 406 miliárd €, čo je viac ako dvojnásobok výdavkov EÚ – 193 miliárd €. ⁹⁴

Isté ťažkosti sa objavujú aj v súvislosti s ozbrojenými silami oboch organizácií. V rámci NATO fungujú Sily rýchlej reakcie (NRF) a v rámci EÚ Bojové zoskupenia (BG). Obe už dosiahli plnú operačnú schopnosť a sú teda pripravené zasiahnuť. Obavy opäť vyplývajú z možnej duplicity, resp. väčšej pozornosti venovanej BGs (vzhľadom na to, že z 26 členov NATO je 21 členských štátov EÚ). NRF i BGs by mali fungovať na komplementárnej báze, aby nedochádzalo k zbytočnému plytvaniu obmedzených finančných prostriedkov. Preto je dôležité, aby „štandardy konceptov síl rýchlej reakcie oboch organizácií boli v maximálnej miere harmonizované“ ⁹⁵.

Pre partnerstvo NATO – EÚ je rozhodujúci vzťah USA – EÚ. Preto k značnému politickému rozkolu došlo kvôli vojenskej akcii v Iraku. Vojna v Iraku mala negatívny vplyv aj na Európu samotnú. Ako spojenci USA sa jednoznačne ukázali Veľká Británia a Poľsko. Španielsko bolo spojencom od začiatku, ale po zmene vlády svojich vojakov z Iraku ihneď stiahlo. Portugalsko, Taliansko, Dánsko, Maďarsko, Česká republika či Slovensko sa takisto zaradili medzi spojencov, ale ich postoj nebol jednoznačný. Naopak, Nemecko, Francúzsko, Belgicko a Luxembursko inváziu do Iraku odmietli. Tento nejednotný zahraničnopolitický postoj jednotlivých členských štátov EÚ (resp. kandidátov na členstvo) znamenal už, bohužiaľ, ďalší z neúspechov SZBP. Objavili sa dokonca aj prognózy, že nezhody medzi európskymi štátmi kvôli vojne v Iraku by mohli znamenať koniec Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, no našťastie sa nevyplnili. ⁹⁶

Po celé obdobie budovania EBOP ide o novú definíciu vzťahov USA s EÚ. Doterajšia prílišná závislosť západnej Európy od USA v bezpečnostnej oblasti bola na oboch stranách Atlantiku neudržateľná, ale išlo a ide o vhodné formy ako spojenectvo v praxi vykonávať. Celú situáciu komplikuje i tesná väzba celej problematiky na NATO. USA by samozrejme dali prednosť tomu, aby emancipácia Európy a budovanie európskeho piliera NATO prebiehalo v rámci Aliancie, pretože tam majú rozhodujúci vplyv. Ale práve z tohto dôvodu dávajú niektoré európske štáty prednosť posilneniu

---

⁹⁴ European – United States Defence Expenditure in 2005, dostupné z:

<http://www.eda.europa.eu/genericitem.aspx?area=Facts&id=178> (3.11.2007)

⁹⁵ DUBSKÝ, Z.: Bezpečnostní a politická dimenze integračního procesu (Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU). 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1152-5, str. 121

⁹⁶ ORT, A. a kol.: Bezpečnost Evropy a Česká republika, 1. vyd. Praha: Professional Publishing 2005, ISBN 80-86419-81-9, str. 108

úlohy EÚ. Američania chcú, aby európske obranné štruktúry iba doplňovali kapacity NATO, aby bola zachovaná akási nadradenosť NATO ako organizácie, ktorá prvá rozhodne, či chce danú krízu riešiť sama alebo ju prenechá EÚ⁹⁷ (výnimku z tohto pravidla zatiaľ tvorí operácia Artemis, ktorá nebola s NATO ani konzultovaná).

Na rozvoj spolupráce medzi Severoatlantickou alianciou a Európskou úniou malo negatívny vplyv i rozšírenie EÚ v roku 2004 – predovšetkým zo strany Turecka (člen NATO, spojenec USA). V tomto roku sa totiž členom EÚ stal Cyprus a Turecko ani naďalej nesúhlasí, aby sa Cyprus zúčastňoval na spolupráci NATO s EÚ. V súčasnosti Cyprus nie je členom Euroatlantickej rady partnerstva a NATO s ním ani nemá podpísanú bezpečnostnú dohodu. EÚ argumentuje tým, že i keď na základe Kodanského summitu z roku 2002 sú Cyprus a Malta vylúčené z otázok týkajúcich sa Berlína Plus a rozvoja kapacít EBOP, v žiadnom prípade to neznamena úplné vylúčenie zo SZBP.⁹⁸

Často spolupráca stroskotá na tom, že sa jednotlivé strany nevedia dohodnúť. K takejto situácii došlo, keď EÚ i NATO chceli poskytnúť pomoc Africkej únii pri operácii v Dárfúre, no k rokovaniam mohlo dochádzať iba neoficiálne. Výsledok je taký, že „v Sudáne sú viazané vojenské kapacity EÚ i NATO. Vojenské štáby aj experti prítomní v Sudáne spolupracujú, ale ich úlohy sú rozdelené, pretože nepôsobia spoločne, ale vedľa seba“.⁹⁹

5.3 Efektívnejšie partnerstvo NATO – EÚ

Spolupráca medzi oboma organizáciami funguje na rôznych úrovniach. Čo sa týka technickej stránky využívania mechanizmu Berlín Plus, tá funguje bezproblémovo. Lepšej súčinnosti však bráni politická rovina a ani konzultácie prebiehajúce doposiaľ medzi NATO a EÚ nie sú príliš účinné. Je preto potrebné vyvinúť nové mechanizmy, ktoré budú vhodnejšie na prekonávanie spoločných bezpečnostných hrozieb.

V marci 2006 bol publikovaný dokument *Transatlantic Transformation: Building a NATO-EU Security Architecture*, vypracovaný skupinou expertov na transatlantické vzťahy z Atlantického rady Spojených štátov. Zaoberá sa zlepšením

---

⁹⁷ DUBSKÝ, Z.: *Bezpečnostní a politická dimenze integračního procesu (Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU)*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1152-5, str. 128

⁹⁸ Ten istý zdroj, str. 121

⁹⁹ Ten istý zdroj, str. 122

a zefektívnením spolupráce NATO – EÚ. Tieto odporúčania by sa dali zhrnúť do niekoľkých bodov:

- Je potrebné vytvoriť mechanizmus, ktorý umožní spustiť spoločnú akciu (vrátane spoločného plánovania, zapojenia vojenských a civilných síl oboch organizácií bez zbytočných konfliktov a nedorozumení, jednotného veliteľstva a rozhodnutia o hlavnej zodpovednosti jednej z organizácií za danú spoločnú operáciu);
- Obe organizácie musia zvyšovať svoje kapacity tak, aby ich jednotky boli kompatibilné a schopné vzájomnej spolupráce. Nie je nutné, aby každá z organizácií mala jednotky pre všetky typy misií, pretože ide o mnoho rôznorodých úloh (od vojnového boja, cez udržiavanie mieru až po stabilizáciu situácie a obnovu oblasti). Bezproblémová spolupráca medzi jednotkami by mala byť zaistená pravidelnými konzultáciami medzi Európskou obrannou agentúrou a NATO;
- Integrované zdroje a nástroje NATO a EÚ musia umožniť, aby sa v rámci jednej misie (t.j. bez výmeny jednotiek) mohli uskutočniť jednak vojenské operácie, jednak následná stabilizácia a rekonštrukcia oblasti;
- Konzultácie, ktoré doposiaľ medzi EÚ a NATO prebiehali, nie sú príliš účinné. Právomoci jednotlivých zástupcov na týchto konzultáciách boli často rozdielne, a preto sa ani nemohlo dospieť k žiadnemu stanovisku. Je teda nevyhnutné, aby častejšie a pravidelne prebiehali zasadnutia na úrovni ministrov všetkých členských krajín EÚ a NATO. Potrebné je i fórum na konzultácie na úrovni veľvyslancov pre prípad, že by ministerské rozhovory boli z dôvodov prílišného presadzovania národných záujmov zablokované;
- Ďalším dôležitým bodom je zavedenie konzultácií pred spustením vojenskej operácie kdekoľvek vo svete. EÚ i NATO majú iba minimálne „vlastné“ kapacity – väčšina prostriedkov patrí členským krajinám, preto je vhodné, aby EÚ, NATO či ktorýkoľvek z členských štátov svoje rozhodnutie danú akciu spustiť konzultoval s ostatnými, pretože sa tak riziko akcie bude týkať aj ich jednotiek.¹⁰⁰

---

¹⁰⁰ BURWELL, F. a kol: *Transatlantic Transformation: Building a NATO-EU Security Architecture*, dostupné z: http://www.acus.org/docs/0603-Transatlantic_Transformation.pdf (28.10.2007), str. 15-19

Dialóg medzi EÚ a NATO viazne. V Správe o zahraničnej politike Českej republiky za rok 2006 sa na margo vzťahov NATO – EÚ dokonca konštatuje, že „v roku 2006 bohužiaľ pokračovala patová situácia vo vzťahoch medzi NATO a EÚ. Organizácie boli schopné spoločne oficiálne rokovať iba niekoľkokrát o operácii v Bosne a Hercegovine a raz neformálne o situácii v Dárfúre.“¹⁰¹ Zdá sa, akoby obe organizácie pochádzali z rozdielnych svetov, hoci obe zdieľajú podobné princípy a ich členská základňa je z väčšej miery totožná. Ak sa nevedia dohodnúť organizácie si tak blízke, s akými ťažkosťami potom musia prebiehať rokovania a dohody so štátmi a subjektmi, ktoré sú od nás hodnotovo vzdialené?

5.4 Možné oblasti spolupráce

NATO a Európska únia čelia v mnohých oblastiach podobným výzvam. Jedným z príkladov je Afganistan. Ten sa stal ústredným bodom transatlantickej spolupráce vo svete mimo územia Európy. Afganistan je kľúčovým testom schopnosti NATO zaistiť bezpečnosť v období celkovej premeny a EÚ je takisto hlboko zaangažovaná pri uskutočňovaní zmien v tejto krajine. Za posledných päť rokov poskytla pomoc vo výške 3,7 miliárd €¹⁰² a v novembri 2006 Európska komisia schválila 10,6 milióna €¹⁰³ na podporu poskytovania služieb a zlepšenie vládnutia prostredníctvom provinčných rekonštrukčných tímov NATO. Od júna 2007 na území pôsobí policajná misia EÚ EUPOL Afghanistan.

Iným príkladom je Kosovo. Otázka štatútu tejto provincie stále nie je vyriešená a po odmietnutí Ahtisaariho plánu a vyjadreniach kosovských Albáncov, že ak nedôjde k dohode do 10. decembra tohto roku, vyhlásia jednostranne samostatnosť, sa zdá, že situácia v Kosove ešte dlho nebude jednoduchá. V oblasti pôsobia sily NATO podporujúce mier a stabilitu (KFOR) a postupne by ich úlohy mala prevziať Európska únia.

Ďalšia produktívna oblasť novej spolupráce NATO – EÚ na Balkáne môže vzniknúť rozšírením stretnutí ministrov obrany juhovýchodnej Európy (SEDM) o dimenziu civilného núdzového plánovania a sformovaním stretnutí ministrov pre vnútornú bezpečnosť juhovýchodnej Európy (SEHDM). Prepojením nového orgánu

---

¹⁰¹ Ministerstvo zahraničných vecí České republiky: Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2006 do prosince 2006, Praha 2007, ISBN 978-80-86345-58-1, str. 73

¹⁰² BRIMMER, E.: *Seeing blue: American visions of the European Union*, Chaillot Paper #105, Sept. 2007, dostupné z: <http://www.iss.europa.eu/chaillot/chai105.pdf> (4.11.2007)

¹⁰³ POP, A.: *NATO a Európska únia – spolupráca a bezpečnosť*, dostupné z: <http://www.nato.int/docu/review/2007/issue2/slovak/art6.html> (4.11.2007)

s Regionálnym centrom na boj s medzinárodným zločinom Iniciatívy spolupráce juhovýchodnej Európy (SECI) v Bukurešti by sa spojenie SEHDM – SECI mohlo stať organizačným jadrom na realizáciu koordinovanej stratégie NATO a EÚ na západnom Balkáne. Následne by mohlo byť využité na boj proti obchodu s drogami, ľahkými a ručnými zbraňami, ako aj s bielym mäsom.¹⁰⁴

Čiernomorský región je ďalším, kde majú obe organizácie spoločné záujmy – udržanie bezpečnosti, zlepšenie ekonomických vyhliadok regiónu, podpora reformy bezpečnostného sektora, obmedzenie obchodu so zbraňami, drogami a ľuďmi, zlepšenie kontrol hraníc a demokratizácia – ale nemajú spoločnú strategickú víziu. Jednotnému postupu bránia koncepčné rozdiely, pretože „EÚ chce prostredníctvom svojej Európskej susedskej politiky vytvoriť okolo svojej periferie ‘prstenec priateľov’, vrátane Čierneho mora, a na druhej strane NATO, argumentujúc, že región je tak mostom k regiónu Kaspického mora bohatému na energiu, ako aj bariérou proti transnacionálnym hrozbám, podporuje koncepciu regiónu ako ‘mosta/bariéry’“.¹⁰⁵

Do budúcnosti by sa mohla zlepšiť súčinnosť Európskej únie a Severoatlantickej aliancie aj v oblasti takých hrozieb, ako sú bioteroristické útoky či pandémie. Na úspešné zvládnutie týchto výziev „musia EÚ a NATO lepšie využívať spoločné informácie a kompetencie, posilniť zameranie na riadenie rizík, lepšie si uvedomovať reakcie iných kultúr, mať najlepšie spoločné štandardy na medzinárodnej úrovni a dosiahnuť vyšší stupeň pripravenosti. Z inštitucionálneho pohľadu by mohli zohrať vedúcu úlohu vo vytvorení tejto potrebnej koordinácie Európske centrum prevencie a kontroly ochorení a Centrum NATO pre zbrane hromadného ničenia“.¹⁰⁶

V každom prípade sa musia NATO i EÚ snažiť o zlepšenie vzájomného dialógu. Organizácie zdieľajú kľúčové bezpečnostné hrozby a ich hlbšia spolupráca v boji proti týmto hrozbám by bola prirodzená.

---

¹⁰⁴ POP, A.: *NATO a Európska únia – spolupráca a bezpečnosť*, dostupné z: <http://www.nato.int/docu/review/2007/issue2/slovak/art6.html> (4.11.2007)

¹⁰⁵ Ten istý zdroj.

¹⁰⁶ Ten istý zdroj.

Záver

Európska únia je jedným z najvýznamnejších integračných zoskupení, ale jej sila sa dlhú dobu prejavovala len v rovine ekonomickej. Medzi členskými krajinami síce existovala i politická spolupráca, ale jej výsledky boli skôr symbolické. Až Maastrichtská zmluva dala vzniknúť Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike a postupom času došlo k vytvoreniu Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky (EBOP).

Táto práca sa zaoberá práve fungovaním EBOP. Od svojho vzniku sa malými i veľkými krokmi posúva dopredu a reaguje na meniacu sa bezpečnostnú situáciu vo svete. Má svojich zástancov i odporcov, zažila úspechy i neúspechy. Najväčšou skúškou prešla v období irackej krízy, keď sa názory predstaviteľov členských štátov zásadne líšili, v mnohých mestách prebiehali rozsiahle demonštrácie proti vojenskému zásahu a objavili sa dokonca i dohady o možnom krachu Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Takýto scenár sa nešťastie nenaplnil a Európa mohla pokračovať v ďalšom budovaní spoločnej bezpečnosti a obrany.

Je paradoxné, že citát na prvej strane diplomovej práce pochádza z internetových stránok Ministerstva zahraničných vecí Českej republiky. Pritom českí euroskeptici by najradšej celú (politickú) integráciu zavrhlí. Euroskeptici sa hlasne začali ozývať predovšetkým v súvislosti s Ústavnou zmluvou EÚ. Ich postoj však nie je radikálny len voči Ústavnej zmluve, ale voči Európskej únii ako takej. Najradšej by Úniu videli, aby fungovala len ako určitá zóna voľného obchodu. Takáto vízia je však v súčasnosti dosť nereálna, vzhľadom na to, že v členských krajinách EÚ prevláda názor o správnosti ďalšieho rozvíjania politickej spolupráce a integrácie aj v oblasti zahraničnej politiky, bezpečnosti a obrany.

V oblasti bezpečnosti a obrany je spolupráca mimoriadne dôležitá. Hrozby dnešného sveta sú natoľko vážne a rozsiahle, že je nemožné bojovať proti nim samostatne. A hoci sa to euroskeptikom nepáči, práve hlbšia a užšia spolupráca je tá správna cesta, ktorou by sa mala Európska únia uberať. V bezpečnostnej stratégii je vyjadrená vôľa EÚ stať sa globálnym hráčom vo svetovom dianí. A ako inak môžeme k tomuto požadovanému stavu dospieť, ak nie spoločnými krokmi? Európska únia je založená na tom, že zdieľa a presadzuje záujmy, ktoré nie sú v záujme určitého štátu, ale v záujme celku. Vďaka tomu boli dosiahnuté mnohé úspechy či už v oblasti tržného hospodárstva, ochrany životného prostredia, ale i na poli bezpečnosti a obrany.

Rozhodovanie v EÚ je pri súčasných 27 členských štátoch často komplikované. A predstavme si, že by tieto štáty fungovali „len“ na medzivládnej spolupráci, ako si to želajú euroskeptici. To by už asi Európa veľa spoločných krokov nepodnikla a ťažko by mohla mať ambíciu stať sa významným globálnym hráčom.

Z hľadiska zaistovania bezpečnosti vo svete je veľmi dôležitá spolupráca Európskej únie a Severoatlantickej aliancie. Na základe doterajších skúseností môžeme konštatovať, že spolupráca, hoci nie je bezproblémová, funguje. Od roku 2003 môže EÚ využívať plánovacie kapacity NATO k misiám za hranicami Únie v rámci dohôd Berlín Plus. Na základe týchto dohôd už úspešne prebehli dve misie EÚ – Concordia v bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko a Althea v Bosne a Hercegovine.

Pohľad na Európsku bezpečnostnú a obrannú politiku sa na oboch stranách Atlantiku líši. Rovnako sa líšia aj výdaje na obranu. Spojené štáty vynakladajú v tomto sektore dvakrát toľko ako Európska únia a podnecujú Úniu, aby jej členské štáty vynakladali viac prostriedkov na obranu, a aby EÚ v rámci EBOP prevzala určitý podiel zodpovednosti za udržiavanie svetovej bezpečnosti. Súčasne by však radi videli, aby sa EBOP rozvíjala v rámci NATO. K takémuto prístupu sa prikláňa aj Veľká Británia. Naopak Francúzsko je hlavným zástancom autonómnych kompetencií EBOP, a teda podporuje silnejšie postavenie EÚ.

Celkový prístup Spojených štátov a Európskej únie k bezpečnosti a obrane je rozdielny, čo vyplýva z bezpečnostných stratégií oboch aktérov. EÚ presadzuje tzv. efektívny multilateralizmus – systém postavený na vzájomnej spolupráci a odvolávajúci sa na princípy Charty OSN. Spojené štáty síce vo svojej stratégii z roku 2006 zavádzajú pojem multilateralizmus, ale v skutočnosti neopustili unilaterálny princíp. Je to zrejme aj v prístupe k Rade bezpečnosti OSN. Únia bez jej súhlasu neuskutoční žiadnu operáciu, naopak Spojené štáty súhlas Rady bezpečnosti pri uskutočňovaní svojich akcií nepovažujú za nevyhnutný.

Európska únia pri zaistovaní bezpečnosti spolupracuje okrem Organizácie spojených národov, Spojených štátov amerických a Severoatlantickej aliancie aj s Organizáciou pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe. S OBSE sa zameriavajú na bezpečnosť, stabilitu a mier v Európe, prípadne v oblastiach susediacich s kontinentom, ktoré majú na európsky vývoj priamy vplyv. Za jednu z hlavných úloh považujú obe organizácie predovšetkým predchádzanie konfliktom. Spolupráca by sa mohla ďalej

prehĺbit' v operáciách krízového manažmentu i v postkonfliktnej obnove, OBSE by mohla využívať civilné, policajné i vojenské kapacity EÚ.

Významným aktérom svetového diania, s ktorým EÚ spolupracuje, je i Rusko. Avšak v mnohých oblastiach nemôžu nájsť predstavitelia Ruska a EÚ spoločnú reč. Ani posledný summit Ruska a EÚ v októbri 2007 nepriniesol zásadné zblíženie. Európsko-ruský vzťah sa zhoršil kvôli rastúcemu napätiu vo vzájomných politických a hospodárskych vzťahoch i kvôli niektorým sporným medzinárodnepolitickým otázkam, akými sú budúci štatút Kosova, blízkovýchodný mierový proces, jadrový program Iránu, či plánovaná inštalácia „raketového dáždника“ v Poľsku a Českej republike. Budúcnosť ukáže, ako (a či) sa postoje EÚ a Ruska zblížia.

Európska únia sa nestará o bezpečnosť len na svojom kontinente, ale čoraz viac sa angažuje za jeho hranicami. Svoje misie vyslala na pomoc do Iraku, Afganistanu, Sudánu či Konžskej demokratickej republiky a najnovšie plánuje vyslať jednotky i do Čadu. Bohužiaľ v týchto oblastiach nie je EÚ vždy úspešná. Misia v Afganistane trvá už päť mesiacov a zatiaľ sa v podstate nepodarilo spustiť policajnú reformu, situácia v Iraku pripomínajúca občiansku vojnu takisto neposkytuje priestor pre veľký úspech európskej misie. V Sudáne zasa zlyhala komunikácia medzi EÚ a NATO a preto tam obe organizácie síce pôsobia, ale nie spoločne, len vedľa seba. Operácie v KDR síce prebehli (prebiehajú) úspešne, ale situácia v krajine je aj naďalej nestabilná, preto je prítomnosť európskych zložiek stále nutná.

Čo sa týka pôsobenia EÚ v Európe, zameriava sa predovšetkým na oblasť Balkánu. Uskutočnila úspešné misie v bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko a v súčasnosti sa misie zameriavajú na pomoc pri reformovaní armády a policajných zložiek v Bosne a Hercegovine. K zjednoteniu jednotlivých zložiek zatiaľ nedošlo, ale boli urobené dôležité kroky na postupnú implementáciu reforiem.

Najväčšou výzvou, ktorá pred EÚ momentálne stojí, je otázka Kosova. Kosovskí Albánci sú pripravení vyhlásiť krátko po 10. decembri jednostranne samostatnosť, ak nedôjde k prijatiu dohody akceptovateľnej pre obe strany. Rokovania, ktoré v súčasnosti prebiehajú, však nedávajú veľké nádeje, že takáto dohoda bude prijatá. Nech už situácia dopadne akokoľvek, EÚ musí byť pripravená riešiť množstvo problémov v oblasti, či už ide o etnický problém, stratu dôvery časti obyvateľstva voči jednotkám medzinárodnej správy alebo nedôveru voči Únii samotnej. V apríli tohto roku Rada rozhodla

o vytvorení plánovacieho tímu, ktorý má byť prípravou pre posilnenú prítomnosť EÚ v oblasti.

Ak Kosovo získa nezávislosť (a pravdepodobne ju získa), môže to mať pre Európu niekoľko dôsledkov. Hoci vo všetkých dokumentoch a vyhláseniach stojí, že prípad Kosova sa nestane precedensom, niektoré krajiny sa obávajú zosilnených separatistických tendencií jednotlivých menších. Kosovo pravdepodobne nebude uznané kolektívne, ale skôr sa javí, že členské štáty EÚ ho uznajú jednotlivo. To by znamenalo ďalší prešľap SZBP, ktorá by opäť nedokázala dospieť k jednotnému stanovisku.

V čase obhajoby tejto práce už bude pravdepodobne jasné, aký štatút provincia získa.

Zoznam použitej literatúry

Tlačené publikácie

DUBSKÝ, Z.: Bezpečnostní a politická dimenze integračního procesu (společná zahraniční a bezpečnostní politika EU). Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1152-5.

LEŠKA, V.: KBSE/OBSE: Minulost, přítomnost, perspektivy. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-85864-32-0.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2006 do prosince 2006. Praha 2007. ISBN 978-80-86345-58-1

ORT, A. a kol.: Bezpečnost Evropy a Česká republika, 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2005. ISBN 80-86419-81-9

Články a internetové zdroje

A Secure Europe in a Better World – European Security Strategy, dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>

Akcia EÚ na podporu misie Africkej únie (AÚ) AMIS II v Sudáne/Darfúre, dostupné z: <http://www.mosr.sk/misia-amis>

ALBRIGHT, M.: *Bridges, Bombs or Bluster?* Foreign Affairs, Sept/Oct 2003, dostupné z: <http://www.foreignaffairs.org/20030901faessay82501/madeleine-k-albright/bridges-bombs-or-bluster.html>

ALBRIGHT, M.: *The Right Ballance will secure NATO's Future*, Financial Times, December 7, 1998

Amsterdamská zmluva, dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/sk/treaties/dat/11997D/word/11997D.doc>

BARAK, R.: *Israeli, Palestinian cops to resume cooperation*, dostupné z: <http://www.haaretz.com/hasen/spages/907533.html>

BÁTOR, P.: *Vojna*, dostupné z: <http://www.mepoforum.sk/index.php?id=90&art=107&cat=66&l=0>

BRIMMER, E.: *Seeing blue: American visions of the European Union*, Chaillot Paper #105, Sept. 2007, dostupné z: <http://www.iss.europa.eu/chaillot/chai105.pdf>

BURWELL, F. a kol: *Transatlantic Transformation: Building a NATO-EU Security Architecture*, dostupné z: http://www.acus.org/docs/0603-Transatlantic_Transformation.pdf

COHEN, R.: *Afghanistan at the Brink*, dostupné z: <http://www.nytimes.com/2007/11/01/opinion/01cohen.html?pagewanted=print>

Council Joint Action of 20 July 2001 on the establishment of a European Union Institute for Security Studies , dostupné z: http://www.consilium.eu.int/uedocs/cmsUpload/1_20020010725en00010004.pdf

DREXLER, O.: Opravdu je Česko euroskeptické?, dostupné z: <http://cs-club.blogspot.com/2007/02/opravdu-je-esko-euroskeptick.html>

EICHLER, J.: *Bezpečnostní strategie USA a EU – shoda i rozdíly*. In: Vojenské rozhledy. Teoretický časopis Armády České republiky. Praha. ISSN 1210-3292. Roč. 13, č. 4 (11.2004)

EU BAM Rafah, dostupné z: <http://www.eubam-rafah.eu/portal/>

EU Integrated Rule of Law Mission for Iraq (EUJUST LEX), dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=823&lang=en&mode=g

EU Military Operation in Democratic Republic of Congo (DRC/Artemis), dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=605&lang=EN&mode=g

EU Military Operation in Former Yugoslav Republic of Macedonia (fYROM/CONCORDIA), dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=594&lang=EN&mode=g

EU Monitoring Mission in Aceh (Indonesia), dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/061215_ACEHfactsheet_061215.pdf

EU-NATO Declaration on ESDP, dostupné z: <http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-142e.htm>

EU Police Advisory Team in the Former Yugoslav Republic of Macedonia (EUPAT), dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=994&lang=EN&mode=g

EU Police Mission in Afghanistan (EUPOL AFGHANISTAN), dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/070514_factsheet_EUPOL_AFGH.pdf

EU Police Mission in Bosnia and Herzegovina (EUPM), dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Factsheet_060312.pdf

EU Police Mission in Bosnia and Herzegovina (Operation EUFOR-Althea), dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/070228AltheaUpdate8a.pdf>

EU Rule of Law Mission to Georgia, dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=701&lang=en

EU support to the African Union Mission in Darfur – AMIS, dostupné z: http://www.consilium.eu.int/uedocs/cmsUpload/070507-factsheet6-AMIS_II.pdf

Eufor RD Congo, dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=1091&lang=EN&mode=g

EUPM in Bosnia and Herzegovina, dostupné z: <http://www.eupm.org>

EUPOL-KINSHASA – The first European Police Mission in Africa, dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/DocumentPresentationEUPOLOctobre2006EN.pdf>

EUPOL RD Congo, dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=1303&lang=EN&mode=g

European Council – Nice, dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/summits/nice1_en.htm

European Defence Agency - Background, dostupné z: <http://www.eda.europa.eu/genericitem.aspx?area=Background&id=122>

European Defence Community, dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/European_Defence_Community

European Navigator, dostupné z: <http://www.ena.lu/mce.cfm>

European Union Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine, dostupné z: <http://www.eubam.org>

European Union Police Mission for the Palestinian Territories, dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/070907-EUPOL_COPPS.pdf

European Union Satellite Centre, dostupné z: <http://www.eusc.europa.eu>

European – United States Defence Expenditure in 2005, dostupné z: <http://www.eda.europa.eu/genericitem.aspx?area=Facts&id=178>

European Security and Defence Policy, dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/European_Security_and_Defence_Policy

Euro-Atlantic Quarterly, dostupné z: <http://www.eaq.sk>

EÚ skúša svoje samostatné vojenské velenie, dostupné z: <http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/clanok/eu-skusa-svoje-samostatne-vojenske-velenie>

FIGULOVÁ A.: *Postoj americkej administratívy k projektu spoločnej európskej obrany*, dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanek/usa-neocon-evropska-obrana.html>

GÁFRIK A. a kol.: *Slovník Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky*. Inštitút bezpečnostných a obranných štúdií Ministerstva obrany SR. Bratislava 2004, dostupné z: <http://www.mosr.sk/ibos/docs/slovník.pdf>

GRANT, CH.: *Reviewing European defence cooperation*, NATO Review, Winter 2003

Helsinki European Council, dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/summits/hell1_en.htm

HERSI A. a kol.: *Národná bezpečnostná stratégia USA (I) – Bushova doktrína v novom kontexte*, dostupné z:

<http://www.mepoforum.sk/index.php?id=135&art=212&cat=75&l=0>

Inštitút EÚ pre obranné štúdie, dostupné z:

<http://www.europskaunia.sk/institutpreobrannestudie>

Jednotná akcia Rady 2005/575/SZBP z 18. júla 2005, ktorou sa zriaďuje Európska akadémia bezpečnosti a obrany (EABO), dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005E0575:SK:HTML>

Jednotný európsky akt, dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/sk/treaties/dat/11986U/word/11986U.doc>

Joint Declaration Issued at the British-French Summit, Saint Malo, France, dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/French-British%20Summit%20Declaration,%20Saint-Malo,%201998%20-%20EN.pdf>

KAYSER, S.: *Rusko odmieta nezávislosť Kosova*, dostupné z:

<http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/clanok/rusko-odmieta-nezavislost-kosova>

KHOL, R.: *Národné bezpečnostné stratégie USA*, Praha, Ústav mezinárodných vzťahů, Mezinárodní vztahy 1/05

Kolínske zasadnutie Európskej rady, dostupné z:

http://europa.eu.int/council/off/conclu/june99/june99_en.htm

KORBA, M.: *Európska bezpečnostná a obranná politika a jej limity*, dostupné z:

http://209.85.135.104/search?q=cache:3FROjn8u_xMJ:www.ciaonet.org/olj/inti/v13n3/inti_v13n3b.pdf+helsinki+summit+1999+bezpecnost&hl=sk&ct=clnk&cd=11&gl=sk&lr=lang_sk

KORBA, M.: *Nová Národnobezpečnostná stratégia USA*. In: Medzinárodné otázky 3/2003

LINDSTROM, G.: *Enter the EU Battlegroups*, Chaillot Paper #97, Feb. 2007, dostupné z: <http://www.iss-eu.org/chaillot/chai97.pdf>

Maastrichtská zmluva, dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/sk/treaties/dat/11992M/word/11992M.doc>

MIKHOS, A.: *Drogová výzva pre Afganistan*, dostupné z:

<http://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/slovak/analysis.html>

Military Staff of the European Union, dostupné z:

<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r00006.htm>

National Security Strategy of the USA 2006, dostupné z:

<http://www.whitehouse.gov/nsc/nss/2006/nss2006.pdf>

NATO-EU: A strategic partnership, How did the police evolve?, dostupné z:

<http://www.nato.int/issues/nato-eu/evolution.html>

NEČEJ, E.: *Kosovo – výzva pre Európsku úniu*, dostupné z:
<http://www.eaq.sk/page.php?doc=104>

Official Journal of the European Communities, Council Decision of 22 January 2001 setting up the Military Committee of the European Union, dostupné z:
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/l_02720010130en00040006.pdf

Official Journal of the European Communities, Council Decision of 22 January 2001 setting up the Political and Security Committee, dostupné z:
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/l_02720010130en00010003.pdf

Official Journal of the European Union, Council Decision 2005/395/CFSP of 10 May 2005 amending Decision 2001/80/CFSP on the establishment of the Military Staff of the European Union, dostupné z: http://www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2005/l_132/l_13220050526en00170024.pdf

Operácie EÚ v rámci EBOP, dostupné z: http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/zoznam_liniek/operacie-eu-v-ramci-ebop

PES Position paper on EU Security and Defence policy, Draft paper – 12.11.06

Petersberg Tasks, dostupné z:
http://europa.eu/scadplus/glossary/petersberg_tasks_en.htm

POP, A.: *NATO a Európska únia – spolupráca a bezpečnosť*, dostupné z:
<http://www.nato.int/docu/review/2007/issue2/slovak/art6.html>

Preparing for a future international and EU presence in Kosovo, dostupné z:
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/EU_Background-May_2007.pdf

PŘÍKRYL, P.: *Washington zveřejnil novou bezpečnostní strategii*, dostupné z:
http://www.amo.cz/cz/vyzkumne_centrum/publikace/?IDp=222

Rada EÚ, LIMITE 14199/06, dostupné z:
http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/14199_06/14199_06sk.pdf

ROBERTSON, G.: *Statement to the Press, 2.12.1999*, dostupné z:
<http://www.nato.int/docu/speech/1999/s991202a.htm>

Rozhodnutie Rady 2007/384/SZBP zo 14. mája 2007, ktorým sa ustanovuje mechanizmus správy financovania spoločných nákladov na operácie EÚ s vojenskými alebo obrannými dôsledkami (ATHENA), dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sk/oj/2007/l_152/l_15220070613sk00140033.pdf

SAMSON I.: *Stredná Európa a Kosovo*, dostupné z:
<http://www.sfpa.sk/dokumenty/publikacie/141>

Santa Maria da Feira European Council, dostupné z:
http://www.europarl.europa.eu/summits/fei1_en.htm

SIEGL, E.: *Reforma armády a policie v Bosně a Hercegovině*, Praha, Ústav mezinárodních vztahů, Mezinárodní politika 11/2005, dostupné z: <http://www.iir.cz/upload/MP/MPArchive/2005/MP112005.pdf>

Slobodná Európa: RAUS, D.: *Neplánovanou témou bruselského summitu EÚ sa stalo velenie európskej obrany*, Rádio Slobodná Európa, 17.10.2003, dostupné z: <http://www.slobodka.org/programs/slovenskoaeu/2003/10/20031017152502.asp>

Slobodná Európa: ŽITNÝ, M.: *Rozširovanie NATO*, dostupné z: <http://www.slobodka.org/programs/rnato/2003/12/20031202151351.asp>

Společná zahraniční a bezpečnostní politika Evropské unie (SZBP EU), dostupné z: <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/default.asp?ido=9865&idj=1&amb=1&trid=1&prsl=&poll=5>

Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika, dostupné z: http://www.nrsr.sk/sub/sk/eu/info/zahranicna_bezpecnostna.html?searchString

Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika, dostupné z: http://sk.wikipedia.org/wiki/Spolo%C4%8Dn%C3%A1_zahrani%C4%8Dn%C3%A1_a_bezpe%C4%8Dnostn%C3%A1_politika

TALBOTT, S.: *War in Iraq, revolution in America*. International Affairs, 2003, vol. 79, n. 5, dostupné z: <http://www.brookings.edu/views/articles/talbott/20031013.pdf>

The EU Battlegroups, dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/091006eubattlegroups_091006eubattlegroups_en.pdf

The EU Operations Centre, dostupné z: http://www.consilium.eu.int/uedocs/cmsUpload/070228-EU_OpsCentre.pdf

The EUSEC RD Congo Mission, dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/071008-EUSEC_FACTSHEET.EN.pdf

The North Atlantic Treaty, dostupné z: <http://www.nato.int/docu/basic/txt/treaty.htm>

Uznesenie Európskeho parlamentu z 27. septembra 2007 o operácii EBOP na východe Čadu a severe Stredoafrickej republiky, dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2007-0419+0+DOC+XML+V0//SK>

Úradný vestník EÚ, dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu>

VRETTOS, K.: *ESDP developments and the Headline Goal 2010 – reply to the annual report of the Council*. Western European Union Parliamentary Assembly, DOCUMENT A/1898, 15 June 2005, http://www.assembly-weu.org/en/documents/sessions_ordinaires/rpt/2005/1898.html

Vysoký predstaviteľ EÚ pre SZBP, dostupné z: http://www.europskaunia.sk/vysoky_predstavitel_eu_pre_szbp

WEISS, T.: *Evropská bezpečnostní strategie ve světle Národní bezpečnostní strategie USA*, dostupné z: http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=733

Western European Union, dostupné z: <http://www.weu.int/>

ZÁVĚŠICKÝ, J.: *Institucionální vztah evropské bezpečnostní a obranné politiky a NATO*, In: *Vojenské rozhledy*. Teoretický časopis Armády České republiky. Praha. ISSN 1210-3292. Roč. 13, č. 14

ZÁVĚŠICKÝ, J.: *Ambice a schopnosti EÚ: Analýza vojenských operací na podporu míru*, Praha, Ústav mezinárodních vztahů, Mezinárodní vztahy 2/2007 ISSN-0323-1844

Zoznam použitých skratiek

AMIS	African Union Mission in Sudan Misia Africkej únie v Sudáne
APM	Acehská pozorovateľská misia
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations, Asociácia krajín juhovýchodnej Ázie
AÚ	Africká únia
BG	Battlegroup, Bojové zoskupenie
COREPER	Comité des représentants permanents, Výbor stálych zástupcov
DSACEUR	Deputy Supreme Allied Command Europe, Zástupca vrchného veliteľa spojeneckých síl v Európe
EABO	Európska akadémia bezpečnosti a obrany
EBOI	Európska bezpečnostná a obranná identita
EBOP	Európska bezpečnostná a obranná politika
EBS	Európska bezpečnostná stratégia
EOA	Európska obranná agentúra
EOS	Európske obranné spoločenstvo
EUBAM	European Union Border Assistance Mission, Hraničná asistenčná misia Európskej únie
EUFOR	European Union Forces, Sily Európskej únie
EUPAT	European Union Police Advisory Team, Policajný poradný tím Európskej únie
EUPM	European Union Police Mission, Policajná misia Európskej únie
EUPT	European Union Planning Team, Plánovací tím Európskej únie
EÚ	Európska únia
FYROM	Former Yugoslav Republic of Macedonia, Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko
GT/VP	Generálny tajomník/Vysoký predstaviteľ

ICO-EUSR	International Civilian Office/EU Special Representative, Medzinárodný civilný úrad/Špeciálny predstaviteľ EÚ
ICTY	International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, Medzinárodný trestný tribunál pre bývalú Juhosláviu
ISS	Institute for Security Studies, Inštitút Európskej únie pre bezpečnostné štúdie
JEA	Jednotný európsky akt
JZR	Juhoslovanská zväzová republika
KBSE	Konferencia o bezpečnosti a spolupráci v Európe
KDR	Konžská demokratická republika
KFOR	Kosovo Force, Kosovské sily
NATO	North Atlantic Treaty Organisation, Organizácia Severoatlantickej zmluvy
NBS	Národná bezpečnostná stratégia
NRF	NATO Response Force, Sily rýchlej reakcie NATO
OSN	Organizácia spojených národov
PBV	Politický a bezpečnostný výbor
SECI	Southeast European Cooperation Initiative, Iniciatíva spolupráce juhovýchodnej Európy
SEDM	Southeast Europe Defence Ministerial, Stretnutie ministrov obrany juhovýchodnej Európy
SEHDM	Southeast European Homeland Defence Ministerial, Stretnutie ministrov vnútornej bezpečnosti juhovýchodnej Európy
SSEÚ	Satelitné stredisko Európskej únie
SZBP	Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika
UNMIK	The Interim United Nations Administration for Kosovo, Dočasná správa OSN pre Kosovo
USA	United States of America, Spojené štáty americké
VŠEÚ	Vojenský štáb Európskej únie

VVEÚ	Vojenský výbor Európskej únie
ZEÚ	Západoeurópska únia
ZSSR	Zväz sovietskych socialistických republík

Prílohy

Príloha 1: Bojové zoskupenia

Príloha 2: Prehľad o účasti Českej republiky v mierových misiách EÚ a NATO
v roku 2006

Príloha 3: Zvláštni zástupcovia EÚ

Príloha 4: Bezpečnostná stratégia Európskej únie

Príloha 1: Bojové zoskupenia

Čas	Bojové zoskupenie	Vedúca krajina	Ostatné krajiny	Operačné veliteľstvo
2007 Jan-Jún	Francúzsko-belgické bojové zoskupenie	Francúzsko	Belgicko	Paríž
	Bojové zoskupenie 107	Nemecko	Holandsko, Fínsko	Postupim
2007 Júl-Dec	Taliansko-maďarsko-slovenské bojové zoskupenie	Taliansko	Maďarsko, Slovinsko	Rím
	Balkánske bojové zoskupenie	Grécko	Bulharsko, Cyprus, Rumunsko	Larissa
2008 Jan-Jún	Severské bojové zoskupenie	Švédsko	Fínsko, Estónsko, Írsko, Nórsko	Londýn
	Bojové zoskupenie vedené Španielskom	Španielsko	Nemecko, Francúzsko, Portugalsko	Bude určené neskôr
2008 Júl-Dec	Bojové zoskupenie, základom je Francúzsko a Nemecko	Nemecko	Francúzsko, Belgicko, Luxembursko, Španielsko	Paríž
	Britské bojové zoskupenie	Veľká Británia	Samostatne	Londýn
2009 Jan-Jún	Španielsko-talianske obajživelné bojové zoskupenie	Taliansko	Španielsko, Grécko, Portugalsko	Bude určené neskôr
	Bude určené neskôr	xxx	xxx	xxx
2009 Júl-Dec	Česko-slovenské bojové zoskupenie	Česká republika	Slovensko	Bude určené neskôr
	Bude určené neskôr	xxx	xxx	xxx
2010 Jan-Jún	Bojové zoskupenie vedené Poľskom	Poľsko	Nemecko, Slovensko, Litva, Lotyšsko	Bude určené neskôr
	Britsko-holandské bojové zoskupenie	Veľká Británia	Holandsko	Bude určené neskôr
2010 Júl-Dec	Taliansko-rumunsko-turecké bojové zoskupenie	Taliansko	Rumunsko, Turecko	Bude určené neskôr
	Bude určené neskôr	xxx	xxx	xxx
2011 Jan-Jún	Bojové zoskupenie 107	Holandsko	Nemecko, Fínsko	Bude určené neskôr
	Švédske bojové zoskupenie	Švédsko	Samostatne	Bude určené neskôr
2011 Júl-Dec	Bude určené neskôr	xxx	xxx	xxx
	Bude určené neskôr	xxx	xxx	xxx

Zdroj: LINDSTROM, G.: *Enter the EU Battlegroups*, Chaillot Paper #97, Feb. 2007, str. 88, dostupné z: <http://www.iss-eu.org/chaillot/chai97.pdf>

Príloha 2: Prehľad o účasti Českej republiky v mierových misiách EÚ a NATO v roku 2006

EÚ	ALTHEA	Bosna a Hercegovina	52 príslušníkov AČR
	EUPM	Bosna a Hercegovina	3 civilní policajti
	EUJUST LEX	Irak/Bagdad	3 policajní koordinátori
	EU BAM	hranica Ukrajina/Moldavsko	3 civilní policajti 4 colní experti
NATO	KFOR	Kosovo	cca 490 príslušníkov AČR
	ISAF	Afganistan	150 príslušníkov AČR
	NATO TRAINING MISSION	Irak	99 príslušníkov AČR

* AČR = Armáda Českej republiky

Zdroj: Ministerstvo zahraničných vecí Českej republiky: *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2006 do prosince 2006*, Praha 2007, ISBN 978-80-86345-58-1, str. 363

Príloha 3: Zvláštni zástupcovia EÚ

Torben Brylle was appointed EU Special Representative for **Sudan** on 19 April 2007. Running until 29 February 2008, his mandate is based on the EU's policy objectives in Sudan as regards efforts to achieve a political settlement of the conflict in Darfur, to facilitate the implementation of the Comprehensive Peace Agreement and to promote South-South dialogue, with due regard to the regional ramifications of these issues and to the principle of African ownership. He also contributes to ensuring maximum effectiveness of the EU's civilian-military action in support of the African Union mission in Sudan (AMIS).

Erwan Fouéré was appointed EU Special Representative for the **Former Yugoslav Republic of Macedonia** on 17 October 2005. His mandate, which runs until 29 February 2008, is to contribute to the consolidation of the peaceful political process and the full implementation of the Ohrid Framework Agreement, thereby facilitating further progress towards European integration through the Stabilisation and Association Process. He also heads the European Commission delegation in the Former Republic of Macedonia.

Miroslav Lajčák was appointed EU Special Representative for **Bosnia and Herzegovina** on 18 June 2007. His mandate, which runs until 29 February 2008, is based on the policy objectives of the EU in BiH. These centre on continued progress in the implementation of the General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina, in accordance with the Office of the High Representative's Mission Implementation Plan, and the Stabilisation and Association Process, aiming at a stable, viable, peaceful and multi-ethnic BiH, cooperating peacefully with its neighbours and irreversibly on track towards EU membership.

Kálmán Mizsei was appointed EU Special Representative for **Moldova** on 15 February 2007. His mandate runs until 29 February 2008 and is based on the EU's policy objectives in Moldova, which include contributing to a peaceful settlement of the Transnistria conflict and to the implementation of such a settlement on the basis of a viable solution, respecting the sovereignty of the Republic of Moldova within its

internationally recognised borders and in close coordination with the OSCE. He also seeks to enhance the effectiveness of border and customs controls and border surveillance activities in Moldova and Ukraine along their common border, with a particular focus on the Transnistrian section, notably through an EU Border Mission.

Pierre Morel was appointed EU Special Representative for **Central Asia** on 5 October 2006. His mandate, which runs until 29 February 2008, is to contribute to the implementation of the EU's policy objectives in the region, which include promoting good and close relations between the countries of Central Asia and the EU; contributing to the strengthening of democracy, the rule of law, good governance and respect for human rights and fundamental freedoms; and enhancing the EU's effectiveness in the region, including closer coordination with other relevant partners and international organisations, such as the OSCE.

Marc Otte was appointed EU Special Representative for the **Middle East peace process** on 14 July 2003. His current mandate runs until 29 February 2008 and is based on the EU's policy objectives for the Middle East peace process. These objectives include a two-state solution with a democratic, viable, peaceful and sovereign Palestinian state living side-by-side with Israel within secure and recognised borders enjoying normal relations with their neighbours. This aim should be reached in accordance with UN Security Council Resolutions 242, 338, 1397 and 1402 and the principles of the Madrid conference.

Peter Semneby was appointed EU Special Representative for the **South Caucasus** on 20 February 2006. His mandate runs until 29 February 2008 and includes the following EU policy objectives in the South Caucasus: assisting Armenia, Azerbaijan and Georgia in carrying out political and economic reforms; preventing conflicts in the region and contributing to the peaceful settlement of conflicts, including through promoting the return of refugees and internally displaced persons; and encouraging and supporting further cooperation between states of the region, including on economic, energy and transport issues.

Roeland van de Geer was appointed EU Special Representative for the **Great Lakes Region** on 14 February 2007. Running until 29 February 2008, his mandate is to focus on stabilisation in the African Great Lakes countries. A key objective is contributing to the post-transition phase in the Democratic Republic of Congo (DRC), with particular emphasis on the reform of the security sector and the fostering of democratic institutions. Another important aspect of his work is the consolidation of the democratic process in Burundi as well as ensuring constructive cooperation with Uganda and Rwanda in regional matters.

Francesc Vendrell was appointed EU Special Representative for **Afghanistan** on 25 June 2002. His current mandate runs until 29 February 2008 and is to contribute to the implementation of the EU-Afghanistan Joint Declaration and the Afghanistan Compact, as well as relevant UN resolutions. He also supports the pivotal role of the UN in Afghanistan and the work of the Special Representative of the Secretary-General of the United Nations, Mr. Tom Koenigs.

Zdroj: *EU Special Representatives*, dostupné z:

http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=263&lang=CS&mode=g

A SECURE EUROPE IN A BETTER WORLD

EUROPEAN SECURITY STRATEGY

Brussels, 12 December 2003

Introduction

Europe has never been so prosperous, so secure nor so free. The violence of the first half of the 20th Century has given way to a period of peace and stability unprecedented in European history.

The creation of the European Union has been central to this development. It has transformed the relations between our states, and the lives of our citizens. European countries are committed to dealing peacefully with disputes and to co-operating through common institutions. Over this period, the progressive spread of the rule of law and democracy has seen authoritarian regimes change into secure, stable and dynamic democracies. Successive enlargements are making a reality of the vision of a united and peaceful continent.

The United States has played a critical role in European integration and European security, in particular through NATO. The end of the Cold War has left the United States in a dominant position as a military actor. However, no single country is able to tackle today's complex problems on its own.

Europe still faces security threats and challenges. The outbreak of conflict in the Balkans was a reminder that war has not disappeared from our continent. Over the last decade, no region of the world has been untouched by armed conflict. Most of these conflicts have been within rather than between states, and most of the victims have been civilians.

As a union of 25 states with over 450 million people producing a quarter of the world's Gross National Product (GNP), and with a wide range of instruments at its disposal, the European Union is inevitably a global player. In the last decade European forces have been deployed abroad to places as distant as Afghanistan, East Timor and the DRC. The

increasing convergence of European interests and the strengthening of mutual solidarity of the EU makes us a more credible and effective actor. Europe should be ready to share in the responsibility for global security and in building a better world.

I. THE SECURITY ENVIRONMENT: GLOBAL CHALLENGES AND KEY THREATS

Global Challenges

The post Cold War environment is one of increasingly open borders in which the internal and external aspects of security are indissolubly linked. Flows of trade and investment, the development of technology and the spread of democracy have brought freedom and prosperity to many people. Others have perceived globalisation as a cause of frustration and injustice. These developments have also increased the scope for non-state groups to play a part in international affairs. And they have increased European dependence – and so vulnerability – on an interconnected infrastructure in transport, energy, information and other fields.

Since 1990, almost 4 million people have died in wars, 90% of them civilians. Over 18 million people world-wide have left their homes as a result of conflict.

In much of the developing world, poverty and disease cause untold suffering and give rise to pressing security concerns. Almost 3 billion people, half the world's population, live on less than 2 Euros a day. 45 million die every year of hunger and malnutrition. AIDS is now one of the most devastating pandemics in human history and contributes to the breakdown of societies. New diseases can spread rapidly and become global threats. Sub-Saharan Africa is poorer now than it was 10 years ago. In many cases, economic failure is linked to political problems and violent conflict.

Security is a precondition of development. Conflict not only destroys infrastructure, including social infrastructure; it also encourages criminality, deters investment and makes normal economic activity impossible. A number of countries and regions are caught in a cycle of conflict, insecurity and poverty.

Competition for natural resources - notably water - which will be aggravated by global warming over the next decades, is likely to create further turbulence and migratory movements in various regions.

Energy dependence is a special concern for Europe. Europe is the world's largest importer of oil and gas. Imports account for about 50% of energy consumption today. This will rise to 70% in 2030. Most energy imports come from the Gulf, Russia and North Africa.

Key Threats

Large-scale aggression against any Member State is now improbable. Instead, Europe faces new threats which are more diverse, less visible and less predictable.

Terrorism: Terrorism puts lives at risk; it imposes large costs; it seeks to undermine the openness and tolerance of our societies, and it poses a growing strategic threat to the whole of Europe. Increasingly, terrorist movements are well-resourced, connected by electronic networks, and are willing to use unlimited violence to cause massive casualties.

The most recent wave of terrorism is global in its scope and is linked to violent religious extremism. It arises out of complex causes. These include the pressures of modernisation, cultural, social and political crises, and the alienation of young people living in foreign societies. This phenomenon is also a part of our own society.

Europe is both a target and a base for such terrorism: European countries are targets and have been attacked. Logistical bases for Al Qaeda cells have been uncovered in the UK, Italy, Germany, Spain and Belgium. Concerted European action is indispensable.

Proliferation of Weapons of Mass Destruction is potentially the greatest threat to our security. The international treaty regimes and export control arrangements have slowed the spread of WMD and delivery systems. We are now, however, entering a new and dangerous period that raises the possibility of a WMD arms race, especially in the

Middle East. Advances in the biological sciences may increase the potency of biological weapons in the coming years; attacks with chemical and radiological materials are also a serious possibility. The spread of missile technology adds a further element of instability and could put Europe at increasing risk.

The most frightening scenario is one in which terrorist groups acquire weapons of mass destruction. In this event, a small group would be able to inflict damage on a scale previously possible only for States and armies.

Regional Conflicts: Problems such as those in Kashmir, the Great Lakes Region and the Korean Peninsula impact on European interests directly and indirectly, as do conflicts nearer to home, above all in the Middle East. Violent or frozen conflicts, which also persist on our borders, threaten regional stability. They destroy human lives and social and physical infrastructures; they threaten minorities, fundamental freedoms and human rights. Conflict can lead to extremism, terrorism and state failure; it provides opportunities for organised crime. Regional insecurity can fuel the demand for WMD. The most practical way to tackle the often elusive new threats will sometimes be to deal with the older problems of regional conflict.

State Failure: Bad governance – corruption, abuse of power, weak institutions and lack of accountability - and civil conflict corrode States from within. In some cases, this has brought about the collapse of State institutions. Somalia, Liberia and Afghanistan under the Taliban are the best known recent examples. Collapse of the State can be associated with obvious threats, such as organised crime or terrorism. State failure is an alarming phenomenon, that undermines global governance, and adds to regional instability.

Organised Crime: Europe is a prime target for organised crime. This internal threat to our security has an important external dimension: cross-border trafficking in drugs, women, illegal migrants and weapons accounts for a large part of the activities of criminal gangs. It can have links with terrorism.

Such criminal activities are often associated with weak or failing states. Revenues from drugs have fuelled the weakening of state structures in several drug-producing countries. Revenues from trade in gemstones, timber and small arms, fuel conflict in

other parts of the world. All these activities undermine both the rule of law and social order itself. In extreme cases, organised crime can come to dominate the state. 90% of the heroin in Europe comes from poppies grown in Afghanistan – where the drugs trade pays for private armies. Most of it is distributed through Balkan criminal networks which are also responsible for some 200,000 of the 700,000 women victims of the sex trade world wide. A new dimension to organised crime which will merit further attention is the growth in maritime piracy.

Taking these different elements together – terrorism committed to maximum violence, the availability of weapons of mass destruction, organised crime, the weakening of the state system and the privatisation of force – we could be confronted with a very radical threat indeed.

II. STRATEGIC OBJECTIVES

We live in a world that holds brighter prospects but also greater threats than we have known. The future will depend partly on our actions. We need both to think globally and to act locally. To defend its security and to promote its values, the EU has three strategic objectives:

Addressing the Threats

The European Union has been active in tackling the key threats.

It has responded after 11 September with measures that included the adoption of a European Arrest Warrant, steps to attack terrorist financing and an agreement on mutual legal assistance with the U.S.A. The EU continues to develop cooperation in this area and to improve its defences.

It has pursued policies against proliferation over many years. The Union has just agreed a further programme of action which foresees steps to strengthen the International Atomic Energy Agency, measures to tighten export controls and to deal with illegal shipments and illicit procurement. The EU is committed to achieving universal adherence to multilateral treaty regimes, as well as to strengthening the treaties and their verification provisions.

The European Union and Member States have intervened to help deal with regional conflicts and to put failed states back on their feet, including in the Balkans, Afghanistan, and in the DRC. Restoring good government to the Balkans, fostering democracy and enabling the authorities there to tackle organised crime is one of the most effective ways of dealing with organised crime within the EU.

In an era of globalisation, distant threats may be as much a concern as those that are near at hand. Nuclear activities in North Korea, nuclear risks in South Asia, and proliferation in the Middle East are all of concern to Europe.

Terrorists and criminals are now able to operate world-wide: their activities in central or southeast Asia may be a threat to European countries or their citizens. Meanwhile, global communication increases awareness in Europe of regional conflicts or humanitarian tragedies anywhere in the world.

Our traditional concept of self-defence – up to and including the Cold War – was based on the threat of invasion. With the new threats, the first line of defence will often be abroad. The new threats are dynamic. The risks of proliferation grow over time; left alone, terrorist networks will become ever more dangerous. State failure and organised crime spread if they are neglected – as we have seen in West Africa. This implies that we should be ready to act before a crisis occurs. Conflict prevention and threat prevention cannot start too early.

In contrast to the massive visible threat in the Cold War, none of the new threats is purely military; nor can any be tackled by purely military means. Each requires a mixture of instruments. Proliferation may be contained through export controls and attacked through political, economic and other pressures while the underlying political causes are also tackled. Dealing with terrorism may require a mixture of intelligence, police, judicial, military and other means. In failed states, military instruments may be needed to restore order, humanitarian means to tackle the immediate crisis. Regional conflicts need political solutions but military assets and effective policing may be

needed in the post conflict phase. Economic instruments serve reconstruction, and civilian crisis management helps restore civil government. The European Union is particularly well equipped to respond to such multi-faceted situations.

Building Security in our Neighbourhood

Even in an era of globalisation, geography is still important. It is in the European interest that countries on our borders are well-governed. Neighbours who are engaged in violent conflict, weak states where organised crime flourishes, dysfunctional societies or exploding population growth on its borders all pose problems for Europe.

The integration of acceding states increases our security but also brings the EU closer to troubled areas. Our task is to promote a ring of well governed countries to the East of the European Union and on the borders of the Mediterranean with whom we can enjoy close and cooperative relations.

The importance of this is best illustrated in the Balkans. Through our concerted efforts with the US, Russia, NATO and other international partners, the stability of the region is no longer threatened by the outbreak of major conflict. The credibility of our foreign policy depends on the consolidation of our achievements there. The European perspective offers both a strategic objective and an incentive for reform.

It is not in our interest that enlargement should create new dividing lines in Europe. We need to extend the benefits of economic and political cooperation to our neighbours in the East while tackling political problems there. We should now take a stronger and more active interest in the problems of the Southern Caucasus, which will in due course also be a neighbouring region.

Resolution of the Arab/Israeli conflict is a strategic priority for Europe. Without this, there will be little chance of dealing with other problems in the Middle East. The European Union must remain engaged and ready to commit resources to the problem until it is solved. The two state solution - which Europe has long supported- is now widely accepted. Implementing it will require a united and cooperative effort by the

European Union, the United States, the United Nations and Russia, and the countries of the region, but above all by the Israelis and the Palestinians themselves.

The Mediterranean area generally continues to undergo serious problems of economic stagnation, social unrest and unresolved conflicts. The European Union's interests require a continued engagement with Mediterranean partners, through more effective economic, security and cultural cooperation in the framework of the Barcelona Process. A broader engagement with the Arab World should also be considered.

AN INTERNATIONAL ORDER BASED ON EFFECTIVE MULTILATERALISM

In a world of global threats, global markets and global media, our security and prosperity increasingly depend on an effective multilateral system. The development of a stronger international society, well functioning international institutions and a rule-based international order is our objective.

We are committed to upholding and developing International Law. The fundamental framework for international relations is the United Nations Charter. The United Nations Security Council has the primary responsibility for the maintenance of international peace and security. Strengthening the United Nations, equipping it to fulfil its responsibilities and to act effectively, is a European priority.

We want international organisations, regimes and treaties to be effective in confronting threats to international peace and security, and must therefore be ready to act when their rules are broken.

Key institutions in the international system, such as the World Trade Organisation (WTO) and the International Financial Institutions, have extended their membership. China has joined the WTO and Russia is negotiating its entry. It should be an objective for us to widen the membership of such bodies while maintaining their high standards.

One of the core elements of the international system is the transatlantic relationship. This is not only in our bilateral interest but strengthens the international community as a whole. NATO is an important expression of this relationship.

Regional organisations also strengthen global governance. For the European Union, the strength and effectiveness of the OSCE and the Council of Europe has a particular significance. Other regional organisations such as ASEAN, MERCOSUR and the African Union make an important contribution to a more orderly world.

It is a condition of a rule-based international order that law evolves in response to developments such as proliferation, terrorism and global warming. We have an interest in further developing existing institutions such as the World Trade Organisation and in supporting new ones such as the International Criminal Court. Our own experience in Europe demonstrates that security can be increased through confidence building and arms control regimes. Such instruments can also make an important contribution to security and stability in our neighbourhood and beyond.

The quality of international society depends on the quality of the governments that are its foundation. The best protection for our security is a world of well-governed democratic states. Spreading good governance, supporting social and political reform, dealing with corruption and abuse of power, establishing the rule of law and protecting human rights are the best means of strengthening the international order.

Trade and development policies can be powerful tools for promoting reform. As the world's largest provider of official assistance and its largest trading entity, the European Union and its Member States are well placed to pursue these goals.

Contributing to better governance through assistance programmes, conditionality and targeted trade measures remains an important feature in our policy that we should further reinforce. A world seen as offering justice and opportunity for everyone will be more secure for the European Union and its citizens.

A number of countries have placed themselves outside the bounds of international society. Some have sought isolation; others persistently violate international norms. It is desirable that such countries should rejoin the international community, and the EU should be ready to provide assistance. Those who are unwilling to do so should understand that there is a price to be paid, including in their relationship with the European Union.

III. POLICY IMPLICATIONS FOR EUROPE

The European Union has made progress towards a coherent foreign policy and effective crisis management. We have instruments in place that can be used effectively, as we have demonstrated in the Balkans and beyond. But if we are to make a contribution that matches our potential, we need to be more active, more coherent and more capable. And we need to work with others.

More active in pursuing our strategic objectives. This applies to the full spectrum of instruments for crisis management and conflict prevention at our disposal, including political, diplomatic, military and civilian, trade and development activities. Active policies are needed to counter the new dynamic threats. We need to develop a strategic culture that fosters early, rapid, and when necessary, robust intervention.

As a Union of 25 members, spending more than 160 billion Euros on defence, we should be able to sustain several operations simultaneously. We could add particular value by developing operations involving both military and civilian capabilities.

The EU should support the United Nations as it responds to threats to international peace and security. The EU is committed to reinforcing its cooperation with the UN to assist countries emerging from conflicts, and to enhancing its support for the UN in short-term crisis management situations.

We need to be able to act before countries around us deteriorate, when signs of proliferation are detected, and before humanitarian emergencies arise. Preventive engagement can avoid more serious problems in the future. A European Union which takes greater responsibility and which is more active will be one which carries greater political weight.

More Capable. A more capable Europe is within our grasp, though it will take time to realise our full potential. Actions underway – notably the establishment of a defence agency – take us in the right direction.

To transform our militaries into more flexible, mobile forces, and to enable them to address the new threats, more resources for defence and more effective use of resources are necessary.

Systematic use of pooled and shared assets would reduce duplications, overheads and, in the medium-term, increase capabilities.

In almost every major intervention, military efficiency has been followed by civilian chaos. We need greater capacity to bring all necessary civilian resources to bear in crisis and post crisis situations.

Stronger diplomatic capability: we need a system that combines the resources of Member States with those of EU institutions. Dealing with problems that are more distant and more foreign requires better understanding and communication.

Common threat assessments are the best basis for common actions. This requires improved sparing of intelligence among Member States and with partners.

As we increase capabilities in the different areas, we should think in terms of a wider spectrum of missions. This might include joint disarmament operations, support for third countries in combating terrorism and security sector reform. The last of these would be part of broader institution building.

The EU-NATO permanent arrangements, in particular Berlin Plus, enhance the operational capability of the EU and provide the framework for the strategic partnership between the two organisations in crisis management. This reflects our common determination to tackle the challenges of the new century.

More Coherent. The point of the Common Foreign and Security Policy and European Security and Defence Policy is that we are stronger when we act together. Over recent years we have created a number of different instruments, each of which has its own structure and rationale.

The challenge now is to bring together the different instruments and capabilities: European assistance programmes and the European Development Fund, military and civilian capabilities from Member States and other instruments. All of these can have an impact on our security and on that of third countries. Security is the first condition for development.

Diplomatic efforts, development, trade and environmental policies, should follow the same agenda. In a crisis there is no substitute for unity of command.

Better co-ordination between external action and Justice and Home Affairs policies is crucial in the fight both against terrorism and organised crime.

Greater coherence is needed not only among EU instruments but also embracing the external activities of the individual member states.

Coherent policies are also needed regionally, especially in dealing with conflict. Problems are rarely solved on a single country basis, or without regional support, as in different ways experience in both the Balkans and West Africa shows.

Working with partners There are few if any problems we can deal with on our own. The threats described above are common threats, shared with all our closest partners. International cooperation is a necessity. We need to pursue our objectives both through multilateral cooperation in international organisations and through partnerships with key actors.

The transatlantic relationship is irreplaceable. Acting together, the European Union and the United States can be a formidable force for good in the world. Our aim should be an effective and balanced partnership with the USA. This is an additional reason for the EU to build up further its capabilities and increase its coherence.

We should continue to work for closer relations with Russia, a major factor in our security and prosperity. Respect for common values will reinforce progress towards a strategic partnership.

Our history, geography and cultural ties give us links with every part of the world: our neighbours in the Middle East, our partners in Africa, in Latin America, and in Asia. These relationships are an important asset to build on. In particular we should look to develop strategic partnerships, with Japan, China, Canada and India as well as with all those who share our goals and values, and are prepared to act in their support.

Conclusion

This is a world of new dangers but also of new opportunities. The European Union has the potential to make a major contribution, both in dealing with the threats and in helping realise the opportunities. An active and capable European Union would make an impact on a global scale. In doing so, it would contribute to an effective multilateral system leading to a fairer, safer and more united world.

Zdroj: *A Secure Europe in a Better World – European Security Strategy*, dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>